

สามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดีกับเขตสามเหลี่ยมปากน้ำสะโตง โดยอาศัยคลองขุดตุนเด (Twante Canal) เป็นเส้นทางสัญจรจากเมืองย่างกุ้ง มุ่งตรงสู่กลุ่มหัวเมืองในเขตปากน้ำอิระวดี อาทิ เมืองโบกาเล เมืองลาบุดตา และเมืองพะสิม ขณะเดียวกัน หากเดินทางตามลำแม่น้ำพะโลไปทางปากตะวันออก ก็จะพบกับคลองขุดพะโล-สะโตง (Bago-Sittang Canal) ซึ่งมีความยาวกว่า 30 ไมล์ และเป็นเส้นทางสัญจรระหว่างเมืองตะนะปิ้ง กับกลุ่มหัวเมืองในเขตลุ่มน้ำสะโตงตอนล่าง¹⁸¹ นอกจากนี้ ย่างกุ้งยังมีความโดดเด่นในฐานะชุมทางรถไฟและศูนย์รวมโครงข่ายถนนที่เชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ซึ่งครอบคลุมพื้นที่สามส่วนหลักของประเทศพม่า อันได้แก่ กลุ่มเมืองย่างกุ้ง-แปร-ตองคิงจี-พุกาม-มันตะเลย์ กลุ่มเมืองย่างกุ้ง-ตองอู-เนปีดอว์-มิดิลลา-มันตะเลย์ และกลุ่มเมืองย่างกุ้ง-เมะตะมะ-เมะล่าย-เย-ทวาย

ย่างกุ้งจัดเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์เนื่องจากเป็นปากทาง (Gateway) เข้าสู่กลุ่มหัวเมืองในเขตลุ่มน้ำอิระวดีตอนบน อาทิ เมืองพุกาม เมืองเมกเว และเมืองมันตะเลย์ รวมถึงเป็นจุดเชื่อมต่อทางการค้าครอบคลุมกลุ่มหัวเมืองริมอ่าวเมะตะมะ อาทิ เมืองท่าดอนและเมืองเมะล่าย ขณะเดียวกัน ย่างกุ้งยังเคยดำรงสภาพเป็นเมืองหลวงเก่า รวมถึงทำหน้าที่เป็นศูนย์การค้าชั้นนำและศูนย์รวมกิจการพาณิชย์ขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลให้ย่างกุ้งกลายเป็นเมืองที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงและเป็นเมืองที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดของประเทศพม่า (ประชากรประมาณ 5 ล้านคน)¹⁸² ในอีกประการหนึ่ง ย่างกุ้งจัดเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางการทหารเนื่องจากเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการหลักประจำภาคทหารย่างกุ้ง ฐานทัพเรือมังกี พอยต์ (Monkey Point) และฐานทัพอากาศมินกาลาดอน (Mingaladon) รวมถึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่กองทัพพม่าใช้เป็นฐานรุกคืบในการแผ่อำนาจครอบคลุมเขตปริมณฑลข้างเคียง อันได้แก่ กลุ่มหัวเมืองในเขตปากน้ำอิระวดี-ปากน้ำสะโตง รัฐอาระกัน รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ และมณฑลตะนาวศรี นอกจากนี้ Desmond Ball นักวิชาการด้านการทหาร ยังได้ให้ทรรศนะเพิ่มเติมว่า ฐานทัพเรือมังกี พอยต์ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตภาคทหารย่างกุ้ง ถือเป็นจุดส่งกำลังบำรุงทางทะเลของกองทัพพม่า รวมถึงมีเส้นทางเดินเรือและโครงข่ายข่าวกรองทางการสื่อสาร (SIGINT-Signal Intelligence) ที่เชื่อมต่อกับฐานทัพเรือยุทธศาสตร์ในเขตอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน อาทิ ฐานทัพเรือบนเกาะหล่ายจี (Hainggy Island) ริมปากแม่น้ำพะสิม ฐานทัพเรือบนเกาะแรมรี (Ramree Island) ริมชายฝั่งทะเลรัฐอาระกัน ฐานทัพเรือบนเกาะโคโคใหญ่ (Great Coco Island) ประชิดหมู่เกาะอันดามันของอินเดีย และฐานทัพเรือบนเกาะเซนต์แมทธิว (St Matthew Island) ประชิดน่านน้ำไทยและส่วนเหนือของช่องแคบมะละกา¹⁸³

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากรุงย่างกุ้งจะเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ แต่ด้วยทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากอ่าวเมะตะมะ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศซึ่งตั้งอยู่ในเขตลุ่มต่ำ (Lowland) อันเต็มไปด้วยหาดโคลนตม ดินชั้นและและเครือข่ายแม่น้ำลำคลองก็จัดเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้ย่างกุ้งอาจเผชิญกับความสุ่มเสี่ยงทางยุทธศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการถูกปิดล้อมอย่างฉับพลันโดยกองเรือรบต่างชาติตามแนวเส้นทางอ่าวเมะตะมะ-แม่น้ำย่างกุ้ง การถูกบุกยึดแนวชายหาดโดยกองกำลังสะเทินน้ำสะเทินบกของฝ่ายตรงข้าม และการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งสังเกตได้จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ช่วงปลายปี ค.ศ.2004 และเหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กิส ช่วงกลางปี ค.ศ.2008 โดย

181 ผู้วิจัยได้เทียบเคียงจากแผนที่ภูมิศาสตร์ประเทศพม่าซึ่งแสดงตำแหน่งและเส้นทางคมนาคมทางน้ำรอบเมืองย่างกุ้ง ส่วนข้อมูลเชิงลึกผู้สนใจอาจศึกษาได้จากผลงานของ B.R. Pearn ในหนังสือเรื่อง *A History of Rangoon* ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1939 โดย American Baptist Mission Press ซึ่งมีการพรรณนาถึงสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองย่างกุ้งและเขตสามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดี

182 Edward Blair, "Beyond Rangoon" *The Irrawaddy*, 14, no. 5 (May 2006): 18-19.

183 Desmond Ball, *Burma's Military Secrets: Signals Intelligence (SIGINT) from 1941 to Cyber Warfare*, 221-222.

แรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหวและปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้น้ำในลำคลองธรรมชาติเอ่อล้นไหลทะลักเข้าท่วมบ้านเรือนราษฎร อย่างฉับพลันและรุนแรง จนก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง

สำหรับความเปลี่ยนแปลงของกรุงย่างกุ้งหลังการย้ายเมืองหลวง สำนักข่าวอิระวดีได้รายงานถึงสภาพความเสื่อมโทรมของระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ การทับถมของขยะและสิ่งปฏิกูลตามท้องถนน ปริมาณน้ำเน่าเสียที่เพิ่มขึ้น การอุดตันของท่อระบายน้ำ สภาพอากาศแล่นไฟฟ้า-น้ำประปา รวมถึงการขยายตัวของชุมชนแออัดและย่านสลัมต่างๆ ซึ่งจัดเป็นปัญหาพื้นฐานของเมืองมหานครในศตวรรษที่ 21¹⁸⁴ แต่ขณะเดียวกัน แหล่งข้อมูลจากสำนักข่าวต่างประเทศ กลับระบุตรงกันว่า รัฐบาลทหารพม่ากำลังเร่งดำเนินนโยบายพัฒนาเมืองย่างกุ้งให้กลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและศูนย์กลางการค้าชั้นนำของประเทศพม่า โดยมีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในเขตเมืองดานลิน เมืองดาลา และเมืองคิลาวา/ลิเรียม ซึ่งจัดเป็นกลุ่มเมืองบริวารที่อยู่ภายใต้การบริหารของเขตปกครองย่างกุ้ง นอกจากนี้ กลุ่มบริษัทข้ามชาติทั้งจากประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีได้ต่างก็ทยอยเดินทางเข้าไปลงทุนและขยายกิจการในเมืองย่างกุ้งอย่างต่อเนื่อง¹⁸⁵ โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกรุงย่างกุ้งกับกรุงเนปีดอว์ มีลักษณะคล้ายคลึงกับ เซี่ยงไฮ้-ปักกิ่ง ของจีน นิวยอร์ก-วอชิงตัน ของสหรัฐอเมริกา และ ซิดนีย์-แคนเบอร์รา ของออสเตรเลีย ซึ่งประกอบด้วยศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจและศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครอง ตามลำดับ¹⁸⁶ ขณะเดียวกัน บทบาททางการเมืองการทหารของกรุงย่างกุ้ง ก็ได้รับการฟื้นฟูปรับเปลี่ยนเช่นเดียวกัน โดยสำนักข่าว DVB ได้คาดการณ์ว่ารัฐบาลทหารพม่ากำลังเร่งดำเนินนโยบายพัฒนาเมืองย่างกุ้งให้กลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ชั้นนำในเขตสามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการป้องกันการโจมตีทางทะเล ตลอดจนทำการแปลงสภาพเมืองย่างกุ้งให้กลายเป็น “ปราการด่านหน้า” เพื่อทำการเหนี่ยวรั้งและทอนกำลังข้าศึก ก่อนจะยาตราทัพพุ่งตรงเข้าสู่เนปีดอว์¹⁸⁷ การปรับเปลี่ยนบทบาทของเมืองย่างกุ้งสามารถวิเคราะห์ได้จากโครงสร้างผังเมืองและการจัดวางยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ โดยรัฐบาลพม่าได้จัดทำแนวป้องกันทั่วภาคทหารย่างกุ้งในลักษณะวงแหวนสามชั้น ไล่เรียงตั้งแต่พื้นที่รอบนอก พื้นที่ตอนกลาง และพื้นที่ตอนใน ประกอบกับการจัดแบ่งพื้นที่ภาคทหารย่างกุ้งออกเป็น 6 ส่วนหลักเพื่อสะดวกต่อการระดมพลและติดตั้งอาวุธยุทโธปกรณ์ โดยแต่ละส่วนล้วนครอบคลุมเมืองสำคัญต่างๆ อาทิ ตักยี (Taikkyi) กาวา (Kawa) ดานลิน (Thanlin) ดาลา (Dala) ฮมอบี (Hwabi) และย่างกุ้ง¹⁸⁸ นอกจากนี้ รัฐบาลทหารพม่ายังได้ทำการก่อสร้างฐานทัพเรือเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่งโดยไล่เรียงตั้งแต่ปากแม่น้ำย่างกุ้งใกล้อ่าวมะตะมะ จนกระทั่งถึงเขตพื้นที่ด้านเหนือของตัวเมือง อาทิ ฐานทัพฮายา 615 (Hta Pa Ya 615) ฐานทัพตายา 117 (Ta Ya Ya 117) และฐานทัพมายา 312 (Ma Ya Ya 312) โดยแต่ละฐานล้วนประกอบด้วยเรือรบ เรือลาดตระเวน เรือตรวจการณ์ชายฝั่ง คลังสรรพาวุธ ทุ่นระเบิดและกองบัญชาการขนาดย่อม¹⁸⁹ ความเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าว ถือเป็นกระบวนการแปลงสภาพเมืองย่างกุ้งให้กลายเป็น “ปราการด่านหน้า” ซึ่งมีขีดความสามารถในการป้องกันการโจมตีทางทะเล และชะลอการรุกคืบของข้าศึก ก่อนการยาตราทัพเข้าสู่เนปีดอว์

184 Wai Sann, “Left to Rot” *The Irrawaddy*, 17, no. 5 (August 2009): 12-13.

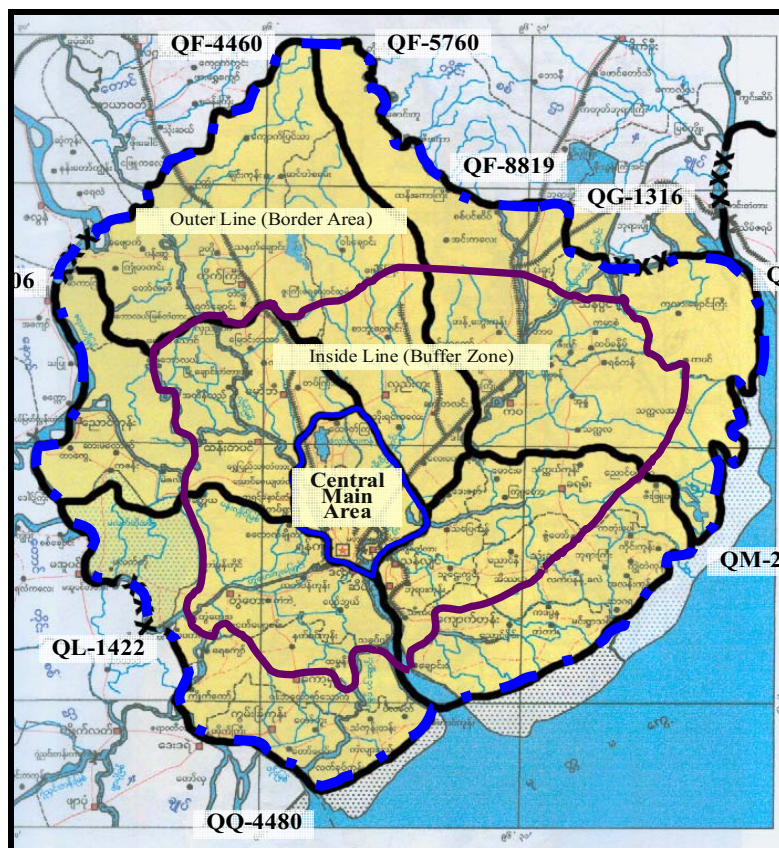
185 Clive Parker, “Rangoon Bets on Business” *The Irrawaddy*, 14, no. 5 (May 2006): 18-20.

186 เพิ่งอ้าง.

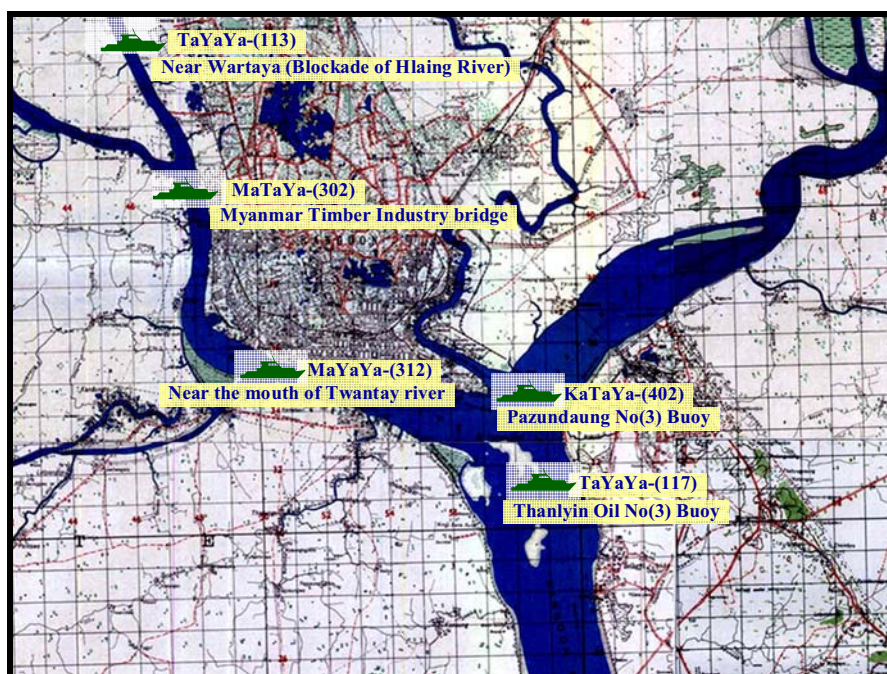
187 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักข่าว DVB (Democratic Voice of Burma) ณ กรุงเทพมหานคร, ธันวาคม 2009.

188 เพิ่งอ้าง.

189 เพิ่งอ้าง.

แผนที่ 15 การแบ่งแนวตั้งรับของภาคทหราชอาณาจักรออกเป็นระบบ 3 ชั้น 6 เขต
แหล่งที่มา: เอกสารกระทรวงกลาโหมพม่าซึ่งรั่วไหลไปยังแหล่งข่าวต่างประเทศ (ได้รับความเชื่อถือจากสำนักข่าว DVB)

แผนที่ 16 ฐานทัพเรือกองทัพพม่า ณ จุดบรรจบระหว่างแม่น้ำย่างกุ้ง (ด้านซ้าย) กับแม่น้ำพะโค (ด้านขวา)
แหล่งที่มา: เอกสารกระทรวงกลาโหมพม่าซึ่งรั่วไหลไปยังแหล่งข่าวต่างประเทศ (ได้รับความเชื่อถือจากสำนักข่าว DVB)

เมืองตองอู (Toungoo)

ตองอูอยู่ห่างจากเมืองเนปีดอว์ลงมาทางใต้ประมาณ 70 ไมล์ และอยู่ห่างจากเมืองย่างกุ้งขึ้นไปทางเหนือราว 175 ไมล์ ตัวเมืองตั้งอยู่ตรงจุดบรรจบระหว่างคลองกะปองกับแม่น้ำสะโงะ ภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นแปลงปลูกข้าวและเลี้ยงไปตามชายฝั่งแม่น้ำสะโงะและแควสาขา ประกอบกับมีแนวเทือกเขาพะโคและเทือกเขาฉานตั้งตระหง่านอยู่ทางปากตะวันตกและตะวันออกของตัวเมือง ตามลำดับ¹⁹⁰ ตองอูจัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นในทางภูมิรัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นปากทางเข้าสู่ตอนใต้ของมณฑลมันตะเลย์ อันเป็นที่ตั้งของราชธานีเนปีดอว์ โดยมีแนวถนนและเส้นทางรถไฟสายย่างกุ้ง-มันตะเลย์ ตัดผ่านใจกลางเมือง ขณะเดียวกัน ตองอูยังทำหน้าที่เป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่เมืองตังตอง (Thantaung) แลบริฐกะเหรี่ยงและเมืองหม่อชี (Mawchiee) แลบริฐกะยาห์ โดยมีเส้นทางรถยนต์วิ่งจากเมืองตองอูข้ามแม่น้ำสะโงะและเขตป่าเขาทางปากตะวันออกเข้าสู่กลุ่มหัวเมืองแถบลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชายแดนไทยทางด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ หากเดินทางลงใต้มายังเมืองออโตวิน (Oatowin) ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองตองอูประมาณ 9 ไมล์ ก็จะมีเส้นทางรถยนต์ตัดข้ามเทือกเขาพะโคมุ่งตรงสู่เมืองแปร (Prome/Pyay) อันเป็นย่านอุตสาหกรรมผลิตอาวุธของกองทัพพม่า¹⁹¹ จากบริบทดังกล่าว เมืองตองอูจึงมีความสำคัญในฐานะจุดยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่ปริมณฑลข้างเคียง อันได้แก่ เนปีดอว์ รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยาห์ และเมืองแปร

ปัจจุบัน ตองอูถือเป็นเมืองที่มีสำคัญในทางยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของหน่วยทหารจำนวนหลายแห่ง อาทิ กองบัญชาการประจำภาคทหารด้านใต้ (Southern Command) กองพลทหารราบเบา ศูนย์การทหารม้ายานเกราะ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ฐานทัพอากาศ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ หน่วยข่าวกรองทหาร หน่วยสืบสวนสอบสวนพิเศษ และสถานที่ฝึกซ้อมองค์กรตำรวจลับ นอกจากนี้ ตองอูยังทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารราชการประจำเขตจังหวัดตองอู ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือของมณฑลพะโคประวัติศาสตร์เขตจังหวัดยะเม็งตั้งอันเป็นที่ตั้งของกรุงเนปีดอว์ ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของสถานที่สำคัญอีกหลายแห่ง อาทิ โรงงานค้าไม้ โรงงานบำรุงหัวจักรรถไฟ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (วิทยาเขตตองอู) เรือรบ และหน่วยงานต่างๆ ของกรมราชทัณฑ์¹⁹² สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์ โครงการขุดลอกแม่น้ำตองอูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสังเกตได้จากการขยายตัวของสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ และสนามบินทหาร ตลอดจนมีการปรับปรุงพื้นผิวถนนและขยายจำนวนรางรถไฟจากระบบรางเดี่ยวเป็นระบบรางคู่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเดินทางไปยังกรุงเนปีดอว์

ขณะเดียวกัน กองทัพพม่าซึ่งประจำการอยู่แถบจังหวัดตองอูยังได้ทำการกวาดต้อนชาวกะเหรี่ยงซึ่งอาศัยอยู่ในเขตภูเขา เพื่อนำมาเป็นแรงงานในการก่อสร้างถนน อ่างเก็บน้ำ ค่ายทหารและสถานที่ราชการต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางรถยนต์จากเมืองตองอูไปยังเมืองหม่อชี แลบริฐกะยาห์ กองทัพพม่าได้เกณฑ์แรงงานจำนวนมากเพื่อปรับปรุงสภาพถนนและก่อสร้างค่ายทหาร ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปิดล้อมกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union-KNU)

¹⁹⁰ การลงพื้นที่ของผู้วิจัยเมื่อช่วงเดือนมกราคม 2009 โดยอาศัยการสำรวจภูมิประเทศและลักษณะทั่วไปของเมืองตองอู รวมถึงมีการสำรวจเส้นทางคมนาคมรอบเมืองตองอู

¹⁹¹ เพิ่งอ้าง.

¹⁹² ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของหน่วยทหารภายในเมืองตองอูสามารถสืบค้นได้จากหนังสือของ Maung Aung Ayoe เรื่อง Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในเมืองตองอู สามารถสืบค้นได้จาก Wikipedia Encyclopedia, s.v. "Toungoo"

และกลุ่มกำลังพรรคการเมืองแห่งชาติคยาห์ (Kayah National Progressive Party-KNPP) ซึ่งมีฐานที่มั่นอยู่ไม่ไกลจากเขตจังหวัดตองอูและราชธานีเนปีดอว์¹⁹³ ในอีกประการหนึ่ง รัฐบาลพม่ายังได้ทำการขับไล่ประชาชนบางกลุ่มออกจากเขตพื้นที่ยุทธศาสตร์ อาทิ ค่ายทหารและสถานที่ราชการ รวมถึงมีการวางกับดักระเบิดและแนวลาดหนามในเขตพื้นที่นอกเมืองตองอูเพื่อป้องกันการโจมตีจากกองกำลังกะเหรี่ยง¹⁹⁴ โดยการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวถือเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทของเมืองตองอูให้มีลักษณะเป็น “ศูนย์รักษาความปลอดภัย” ซึ่งส่งผลดีต่อการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับพื้นที่ด้านใต้ของเมืองหลวงใหม่ เนื่องจากตองอูมีทำเลอยู่ห่างจากกรุงเนปีดอว์เพียง 70 ไมล์ ตลอดจนเป็นฐานยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่การปิดล้อมกองกำลังแบ่งแยกดินแดนแถบรัฐกะเหรี่ยงและรัฐคะยาห์

เมืองเนปีดอว์ (Naypyidaw)

เนปีดอว์อยู่ห่างจากเมืองย่างกุ้งและเมืองตองอูขึ้นไปทางเหนือประมาณ 244 และ 70 ไมล์ ตามลำดับ และอยู่ห่างจากเมืองมณฑลเยลียงไปทางใต้ราว 186 ไมล์ ตัวเมืองตั้งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำสะโตงตอนบนซึ่งถือเป็นพื้นที่ชลประทานและแหล่งเกษตรกรรมที่ขึ้นชื่อแห่งหนึ่งของประเทศพม่า สภาพภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มสลับกับโคกสูงโดยมีลำคลองจะโล่ก่ไหลผ่านทางด้านเหนือและมีเทือกเขาพะโคตั้งขนานอยู่ทางด้านตะวันตกของตัวเมือง ขณะเดียวกัน หากเดินทางไปทางปากตะวันออกแถบเมืองเปียงมะนาจะพบกับแปลงปลูกข้าวขนาดใหญ่เลียบไปตามชายฝั่งแม่น้ำสะโตงและแนวสาขา อาทิ คลองจะโล่ก่ คลองยอนบิน คลองเสนเต๊ะและแนวคลอง โดยลำน้ำทั้งสี่สายได้ไหลมาบรรจบกันในพื้นที่นอกเมืองเปียงมะนา จนก่อเกิดเป็นแม่น้ำสะโตงสายหลักที่ไหลลงใต้ไปยังเมืองตองอูและอ่าวมะตะมะ นอกจากนี้ อาณาบริเวณดังกล่าวยังถูกขนานด้วยแนวเทือกเขาที่ทอดตัวลงมาจากเขตที่ราบสูงฉาน (สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 800-1,000 เมตร) โดยมีเทือกเขาสำคัญสองแห่ง ได้แก่ ภูเขาสิ่งพยูและภูเขาเหล่าทวี่ง การก่อรูปของระบบภูมิศาสตร์ส่งผลให้เนปีดอว์-เปียงมะนากลายเป็นกลุ่มเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตหุบเขาสะโตง (Sittang Valley) คล้ายคลึงกับเมืองตองอู โดยมีแนวเทือกเขาพะโคและแนวเทือกเขานตองขนานอยู่ทางปากตะวันตกและตะวันออกของตัวเมือง ตามลำดับ¹⁹⁵

เนปีดอว์จัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของระบบโลจิสติกส์ (Logistics) และเครือข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงไปยังทุกส่วนภาคของประเทศพม่า โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นห้าเขตหลัก ดังนี้ 1.กลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคกลาง อาทิ ชะแมตัง มิตติลา เจ้ากัปะดอง แปร์ ตองอู 2.กลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคเหนือ อาทิ มณฑลเยลียง ปะยั้ง อุ-ลวี่ง สะกาย ชเวโบ บาโม 3.กลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคใต้ อาทิ พะโค ย่างกุ้ง พะอัน เมะล้าโย 4.กลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคตะวันตก อาทิ เมกเว อาม เจ้ากัพยู ชิตต่วย และ 5.กลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคตะวันออก อาทิ ฟินลวง ลอยก่อ ตองยี และ เชียงตุง¹⁹⁶ ขณะเดียวกัน เนปีดอว์ยังดำรงฐานะเป็นราชธานีแห่งใหม่ซึ่งส่งผลให้เนปีดอว์กลายเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศพม่ารองจากเมืองย่างกุ้งและเมืองมณฑลเยลียง โดยมีจำนวนประชากรประมาณ 930,000 คน ตลอดจนกลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของโครงข่ายบริหารราชการและโครงข่าย

193 “Burma Junta Plants More Landmines to ‘Protect’ New Capital”, *Burmanet News on the Web*, 22 March 2006, <www.burmanet.org/news/2006/03/22/-64k> (23 May 2006).

194 เพิ่งอ้าง.

195 การลงพื้นที่ของผู้วิจัยเมื่อช่วงเดือนมกราคม 2009 โดยอาศัยการสำรวจภูมิประเทศและลักษณะทั่วไปของเมืองเนปีดอว์-เปียงมะนา รวมถึงมีการสำรวจเส้นทางคมนาคมรอบเขตเมืองหลวงใหม่

196 เพิ่งอ้าง.

ป้องกันประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้ทำการสถาปนาเขตปกครองพิเศษและภาคทหารเนปิดอว์ขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจการปกครองและการบังคับบัญชาให้กับกรุงเนปิดอว์และเขตปริมณฑลข้างเคียง¹⁹⁷

ปัจจุบัน เนปิดอว์ถือเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิยุทธศาสตร์เนื่องจากรัฐบาลพม่าได้ทำการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ในเขตหุบเขาสะโดงตอนบนให้กลายเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ บนเนื้อที่กว่า 7,054 ตารางกิโลเมตร โดยประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ 1. เนปิดอว์ ศูนย์บริหารราชการแผ่นดินและเขตที่อยู่อาศัยของเจ้าหน้าที่พลเรือน ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกประชิดติดเขตแดนเทือกเขาพะโค 2. เปียงมะนา ชุมชนดั้งเดิมและเขตที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไป ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออก ไม่ไกลจากเขตเทือกเขาฉาน และ 3. กระทรวงกลาโหมและกองบัญชาการภาคเนปิดอว์ ศูนย์อำนาจกองทัพและเขตที่อยู่อาศัยของเจ้าหน้าที่ทหาร ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือประชิดติดเทือกเขาฉาน¹⁹⁸ สำหรับความเปลี่ยนแปลงของระบบผังเมืองนั้น รัฐบาลพม่าได้ทำการเนรมิตศูนย์บริหารราชการขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่รอบเมืองเนปิดอว์ซึ่งประกอบด้วยที่ทำการกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ตลอดจนอาคารที่พักของเจ้าหน้าที่พลเรือนโดยก่อสร้างเป็นอพาร์ทเมนต์ขนาดสี่ถึงห้าชั้นจำนวนทั้งสิ้น 1,200 แห่ง แต่ละส่วนล้วนมีการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระเบียบ อาทิ ข้าราชการกระทรวงเกษตร เข้าพักในอพาร์ทเมนต์สีเขียว ข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข เข้าพักในอพาร์ทเมนต์สีฟ้า และข้าราชการระดับสูงเข้าพักในคฤหาสน์และบ้านพักจัดสรรขนาดใหญ่ นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้ทำการก่อสร้างสถานที่สำคัญอีกหลายแห่ง อาทิ วังเวียนจราช รสนามกอล์ฟ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ โรงละคร ห้างสรรพสินค้า ศาลาว่าการ และอาคารรัฐสภาขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการเติบโตของราชธานีแห่งใหม่¹⁹⁹

สำหรับในส่วนหนึ่งของเมืองเปียงมะนา รัฐบาลพม่าได้ทำการปรับปรุงสถานีรถไฟและขยายพื้นที่ขนานขาลา รวมถึงพัฒนาเครือข่ายชลประทานเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่นอกเมืองไล่เรียงตั้งแต่โรงงานแปรรูปเนื้อไม้ โรงงานน้ำตาล โรงงานอุตสาหกรรมเกษตร และโรงงานถลุงสินแร่ นานาชนิด ส่วนสนามบินของเมืองหลวงใหม่นี้ได้ถูกกำหนดให้ตั้งอยู่ในเขตตำบลเอลา ห่างจากเมืองเปียงมะนาลงมาทางใต้ราว 6 ไมล์²⁰⁰ สำหรับในส่วนหนึ่งของกระทรวงกลาโหม รัฐบาลพม่าได้ทำการก่อสร้างค่ายทหาร กองบัญชาการ คลังสรรพาวุธ ลานสวนสนาม อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ (พระเจ้าโนรธา-บุเรงนอง-อลองพญา) สนามบินทหาร โรงพยาบาลทหารขนาด 1,000 เตียง หอสมุดและฐานยิงปืนอาวุธรูปแบบต่างๆ และเลียบไปตามสันเขาและทะเลสาบเขื่อนเยชิน ขณะเดียวกัน รัฐบาลพม่ายังได้แบ่งพื้นที่ที่กระทรวงกลาโหมออกเป็นหลายส่วนซึ่งประกอบด้วย โชนที่พักพลเอกอาวุโสตันฉ่วย โชนที่พักพลเอกหม่องเอ โชนที่พักพลเอกธูระฉ่วยมาน โชนที่พักเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูง โชนทหารราบ โชนทหารม้า โชนทหารปืนใหญ่ โชนทหารช่าง โชนทหารสื่อสาร โชนทหารพลการ เขตติดตั้งปืนต่อสู้อากาศยาน เขตติดตั้งปืนอาวุธยุทธศาสตร์ เขตติดตั้งอาวุธปล่อยนำวิถี เขตติดตั้งสถานีข่าวกรองทางการสื่อสาร เขตติดตั้งระบบใยแก้วนำแสง²⁰¹ ตลอดจนมีการขุด

¹⁹⁷ “Construction of Myanmar New Capital Continues”, *People’s Daily on the Web*, 24 December 2009, <<http://english.people.com.cn/90001/90777/90851/6851523.html>>(3 April 2010).

¹⁹⁸ เพิ่งอ้าง.

¹⁹⁹ การลงพื้นที่ของผู้วิจัยเพื่อสำรวจภูมิประเทศและลักษณะทั่วไปของเมืองเนปิดอว์-เปียงมะนา

²⁰⁰ เพิ่งอ้าง.

²⁰¹ วิเคราะห์และเทียบเคียงจากแผนผังของพื้นที่ที่กระทรวงกลาโหมภายในกรุงเนปิดอว์ โดยแผนผังดังกล่าวถือเป็นเอกสารลับของฝ่ายรัฐบาลพม่าซึ่งรั่วไหลไปยังเครือข่ายสำนักข่าว DVB ซึ่งผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ DVB ในการนำแผนผังดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการค้นคว้าวิจัย รวมถึงมีการแปลความหมายเพื่อระบุที่ตั้งของหน่วยทหารต่างๆ โดยอาศัยทั้งล่ามภาษาพม่า วิศวกรและอดีตเจ้าหน้าที่ทหารเพื่อเป็นการสร้างความแม่นยำให้กับฐานข้อมูล

อุโมงค์ใต้ดินเพื่อใช้เก็บซ่อนอาวุธร้ายแรงและป้องกันการโจมตีจากข้าศึก โดยแบ่งออกเป็นอุโมงค์ขนาดย่อมภายในเขตพื้นที่ทหารและอุโมงค์ขนาดใหญ่ซึ่งจะเข้าไปในถ้ำและโตรกผาแถบเทือกเขาฉาน²⁰²

สำหรับสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการปกครอง โดยนับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงเมื่อช่วงปลายปี ค.ศ.2005 เนปีดอว์ถือเป็นเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองของอำเภอเปียงมะนาซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเขตจังหวัดยะแมตังอันเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลมันตะเลย์ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ.2009 รัฐบาลพม่าได้ประกาศจัดตั้งเขตปกครองพิเศษแห่งใหม่ หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เขตเมืองหลวงเนปีดอว์ (Naypyidaw Capital Region) โดยมีศูนย์กลางการบริหารครอบคลุมสามพื้นที่หลัก ได้แก่ 1.เขตแกนกลางเมืองเนปีดอว์ ซึ่งประกอบด้วย ย่านเซยาเทตตี ย่านพินยาเทตตี ย่านบอคาเทตตีและย่านมินกาลาเทตตี 2.เขตภาคใต้จังหวัดยะแมตัง ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเปียงมะนา อำเภอแหลวและอำเภอตัดโกง และ 3.เขตปริมณฑลรอบเมืองหลวง ซึ่งประกอบด้วย ย่านออกตาราคีรี ย่านเดคคินาคีรี ย่านโปปาคีรี ย่านชาพูคีรีและย่านเซยาคีรี นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้แบ่งบทบาทและหน้าที่ของแต่ละเขตไว้อย่างชัดเจน โดยให้เขตแกนกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารราชการ เขตภาคใต้จังหวัดยะแมตังทำหน้าที่เป็นแหล่งเกษตรกรรมและชลประทาน และเขตปริมณฑลทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับการเติบโตของเมืองหลวงใหม่ในอนาคต²⁰³ สำหรับสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ความเปลี่ยนแปลงของโครงข่ายคมนาคมขนส่ง โดยนับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวง รัฐบาลพม่าได้เร่งดำเนินโครงการขยายรางรถไฟจากย่างกุ้งไปเปียงมะนาและมันตะเลย์ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนจากระบบรางเดี่ยวเป็นระบบรางคู่ ขณะที่ดินเชื่อมต่อบริเวณเขตเมืองหลวงใหม่ล้วนถูกปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะเป็นถนนคอนกรีตขนาด ตั้งแต่ 8-20 เลน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเดินทางตลอดจนอาจใช้เป็นรันเวย์ฉุกเฉินเพื่อให้เครื่องบินลงจอดได้ในยามสงคราม²⁰⁴ นอกจากนี้ ทางหลวงสายย่างกุ้ง-ตองอุ-เนปีดอว์-มิดติลา-มันตะเลย์ (ทางหลวงสายเก่า) ก็มีการปรับปรุงพื้นผิวถนนและมีแนวโน้มที่จะขยายช่องทางเดินรถจากระบบสองเลนเป็นระบบหกเลน ประกอบกับรัฐบาลพม่าได้ทำการก่อสร้างทางด่วนพิเศษสายย่างกุ้ง-เนปีดอว์ ซึ่งมีระยะทางประมาณ 323 กิโลเมตร และมีขนาดช่องทางจราจรถึง 8 เลน เพื่อเพิ่มความรวดเร็วให้กับการเดินทางจากเมืองย่างกุ้งไปยังเมืองเนปีดอว์ โดยใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 4-5 ชั่วโมง แต่ถ้าหากเดินทางตามทางหลวงสายเก่าจะกินเวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมง²⁰⁵ (ทางด่วนพิเศษถูกใช้โดยข้าราชการพลเรือนและเจ้าหน้าที่ทหาร ขณะที่ประชาชนทั่วไป มักเดินทางโดยทางหลวงสายเก่า) ในอีกประการหนึ่ง รัฐบาลพม่ายังได้ทำการปรับปรุงถนนจากเมืองเนปีดอว์ มุ่งตรงไปทางตะวันตกผ่านเมืองตองคิงจี เมืองเมกเว แล้วตัดเข้าสู่เมืองอาม เมืองเจ้ากัพยู และเมืองชิตตว่ย์ ในเขตรัฐอาระกัน เพื่อเพิ่มช่องทางเดินรถระหว่างเมืองหลวงใหม่กับเขตชายแดนตะวันตก²⁰⁶ ความเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาถือเป็นกระบวนการพัฒนาเมืองหลวงใหม่เพื่อยกระดับให้เป็นทั้งศูนย์กลางการปกครอง ศูนย์กลางป้องกันประเทศ และศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคม ตลอดจนส่งผลให้เมืองหลวงใหม่กลายเป็นดินแดนหัวใจทางยุทธศาสตร์ของรัฐบาลพม่าในศตวรรษที่ 21

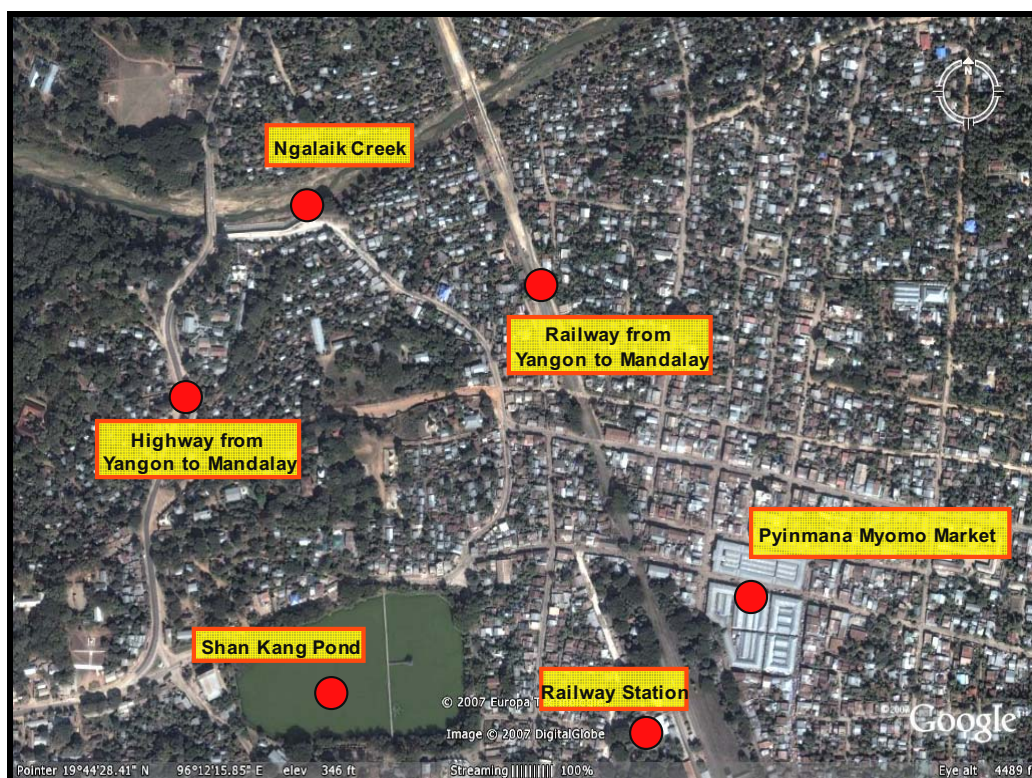
202 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักข่าว DVB (Democratic Voice of Burma) ณ กรุงเทพมหานคร, ธันวาคม 2009.

203 “Construction of Myanmar New Capital Continues”, *People’s Daily on the Web*.

204 เพิ่งอ้าง.

205 Aung Kyaw Tha, “Seven Companies Working to Upgrade Yangon-Mandalay Union Highway”, *New Light of Myanmar on the Web*, 9 March 2006, <http://www.myanmar.gov.mm/NLM-2003/enlm/mar9_rg5.html> (3 March 2010).

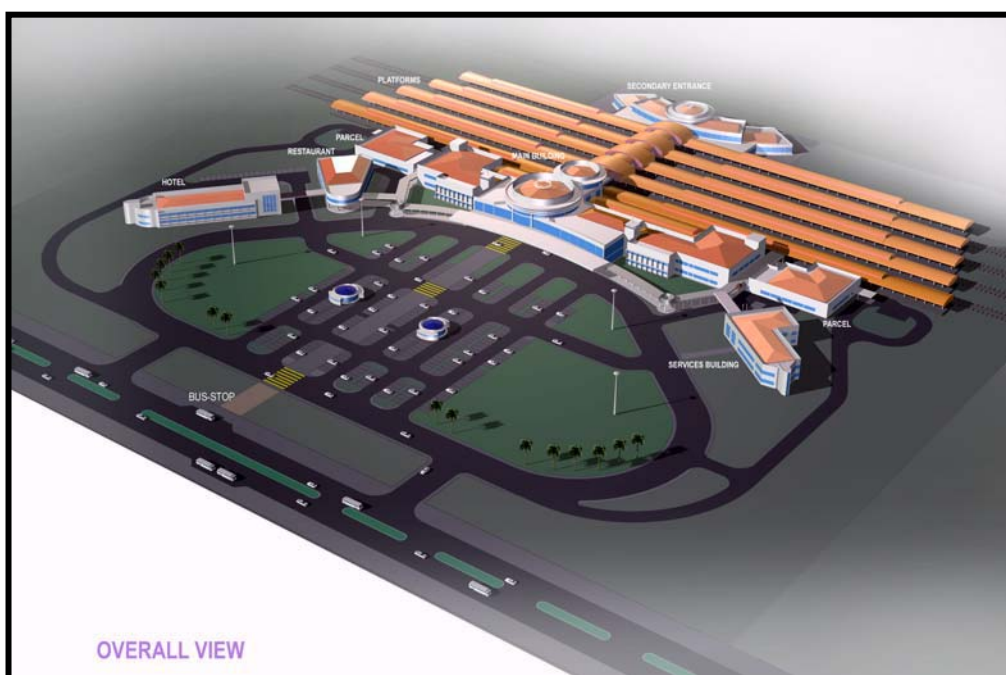
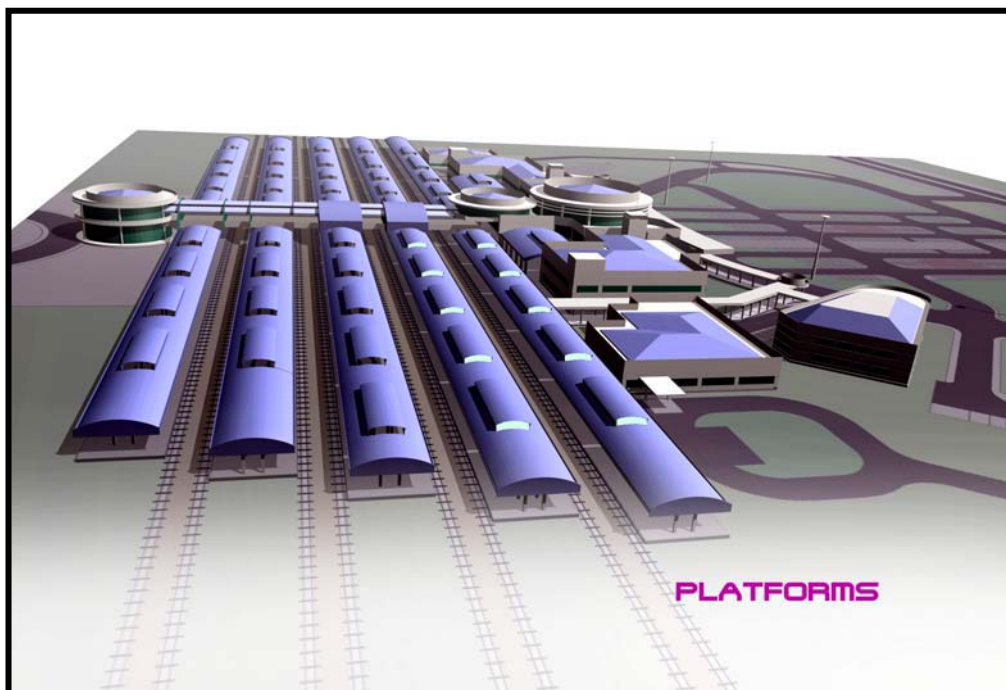
206 เพิ่งอ้าง.

แผนที่ 17 โครงสร้างผังเมืองและสถานีรถไฟเมืองเปียงมะนา
แหล่งที่มา: ปรับปรุงดัดแปลงจาก Google Earth Program Version 4.0.2736

รูปภาพ 19 พิธีเปิดทางรถไฟสายย่างกุ้ง-มันตะเลย์ (ระบบรางคู่) ช่วงที่ผ่านเขตเมืองเปียงมะนา
แหล่งที่มา: Ministry of Information. *Chronicle of National Development: Comparison between Period Proceeding 1988 and after (Up to 31-12-2007)*. Yangon: Ministry of Information, 2007.

รูปภาพ 20-21 แบบจำลองสถานีขนส่งรถไฟในเขตเมืองหลวงใหม่
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

รูปภาพ 22 แรงงานพม่าซึ่งมักถูกเกณฑ์มาสร้างถนนและสะพานในแถบพื้นที่ชนบท
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

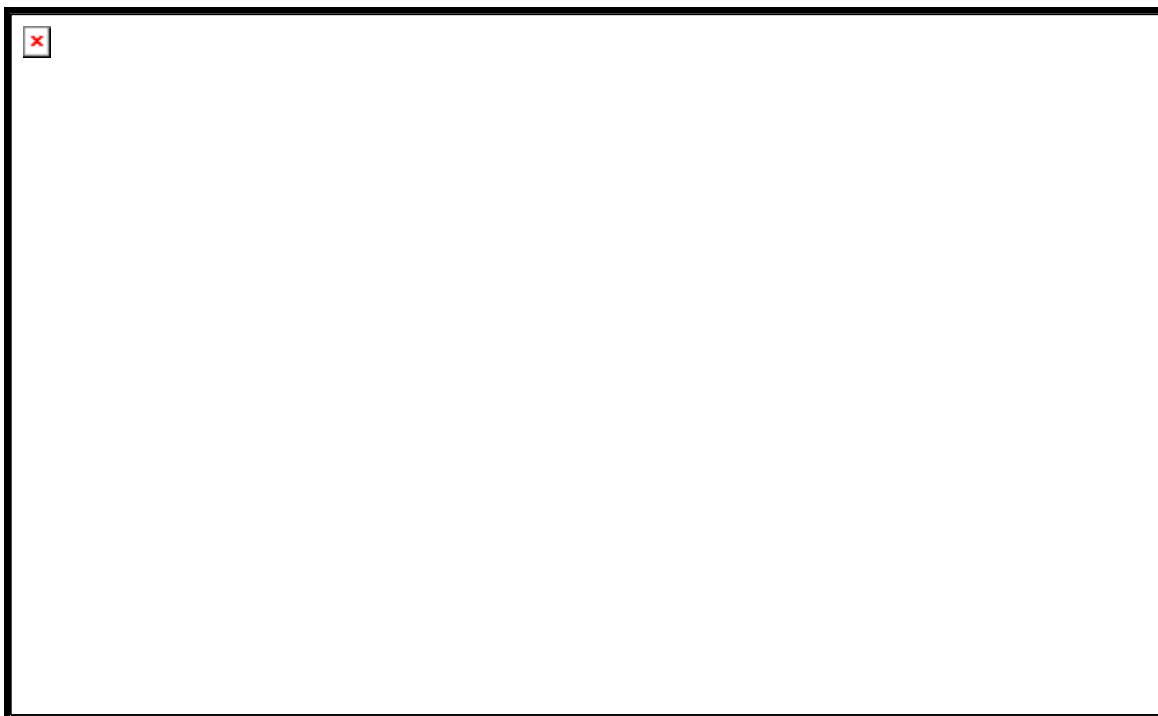
รูปภาพ 23 สภาพทางหลวงสายพิเศษจากกรุงย่างกุ้งไปยังกรุงเนปีดอว์
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว Irrawaddy

แผนที่ 18 ตำแหน่งเมืองยุทธศาสตร์สำคัญในเขตประเทศพม่า
แหล่งที่มา: ปรับปรุงดัดแปลงจาก Nations Online Project

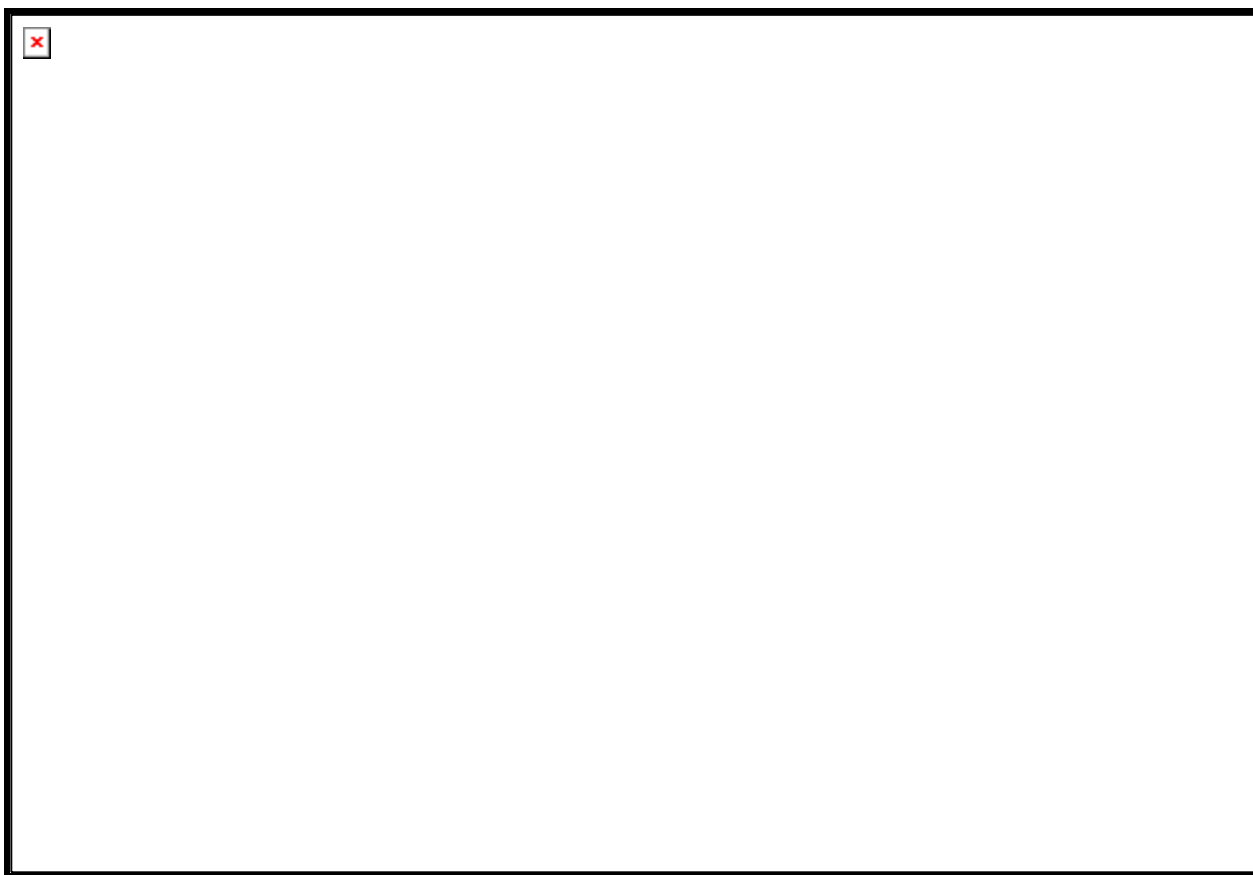
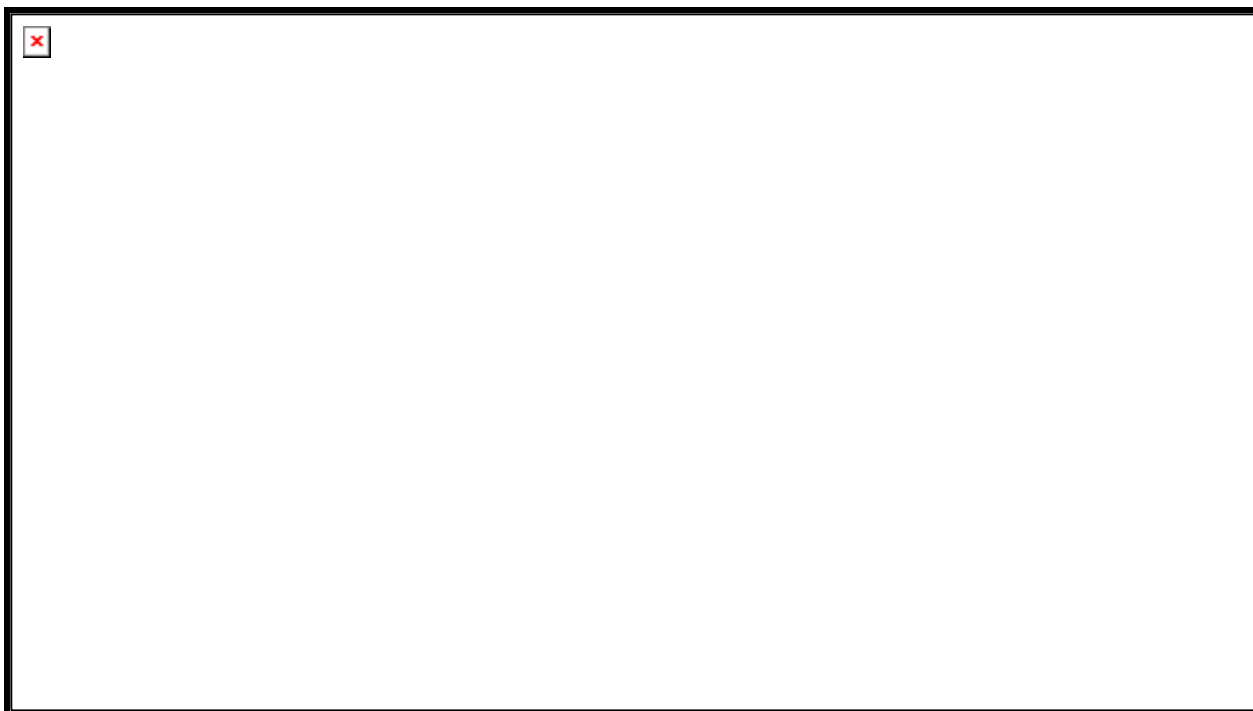

แผนที่ 19-20 ลักษณะผังเมืองและโครงข่ายคมนาคมรอบเมืองอย่างถุก
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

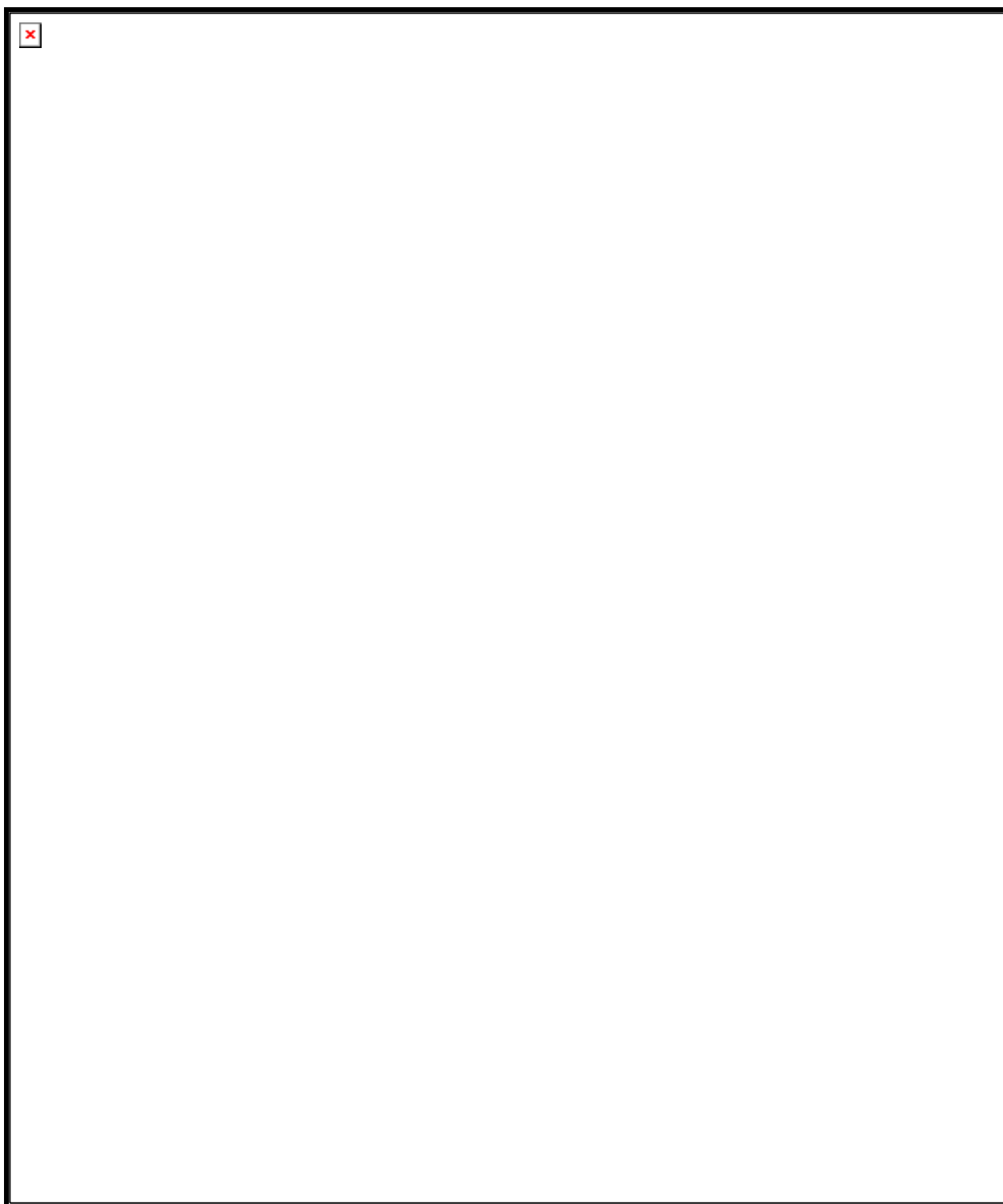

แผนที่ 21-22 ลักษณะผังเมืองและ โครงข่ายคมนาคมรอบเมืองตองอู

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

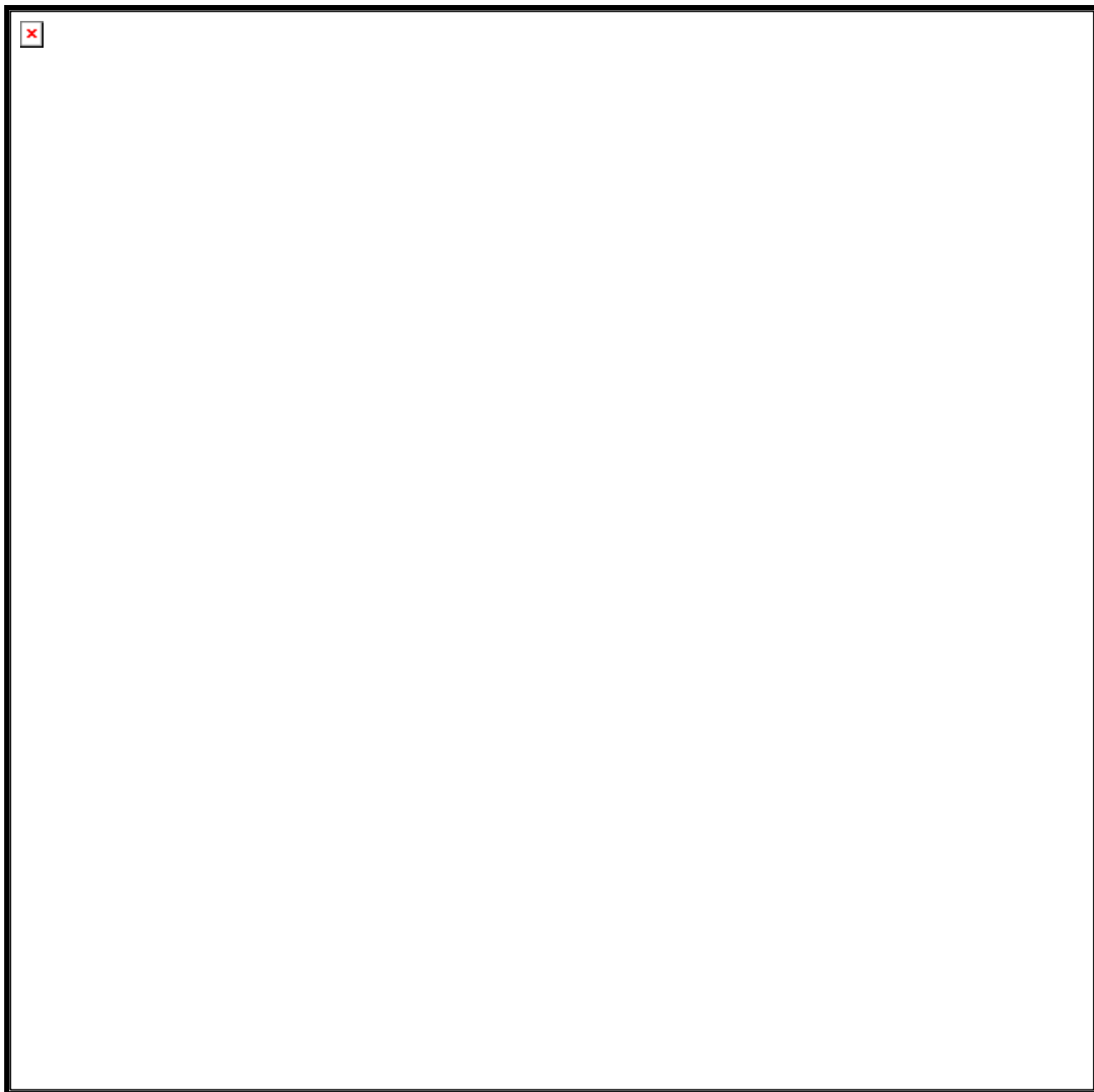

แผนที่ 23-24 ลักษณะผังเมืองและโครงข่ายคมนาคมรอบเมืองเปียงมะนา-เนปิดอว์
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

แผนที่ 25 เส้นทางรถยนต์-รถไฟ จากเมืองเปียงมะนา-เนปีดอว์ (ด้านล่างของแผนที่) มุ่งตรงขึ้นเหนือไปยังเมืองมิดติลา (ด้านบนซ้ายมือของแผนที่) และเส้นทางรถยนต์-รถไฟ จากเมืองมิดติลามุ่งตรงไปทางฟากตะวันออกเข้าสู่เมืองตองยี (ด้านบนขวามือของแผนที่ — ไม่ไกลจากทะเลสาบอินเล) รวมถึงเส้นทางรถยนต์จากเมืองเปียงมะนา-เนปีดอว์ (เส้นประสีแดง) ตัดขึ้นไปทางฟากตะวันออกเฉียงเหนือผ่านเมืองพินหลง เมืองกะลอ เมืององบัน แล้วมุ่งตรงเข้าสู่เมืองตองยี ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในสมัยรัฐบาลพม่าชุดปัจจุบัน

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

แผนที่ 26 ลักษณะผังเมืองและโครงข่ายคมนาคมรอบเมืองมัตริลา
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

เมืองมิดติลา (Meiktila)

มิดติลาอยู่ห่างจากเมืองเนปิดอว์ขึ้นไปทางเหนือประมาณ 94 ไมล์ และอยู่ห่างจากเมืองมันตะเลย์ลงมาทางใต้ราว 92 ไมล์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมทะเลสาบมิดติลาซึ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่และเป็นแหล่งชลประทานที่ขึ้นชื่อแห่งหนึ่งในเขตพม่าภาคกลาง สภาพภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นที่ราบสลับกับโคกสูงและเรียบไปตามแนวเทือกเขาฝั่งหวั่งซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 800 ฟุต มิดติลาจัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นจุดตัดของเส้นทางรถยนต์สามสาย อันได้แก่ 1.ย่างกุ้ง-เนปิดอว์-มันตะเลย์ 2.พุกาม-เจ้าปะด่อง-ตองยี และ 3.ยะเมตัง-มยিংฉะ-สะกาย นอกจากนี้ มิดติลา ยังเป็นจุดตัดของเส้นทางรถไฟอีกสองสาย อันได้แก่ 1. ย่างกุ้ง-เนปิดอว์-มันตะเลย์ และ 2.มันตะเลย์-มยিংฉะ-ตองยี²⁰⁷ ขณะเดียวกัน มิดติลาจัดเป็นเมืองทหารชั้นนำในเขตพม่าภาคกลางเนื่องจากเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่เขตปริมณฑลข้างเคียง อันได้แก่ รัฐชิน มณฑลสะกาย มณฑลเมกเว, มณฑลมันตะเลย์และรัฐฉานตอนใต้แถบเมืองตองยี

ปัจจุบัน มิดติลาถือเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของหน่วยทหารจำนวนหลายแห่ง อาทิ กองพันทหารราบที่ 99 โรงพยาบาลทหารขนาด 300 เตียง โรงงานผลิตลูกระเบิด วิทยาลัยวิศวกรรมอากาศยาน สถานีวิทยุการบิน สถานีซ่อมบำรุงอากาศยาน สนามบินเฮลิคอปเตอร์ทหาร ฐานยิงขีปนาวุธป้องกันภัยอากาศ กองบัญชาการกองทัพอากาศ (ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองมิดติลา) ซึ่งมีขนาดรันเวย์สนามบินประมาณ 1646 x 46 เมตร (กว้าง x ยาว) และฐานทัพอากาศชานเต๊ะ (Shante Air Base ตั้งอยู่ทางตะวันออกของตัวเมืองมิดติลา) ซึ่งมีขนาดรันเวย์สนามบินประมาณ 2591 x 46 เมตร ในขณะเดียวกัน มิดติลายังทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารราชการประจำเขตจังหวัดมิดติลา ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนกลางของมณฑลมันตะเลย์ ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของสถานที่สำคัญอีกหลายแห่ง อาทิ กรมการปกครองส่วนจังหวัด กรมการเกษตรและกรมทางหลวงจังหวัด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (วิทยาเขตมิดติลา) โรงเรียนฝึกหัดพยาบาล และโรงเรียนฝึกหัดกิจการขนส่ง²⁰⁸

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปิดอว์ ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมืองมิดติลาได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตของราชธานีแห่งใหม่ Clive Parker นักวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า รัฐบาลพม่ากำลังเร่งดำเนินนโยบายพัฒนาเมืองมิดติลาให้กลายเป็นศูนย์กลางกองทัพอากาศและเมืองทหารชั้นนำเพื่อเสริมสร้างระบบความมั่นคงให้กับเมืองเนปิดอว์ตามแนวระเบียบยุทธศาสตร์ทางการทหารซึ่งมีโครงข่ายครอบคลุมเขตเมืองหลวงใหม่²⁰⁹ ขณะเดียวกัน Clive Parker ยังได้รายงานความเคลื่อนไหวของช่างเทคนิคชาวจีนและรัสเซียซึ่งมักเดินทางมาบรรยายวิชาทหารชั้นสูงให้กับบุคลากรประจำกองบินต่างๆ แถบเมืองมิดติลา รวมถึงมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

207

อรนุช นิยมธรรม, โครงการวิจัย “การแปลเอกสารท้องถิ่นของประเทศพม่า: ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เมือง” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (อยู่ในช่วงการแปลเอกสาร) โดยงานวิจัยดังกล่าวได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับลักษณะเมืองสำคัญต่างๆ ภายในประเทศพม่า อาทิ เมืองมิดติลา, เมืองมันตะเลย์, เมืองป้ออิง-ลัวะ และเมืองเปียงมะนา

208

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของหน่วยทหารภายในเมืองมิดติลาสามารถสืบค้นได้จากหนังสือของ Maung Aung Ayoe เรื่อง Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในเมืองมิดติลา สามารถสืบค้นได้จากโครงการวิจัยของอรนุช นิยมธรรม ในขณะที่ข้อมูลเกี่ยวกับสนามบินและหน่วยงานทหารอากาศประจำเมืองมิดติลา ก็สามารถสืบค้นได้จาก Wikipedia Encyclopedia, s.v. “Myanmar Air Forces”

209

Clive Parker, “Inside Myanmar’s Secret Capital”.

และวิทยาลัยวิศวกรรมอากาศยานซึ่งจัดเป็นสถาบันการศึกษาที่ทำการผลิตนักบินประจำกองทัพอากาศและเปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับเครื่องบินรบป้องกันภัยทางอากาศ นอกจากนี้ รัฐบาลทหารพม่ายังได้ส่งเครื่องบินรบแบบ Chengdu F-7M และ NAMC A-5C ของจีน กับเครื่องบินรบแบบ MiG-29s ของรัสเซีย พร้อมด้วยระบบอาวุธยุทธโประกรณ์ที่ทันสมัยเข้าประจำการภายในฐานทัพอากาศชานเต๊ะ เป็นที่เรียบร้อย ตลอดจนมีการก่อสร้างสนามบินแห่งใหม่ในเขตพื้นที่ปากตะวันตกของเมืองมิดิตลา ซึ่งมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า สนามบินเซะปิงกอน - Seikpyingone²¹⁰

ต่อมาในปี ค.ศ.2007 รัฐบาลทหารพม่าได้เริ่มเคลื่อนย้ายเครื่องบินขับไล่แบบ MiG-29s จำนวน 8 ลำจากฐานทัพอากาศมินกาลาดอนไปยังฐานทัพอากาศชานเต๊ะ และมีการเคลื่อนย้ายเครื่องบิน MiG-29s อีก 4 ลำจากฐานทัพอากาศมินกาลาดอนไปยังฐานทัพอากาศเซะปิงกอน²¹¹ โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นกระบวนการพัฒนาเมืองมิดิตลาให้กลายเป็นศูนย์กลางกองทัพอากาศเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับพื้นที่ด้านเหนือของราชธานีแห่งใหม่ เนื่องจากมิดิตลาดังกล่าวตั้งอยู่ห่างจากกรุงเนปีดอว์ขึ้นไปทางเหนือเพียง 94 ไมล์ ประกอบกับเป็นชุมทางฐานทัพอากาศซึ่งกองทัพบกพม่ามักใช้ประโยชน์ในการลำเลียงเครื่องบินรบเข้าสู่อำเภอยุทธศาสตร์แถบรัฐชินและรัฐฉานซึ่งเป็นฐานที่มั่นของกองกำลังแบ่งแยกดินแดน²¹² สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างมิดิตลากับเนปีดอว์สามารถสังเกตได้จากการปรับปรุงพื้นที่ผิวดินและขยายช่องทางจราจรจากระบบสองเลนเป็นระบบหกเลนเพื่อเชื่อมโยงการติดต่อระหว่างเมืองหลวงใหม่กับเมืองมิดิตลา ในขณะเดียวกัน นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลทหารพม่าได้ทำการปรับปรุงสถานีรถไฟมิดิตลาเพื่อรองรับการเปิดขบวนรถด่วนพิเศษสายเนปีดอว์-มิดิตลา โดยมีการขยายพื้นที่ชานชาลา และเพิ่มจำนวนรางจากระบบรางเดียวเป็นระบบรางคู่ ตลอดจนมีการก่อสร้างสะพานรถไฟจำนวน 13 แห่ง และปรับปรุงหมอนรองรถไฟให้ได้มาตรฐานสากล²¹³ โดยการพัฒนาโครงการดังกล่าวถือเป็นการกระชับการเชื่อมต่อทางยุทธศาสตร์ระหว่างมิดิตลากับเมืองหลวงใหม่ ตลอดจนเป็นการปรับเปลี่ยนระบบภูมิศาสตร์ทหารในเขตพม่าภาคกลางเพื่อรองรับการเติบโตของศูนย์กลางกองทัพอากาศและศูนย์บัญชาการรบแห่งใหม่ อย่างเป็นรูปธรรม

เมืองตองยี (Taunggyi)

ตองยี อยู่ห่างจากเมืองเนปีดอว์ขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 190 ไมล์ ตามแนวเส้นทางสายเปียงมะนา-มิดิตลา-ตองยี และอยู่ห่างจากเมืองมิดิตลาไปทางปากตะวันตกออกราว 94 ไมล์ แต่ถ้าหากเดินทางโดยใช้เส้นทางลัดสายเปียงมะนา-พินลวง-ตองยี จะกินระยะทางเพียงแค่ประมาณ 100 ไมล์ ตองยีตั้งอยู่ทางตอนเหนือของทะเลสาบอินเลและถูกโอบล้อมด้วยยอดเขาหลวง (เขาคองยี) ซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,800 เมตร สภาพภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นที่ราบสลับกับโคกสูงและเรียบไปตามหุบเขาและแนวป่าเขาในเขตที่ราบสูงฉาน ตองยี จัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นศูนย์รวมโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อไปยังเมืองมิดิตลา เนปีดอว์ มณฑลเย่ ลาโซ เชียงตุง ตลอดจนเมืองตองยีในเขตมณฑลพะโค และเมืองล่อเกอในเขตรัฐคะยาห์ นอกจากนี้ ตองยี ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการประจำภาคทหารตะวันออก (Eastern Command) และดำรงตำแหน่งเป็น

²¹⁰ เพิ่งอ้าง.

²¹¹ Min Lwin, "Junta Orders Air Force Base Relocated", *The Irrawaddy on the web*, 1 December 2008, <http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=14722> (11 January 2007).

²¹² สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทหารพม่าชายพัน ณ จังหวัดเชียงใหม่, กรกฎาคม 2009.

²¹³ Aung Kyaw Tha, "Seven Companies Working to Upgrade Yangon-Mandalay Union Highway" และ Clive Parker, "Inside Myanmar's Secret Capital".

เมืองหลวงประจำรัฐฉาน ขณะเดียวกัน ต้องยังเป็นฐานสะสมกำลังของกองทัพรัฐบาลในการเคลื่อนพลเข้าโจมตีกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ซึ่งได้แก่ กลุ่มไทใหญ่ คะยาห์ และปะหล่อง²¹⁴

ปัจจุบัน ต้องยัดเป็นเมืองอันเป็นที่ตั้งของหน่วยงานทหารและสถานที่ราชการจำนวนมากหลายแห่ง อาทิ กองพลทหารราบเบา ศูนย์การทหารม้ายานเกราะ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ หน่วยปฏิบัติการสงครามพิเศษ โรงพยาบาลทหารขนาด 300 เตียง โรงงานผลิตอาวุธ สถานีเรดาห์และสถานีข่าวกรองทางการสื่อสาร (ตรวจจับข้อมูลกองกำลังแบ่งแยกดินแดนในเขตรัฐฉาน) ศาลว่าการประจำรัฐฉาน มหาวิทยาลัยตองยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (วิทยาเขตตองยี) มหาวิทยาลัยคอมพิวเตอร์ และพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมประจำรัฐฉาน²¹⁵ นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมตองยี หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า นิคมอเยตารียา (Ayetharya) เพื่อพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษครอบคลุมพื้นที่รัฐฉานฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมณฑลเหลียนอันประกอบด้วยย่านโรงงานอุตสาหกรรม ตลาดรับส่งสินค้าทางการเกษตร และศูนย์การค้าชั้นนำต่างๆ โดยจากข้อมูลสถิติเมื่อปี ค.ศ.2007 เขตนิคมอเยตารียาประกอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่จำนวนทั้งสิ้น 750 แห่ง สำหรับประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม ก็จัดว่ามีความหลากหลายนับตั้งแต่โรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร โรงงานแปรรูปเนื้อไม้ โรงงานผลิตเหล็กกล้า โรงงานเจียรไนอัญมณี และโรงงานถลุงสินแร่ขนาดหนัก²¹⁶ ขณะเดียวกัน รัฐบาลพม่ายังได้เร่งดำเนินโครงการพัฒนาเมืองตองยีให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำในเขตรัฐฉานตอนใต้ โดยสังเกตได้จากการปรับปรุงถนนเชื่อมโยงระหว่างเมืองตองยีกับเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ในเขตปริมณฑลข้างเคียง อาทิ รีสอร์ทตากอากาศที่เมืองกะลอ (Kalaw) ถ้ำหินงอกหินย้อยที่เมืองปินดะยะ (Pindaya) และการล่องเรือชมทัศนียภาพของทะเลสาบอินเล²¹⁷

ในอีกประการหนึ่ง นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์ ระบบโครงข่ายคมนาคมรอบเมืองตองยีเริ่มได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งออกได้เป็นห้าประเด็นหลัก ดังนี้ 1.การปรับปรุงพื้นผิวถนนและเส้นทางรถไฟจากเมืองมัตติลามาถึงเมืองตองยีเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการส่งกำลังบำรุงทางการทหาร 2.การปรับปรุงสภาพถนนจากเมืองตองยีไปยังเมืองเชียงตุงและพื้นที่ภาคเหนือของไทยตามโครงข่ายทางหลวงสายเอเชีย (Asian Highway) เพื่อไปบรรจบกับแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) ซึ่งไล่เรียงตั้งแต่มณฑลยูนนานของจีน พื้นที่ภาคตะวันออกของรัฐฉาน แล้วจึงตัดทะลุเข้าสู่ประเทศลาว ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ของไทย ตามลำดับ 3.การปรับปรุงถนนจากเมืองตองยีไปยังเมืองป๋ยงอู-ลวี่ง มณฑลเหลียนและลาโอ เพื่อเพิ่มเส้นทางลำเลียงยุทธปัจจัยเข้าไปยังพื้นที่ภาคเหนือของมณฑลมณฑลเหลียนและเขตที่ราบสูงฉานตอนบน 4.การขยายเส้นทางรถยนต์จากเมืองตองยีมุ่งตรงสู่เมืองพินลวง (Pinlaung) เพื่อตัดเข้าสู่เมืองลอยก่อในเขตรัฐกะยาห์ซึ่งจะมีเส้นทางรถยนต์เชื่อมต่อไปยังเมืองตองอู และ 5. การก่อสร้างทางหลวงพิเศษ

214

รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์, ประวัติศาสตร์ และยุทธศาสตร์ของเมืองตองยี โปรดดูใน สมบูรณ์ วรพงษ์, *รถเที่ยวสุดท้ายจากตองยี* (กรุงเทพ: สุขภาพใจ, 2537).

215

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของหน่วยทหารภายในเมืองตองยีสามารถสืบค้นได้จากหนังสือของ Maung Aung Ayoe เรื่อง *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948* ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในเมืองตองยี สามารถสืบค้นได้จาก Wikipedia Encyclopedia, s.v. "Taunggyi"

216

Ministry of Information, *Chronicle of National Development: Comparison between Period Proceeding 1988 and after (Up to 31-12-2007)* (Yangon: Ministry of Information, 2007), 164.

217

เพ็งอ้าง, 171-173.

สายเปียงมะนา-พินลวง-ตองยี เพื่อเพิ่มช่องทางติดต่อระหว่างเมืองหลวงใหม่กับกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ในเขตรัฐฉานตอนใต้ 218

สำหรับเส้นทางสายดังกล่าว จะเริ่มตั้งแต่พื้นที่ด้านตะวันออกของเมืองเปียงมะนา ตัดตรงขึ้นไปยังเมืองพินลวง ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ จากนั้นเส้นทางจะคดขึ้นเหนือเข้าสู่เมืองกะลอลและเมืองอองบัน (Aungban) ซึ่งนับจากนี้เป็น ต้นไป เส้นทางจะโค้งไปทางตะวันออกเข้าสู่เมืองตองยี และไล่เรียงไปจนถึงเมืองเชียงตุงและเมืองท่าจีเหล็กแถบสามเหลี่ยม ทองคำ ความเปลี่ยนแปลงของระบบโครงข่ายคมนาคมถือเป็นการกระชับการเชื่อมต่อทางยุทธศาสตร์ระหว่างเขตปริมณฑล รอบเมืองหลวงใหม่กับเขตปริมณฑลรอบเมืองตองยี ทั้งนี้เนื่องจากเมืองพินลวง เมืองกะลอลและเมืองอองบัน ถือเป็นกลุ่ม เมืองยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลพม่าได้ทำการก่อสร้างคลังสรรพาวุธและค่ายทหารเป็นจำนวนมากเพื่อใช้เป็นแหล่งลำเลียง ยุทธรภัณฑ์ให้กับเมืองตองยีและเมืองเนปีดอว์ในยามฉุกเฉิน²¹⁹ ขณะเดียวกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลให้กองทัพพม่าซึ่ง ประจำการอยู่ที่เมืองเนปีดอว์เกิดความคล่องตัวในการปราบกบฏและควบคุมความสงบเรียบร้อยภายในรัฐฉานโดยอาศัยการ เชื่อมโยงของระบบโลจิสติกส์และความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์ของเมืองตองยี ตลอดจนอาจทำให้เมืองตองยีถูกผนวกเข้า เป็นส่วนหนึ่งของแนวระเบียงยุทธศาสตร์ทางการทหาร เนื่องจากตองยีถือเป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคมในเขตรัฐฉานตอน ใต้ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ในเขตมณฑลมันตะเลย์ อันได้แก่ เนปีดอว์ มิตติลา มันตะเลย์ และ ปยั๋งอุ-ลวี่ง

เมืองมันตะเลย์ (Mandalay)

มันตะเลย์ อยู่ห่างจากเมืองเนปีดอว์และเมืองย่างกุ้งขึ้นไปทางเหนือประมาณ 186 และ 430 ไมล์ ตามลำดับ ตัวเมือง ตั้งอยู่บนที่ดอนซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 64-80 เมตร สภาพภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นที่ดอนสลับกับ โคกสูงโดยมีแม่น้ำอิระวดีไหลผ่านทางด้านตะวันตก ลำน้ำของมาจีไหลผ่านทางด้านเหนือ ลำน้ำเมียะเหงไหลผ่านทางด้านใต้ และกลุ่มเทือกเขาในเขตที่ราบสูงฉานตั้งขนานอยู่ทางด้านตะวันออก²²⁰ มันตะเลย์จัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิ รัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นศูนย์รวมโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อไปยังกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ในเขตพม่าตอนบน อันได้แก่ ปยั๋ง อุ-ลวี่ง ลาโซ ชวโบ โมนิวา บาโมและมิตจิน่า รวมถึงเป็นชุมทางของถนนสายเอเชีย (Asian Highway) ที่เชื่อมต่อระหว่าง กลุ่มหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (สาย AH1) อาทิ อิมผาลและโกสิมา กับกลุ่มหัวเมืองในภาคตะวันตก เฉียงใต้ของจีน (สาย AH14) อาทิ ค้าลี่และคุนหมิง ขณะเดียวกัน มันตะเลย์ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการประจำเขตทหารภาคกลาง (Central Command) และศูนย์บริหารราชการประจำ มณฑลมันตะเลย์ รวมถึงเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจแถบพม่าตอนบนและเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศ พม่า รองจากเมืองย่างกุ้ง โดยมีจำนวนประชากรประมาณ 1 ล้านคน

ปัจจุบัน มันตะเลย์ถือเป็นเมืองอันเป็นที่ตั้งของหน่วยงานทหารและสถานที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ กองพลทหารราบ หน่วยทหารแพทย์ หน่วยทหารพลาริการ หน่วยข่าวกรองทหาร โรงงานผลิตอาวุธ สถานีเรดาร์และสถานีข่าวกรองทางการ สื่อสาร (ตรวจจับความเคลื่อนไหวในเขตทหารภาคกลาง) ที่ว่าการประจําณฑลมันตะเลย์ สนามบินนานาชาติพลเรือน

218

Aung Kyaw Tha, "Seven Companies Working to Upgrade Yangon-Mandalay Union Highway".

219

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทหารพม่าสายพัน ณ จังหวัดเชียงใหม่, กรกฎาคม 2009.

220

ธิดา สาระยา, *มันตะเลย์: นครราชธานี ศูนย์กลางแห่งจักรวาล* (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2538), 87-91.

(ขนาดพื้นที่ประมาณ 4268 x 61 เมตร) สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ ตลาดเซโจ มหาวิทยาลัยมันทะเลย์ มหาวิทยาลัยยาดานาโบง มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรกรรม พระราชวังมันทะเลย์และวัดมหาชัยมนี²²¹ นอกจากนี้รัฐบาลพม่ายังได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมันทะเลย์ (Mandalay Industrial Zone) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 บนเนื้อที่ขนาด 2.5 พันไร่ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจแถบพม่าตอนบน โดยมีบริษัทต่าง ๆ เข้าไปดำเนินกิจการมากกว่าหนึ่งพันแห่งไล่เรียงตั้งแต่โรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร โรงงานถลุงเหล็ก โรงงานผลิตอุปกรณ์เครื่องจักรกล และโรงงานถลุงสินแร่ขนาด²²² การเติบโตทางเศรษฐกิจผสมผสานกับการเปิดเส้นทางถนนเชื่อมโยงไปยังภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ส่งผลให้มันทะเลย์กลายสภาพเป็นศูนย์กลางค้าขนานในเขตพม่าตอนบน คล้ายคลึงกับเมืองย่างกุ้งซึ่งเป็นศูนย์กลางค้าขนานในเขตพม่าตอนล่าง ขณะเดียวกัน มันทะเลย์ยังกลายเป็นแหล่งลงทุนขนาดใหญ่ของนักธุรกิจชาวจีนและเป็นแหล่งรองรับสินค้าประเภทต่างๆ จากเขตมณฑลยูนนานและเขตมณฑลเสฉวน²²³

สำหรับสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์ ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมืองมันทะเลย์ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งออกได้เป็นห้าประเด็นหลัก ดังนี้ 1. การปรับปรุงสถานีรถไฟมันทะเลย์เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะทางด้าน โลจิสติกส์และการส่งกำลังบำรุงเนื่องจากมันทะเลย์เป็นชุมทางรถไฟที่เชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองต่างๆ อาทิ มิตติลา เนปีดอว์ ตองอู ย่างกุ้ง โมนิวาและมิตจิน่า 2. การปรับปรุงถนนสายมันทะเลย์-สะกาย-โมนิวา-กาเลา-ตามู เพื่ออำนวยความสะดวกให้การเดินทางไปยังมณฑลสะกาย รัฐชินและเขตชายแดนอินเดีย โดยเส้นทางดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงสายเอเชียหมายเลขหนึ่ง 3. การปรับปรุงถนนสายมันทะเลย์-ตะกอง-บาโม-มิตจิน่า เพื่ออำนวยความสะดวกให้การเดินทางไปยังรัฐกะฉิ่นและเขตชายแดนจีน โดยถนนสายดังกล่าวถือเป็นช่องทางสำคัญในการลำเลียงสินค้าระหว่างพม่ากับจีนและมีเมืองบาโมเป็นจุดแวะพักสินค้าเพื่อส่งต่อลงมายังเมืองมันทะเลย์ 4. การปรับปรุงเส้นทางสายมันทะเลย์-บิยังอูลวี่ง-ลาโซ-มุเซ เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนกำลังทหารเข้าไปยังเมืองบิยังอูลวี่งและอำนวยความสะดวกให้การเดินทางไปยังภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยเส้นทางดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียหมายเลขสิบสี่²²⁴ และ 5. การปรับปรุงเส้นทางรถยนต์และเส้นทางรถไฟจากมันทะเลย์ ลงได้ไปยังเมืองมิตติลา เนปีดอว์ ตองอูและย่างกุ้ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้การเดินทางไปยังเมืองหลวงใหม่และเขตปริมณฑลข้างเคียง โดยรัฐบาลพม่าได้ประกาศให้มีการขยายจำนวนทางรถไฟจากระบบรางเดี่ยวเป็นระบบรางคู่ตลอดแนวเส้นทางจากมันทะเลย์ไปยังย่างกุ้ง รวมถึงทำการปรับเปลี่ยนพื้นผิวถนนจากแบบยางมะตอยมาเป็นแบบคอนกรีตพร้อมกับขยายช่องทางเดินรถจากระบบสองเลนมาเป็นระบบหกเลน²²⁵ ความเปลี่ยนแปลงของโครงข่ายคมนาคมในลักษณะดังกล่าวถือเป็นกระบวนการพัฒนาเมืองมันทะเลย์ให้กลายเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ที่เปิดทางไปสู่ประเทศจีน อินเดียและกลุ่มเมืองยุทธ

²²¹ ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของหน่วยทหารภายในเมืองมันทะเลย์สามารถสืบค้นได้จากหนังสือของ Maung Aung Ayoe เรื่อง Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในเมืองมันทะเลย์ สามารถสืบค้นได้จากหนังสือหรือเว็บไซต์ด้านการลงทุนและการท่องเที่ยว

²²² “มันทะเลย์ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการลงทุน”, คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, มกราคม 2008
<http://www.boei.go.th/thai/clmv/2009_myanmar/2009_myanmar_d8_8-2.html> (15 กุมภาพันธ์ 2553).

²²³ Min Lwin, “The Chinese Road to Mandalay” *The Irrawaddy*, 17, no. 2 (March-April 2009): 32-33.

²²⁴ รายละเอียดเกี่ยวกับระบบคมนาคมแถบมณฑลมันทะเลย์ โปรดดูใน Ministry of Information, *Chronicle of National Development: Comparison between Period Proceeding 1988 and after (Up to 31-12-2007)*, 288-289.

²²⁵ เพิ่งอ้าง.

ศาสตร์ในเขตพม่าตอนบน รวมถึงส่งผลให้รัฐบาลพม่าที่เมืองเนปีดอว์สามารถแผ่อำนาจทางการเมืองปกครองครอบคลุมพื้นที่ตอนเหนือของพม่าโดยอาศัยโครงข่ายคมนาคมและความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์ของเมืองมณฑลเย่

เมืองปยั๋ง-ลวี่ง (Pyin Oo Lwin)

ปยั๋ง-ลวี่ง อยู่ห่างจากเมืองเนปีดอว์ขึ้นไปทางเหนือประมาณ 229 ไมล์ และอยู่ห่างจากเมืองมณฑลเย่ขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือราว 43 ไมล์ ตัวเมืองตั้งอยู่บนภูเขาขุดตัดซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 3,500 ฟุต สภาพภูมิประเทศโดยรวมมีลักษณะเป็นคanyon สูงสลับกับป่าไม้และแปลงปลูกพืชเมืองหนาวเลาะเลียบบไปตามสันเขาในเขตที่ราบสูงฉาน ปยั๋ง-ลวี่ง (เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เมเมียวหรือเม-มโยะ) จัดเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างเมืองมณฑลเย่กับเมืองลาโช (Lashio) และกลุ่มหัวเมืองในเขตรัฐฉานตอนบน²²⁶ โดยมีเส้นทางรถยนต์และเส้นทางรถไฟตัดผ่านกลางใจเมือง นอกจากนี้ ปยั๋ง-ลวี่ง ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยป้องกันประเทศ (Defense Service Academy-DSA) และสถาบันทหารชั้นนำต่างๆ ตลอดจนเป็นฐานสะสมกำลังของกองทัพพม่าในการเคลื่อนพลเข้าโจมตีกลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนและกองคาราวานค้ายาเสพติดตลอดแนวชายแดนจีน-พม่า ซึ่งได้แก่ กลุ่มว่า โกกั๊ก คะฉิ่น และอดีตเครือข่ายพรรคคอมมิวนิสต์

ปัจจุบัน ปยั๋ง-ลวี่ง ถือเป็นเมืองทหารชั้นนำในเขตมณฑลเย่และเขตที่ราบสูงฉานตอนบน โดยเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ อุทยานพฤกษศาสตร์ของรัฐบาล 430 เอเคอร์ โรงงานผลิตอุตสาหกรรมเหล็กกล้า (มีกำลังผลิต 30,000 ตันต่อปี) โรงพยาบาลทหารขนาด 500 เตียง โรงพยาบาลทหารขนาด 700 เตียง หน่วยข่าวกรองทหารบก สถานีเรดาร์และสถานีข่าวกรองทางการสื่อสาร (ตรวจจับข้อมูลกองกำลังแบ่งแยกดินแดนในเขตรัฐฉาน) โรงเรียนวิศวกรรมป้องกันประเทศ (Defense Services Engineering School-DSES) โรงเรียนวิศวกรรมไฟฟ้าและการช่างเทคนิค (Mechanical and Electrical Engineering School-MEES) โรงเรียนบริหารกิจการป้องกันประเทศ (Defense Services Administration School-DSAS) วิทยาลัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (Defense Services Technological Academy-DSTA), และวิทยาลัยป้องกันประเทศ (Defense Service Academy-DSA)²²⁷ โดยสำหรับวิทยาลัยป้องกันประเทศนั้น เปรียบเสมือนกับโรงเรียนนายร้อยสามเหล่าทัพของประเทศพม่า (เทียบเคียงได้กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าของไทย และ เวสปอยต์ของสหรัฐอเมริกา) โดยนายทหารชั้นสัญญาบัตรจากสามเหล่าทัพ ส่วนใหญ่แล้วมักสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันประเทศ อาทิ พลเอกรองอาวุโสหม่องเอ — ผู้บัญชาการทหารบก และ พลเอกฐะฉ่วยมาน — เสนาธิการร่วมสามเหล่าทัพ นอกจากนี้ภายในพื้นที่ของวิทยาลัยป้องกันประเทศยังเต็มไปด้วยค่ายทหาร สนามยิงปืน สนามฝึกจำลองยุทธคลังสรรพาวุธ สนามบินขนาดเล็ก รวมถึงฐานยิงอาวุธนำวิถีรูปแบบต่างๆ²²⁸

226

อรุณชัย นิยมธรรม, โครงการวิจัย “การแปลเอกสารท้องถิ่นของประเทศพม่า: ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เมือง” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (อยู่ในช่วงการแปลเอกสาร)

227

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของหน่วยทหารภายในเมืองปยั๋ง-ลวี่งสามารถสืบค้นได้จากหนังสือของ Maung Aung Aye เรื่อง Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในเมืองปยั๋ง-ลวี่ง สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์และหนังสือท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากปยั๋ง-ลวี่ง ถือเป็นเมืองตากอากาศที่มีชื่อเสียงของประเทศพม่า

228

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักข่าว DVB (Democratic Voice of Burma) ณ กรุงเทพมหานคร, ธันวาคม 2009.

นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์ ระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมือง ปยังอู-ลวี่ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตของราชธานีแห่งใหม่ Clive Parker ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า รัฐบาลทหารพม่ากำลังเร่งพัฒนาโครงสร้างทางการทหาร ตลอดจนระบบสื่อสารและโครงข่ายคมนาคมที่ทันสมัยเพื่อจัดสร้างแนวระเบียบยุทธศาสตร์ อันมีขอบข่ายครอบคลุมเมืองเนปีดอว์ มิตติลา มัณฑะเลย์ และปยังอู-ลวี่ โดยมีการก่อสร้างสนามบินทหารแห่งใหม่นอกเมืองปยังอู-ลวี่ พร้อมด้วยบ้านพักของนายทหารระดับสูง และคฤหาสน์ขนาดใหญ่ของพลเอกอาวุโสตานฉ่วย (ก่อสร้างโดยบริษัท Htoo Trading ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติพม่าที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนายพลตานฉ่วย) ตลอดจนมีการเปิดเที่ยวบินพิเศษระหว่างเมืองเนปีดอว์กับปยังอู-ลวี่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทหาร²²⁹ นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้ทำการปรับปรุงถนนสายมัณฑะเลย์-ปยังอู-ลวี่ ซึ่งเคยอยู่ในสภาพทรุดโทรม โดยแปลงสภาพให้กลายเป็นถนนระดับมาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ การส่งกำลังบำรุงและลำเลียงยุทธปัจจัย (ปัจจุบันใช้เวลาเดินทางไม่ถึงหนึ่งชั่วโมง)²³⁰ ประกอบกับมีโครงการปรับปรุงถนนจากเมืองปยังอู-ลวี่ ไปยังเมืองมัณฑะเลย์ มิตติลาและเนปีดอว์ โดยขยายจากสองเลนเป็นหกเลนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้การเคลื่อนย้ายกำลังทหารตามแนวเส้นทางระเบียบยุทธศาสตร์

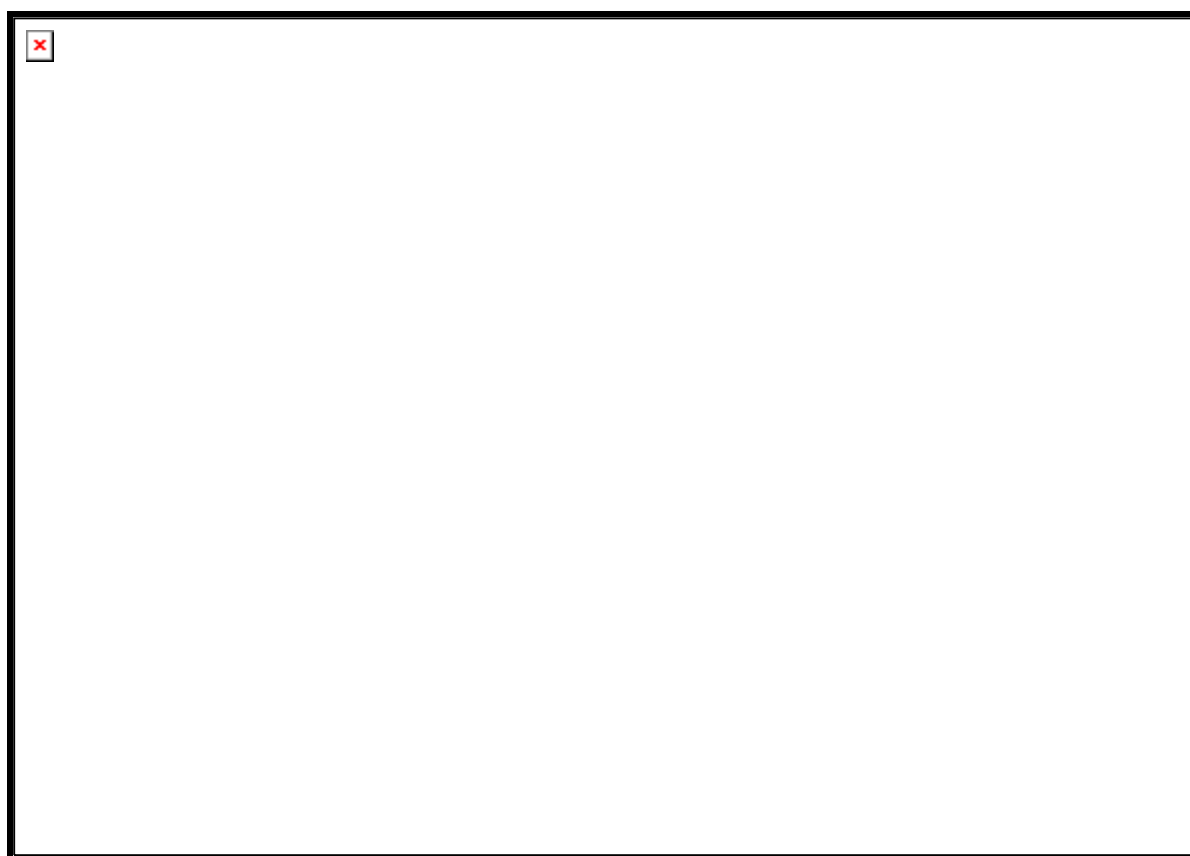
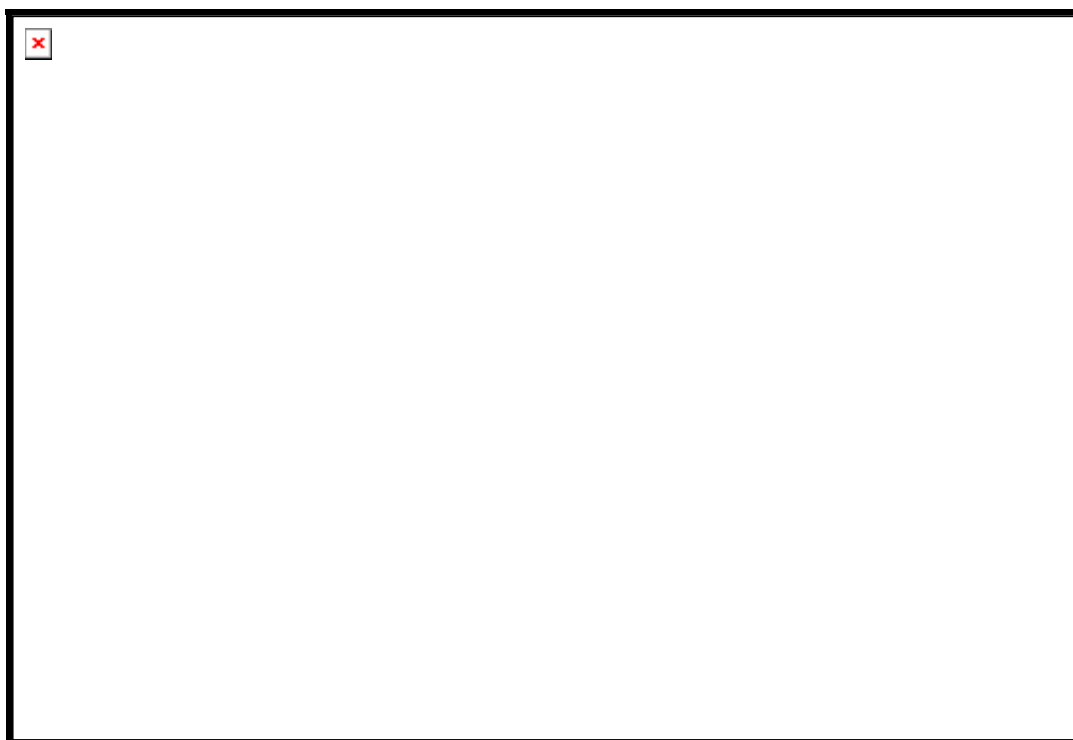
สำหรับสิ่งที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่ง คือ โครงการก่อสร้างเมืองไซเบอร์ (Cyber City) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ยานาดาโบง ซิลิกอน วัลเลย์/Yadanabon Siligon Valley” เพื่อใช้เป็นจุดยุทธศาสตร์ในการวางระบบการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างเมืองหลวงใหม่กับเมืองปยังอู-ลวี่ โดยมีการวางจุดฮาร์ดแวร์ที่ใช้สำหรับเชื่อมต่อกับซอฟต์แวร์รอบเขตที่อยู่อาศัยของเจ้าหน้าที่ทหาร ปัจจุบัน เมืองไซเบอร์ตั้งอยู่ในเขตเมืองปยังอู-ลวี่ (มีพื้นที่ประมาณ 10,000 เอเคอร์) โดยรัฐบาลพม่าได้ทำการจัดซื้ออุปกรณ์โทรคมนาคมที่ทันสมัยจากบริษัท Alcatel Shanghai Bell Co Ltd (สัญชาติจีน) รวมถึงทำการติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและโครงข่ายใยแก้วนำแสง (Fiber Optics) รอบเมืองไซเบอร์²³¹ เพื่อเป็นการเสริมสร้างโครงข่ายโทรคมนาคมระหว่างเมืองปยังอู-ลวี่ กับกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ในเขตมณฑลมัณฑะเลย์และพื้นที่รัฐฉานตอนบน ขณะเดียวกัน การพัฒนาเมืองไซเบอร์ยังสอดคล้องกับหลักนิยมของกองทัพพม่ายุคปัจจุบัน ซึ่งเริ่มให้ความสำคัญกับการทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์ สงครามไซเบอร์และสงครามข้อมูลข่าวสาร โดยในอนาคต เมืองปยังอู-ลวี่ อาจทำหน้าที่เป็น “ศูนย์วิทยาการสารสนเทศ” เพื่อจัดเก็บข้อมูลและนำส่งข่าวกรองทางการสื่อสารให้กับเมืองหลวงใหม่และเมืองทหารชั้นนำต่างๆ ตามแนวระเบียบยุทธศาสตร์ โดยการพัฒนาแบบไซเบอร์รอบเมืองปยังอู-ลวี่ ย่อมเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถของการตรวจจับความเคลื่อนไหวทางการทหารตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการวางโครงข่ายป้องกันการโจมตีทางอากาศผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ระบบเตือนภัย ระบบใยแก้วนำแสงและระบบโทรคมนาคมที่ทันสมัย

จากการประมวลและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลทหารพม่ากำลังเร่งปรับเปลี่ยนระบบภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงของรัฐบาลพม่าอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการพัฒนาเมืองเนปีดอว์ให้กลายเป็นดินแดนหัวใจทางยุทธศาสตร์ซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งยวดต่ออำนาจทางการเมืองการปกครองและอำนาจทางการทหารของกองทัพพม่า ขณะเดียวกัน การก่อตัวของปรากฏการณ์ดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงภายในสหภาพพม่า โดยสามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็นสามส่วนหลัก ดังนี้

229 Clive Parker, “Inside Myanmar’s Secret Capital”, *Asia times on the Web*

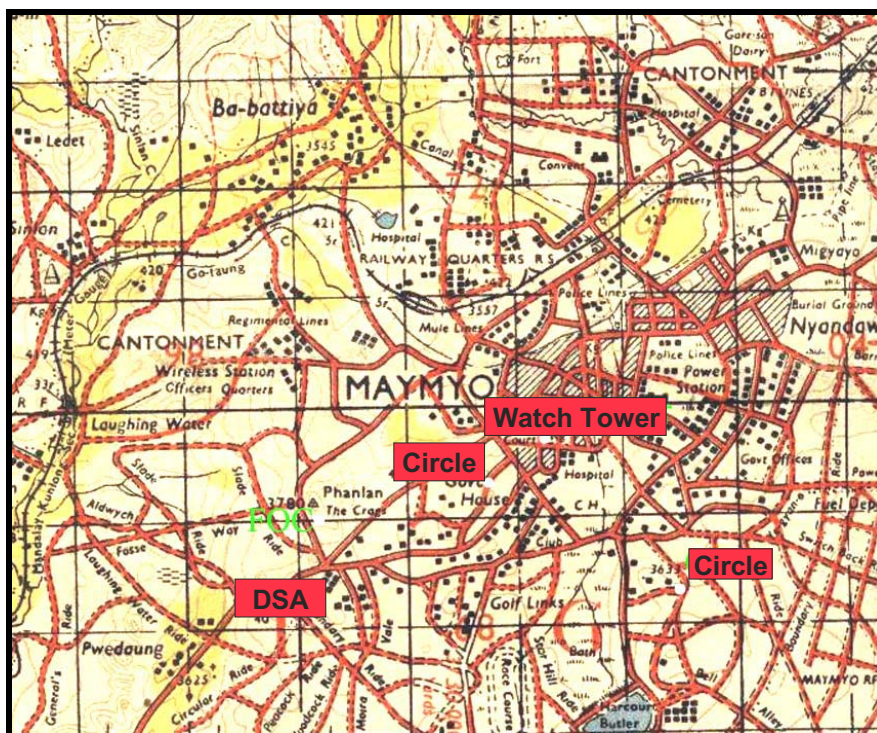
230 เพิ่งอ้าง.

231 เพิ่งอ้าง.

แผนที่ 27-28 ลักษณะผังเมืองและโครงข่ายคมนาคมรอบเมืองมณฑล

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

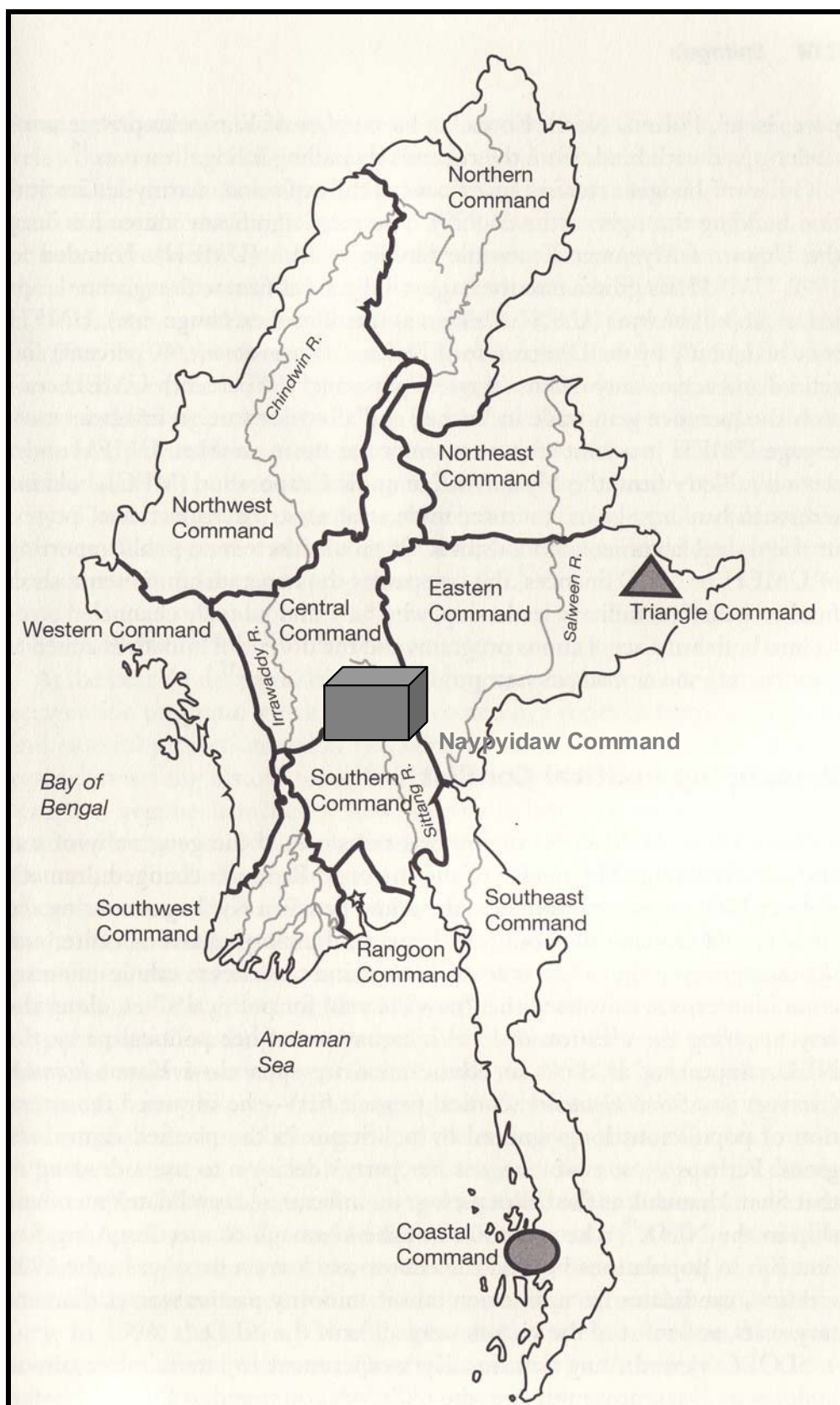
แผนที่ 29 แผนที่เมืองย่างกุ้ง-ลี้ และตำแหน่งที่ตั้งของวิทยาลัยป้องกันประเทศ (DSA)

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

รูปภาพ 24 วิทยาลัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (DSA) อีกหนึ่งสถาบันทหารชั้นนำในเขตเมืองย่างกุ้ง-ลี้

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

แผนที่ 30 ตำแหน่งภาคทหารทั้ง 13 แห่งของประเทศพม่า

แหล่งที่มา: ปรับปรุงดัดแปลงจาก Callahan, Mary P. *Making Enemies: War & State Building in Burma*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2003.

การเปลี่ยนแปลงบทบาทเมืองยุทธศาสตร์ทหาร

นับตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์ บทบาทของเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ได้รับการปรับเปลี่ยนอย่างเป็นระบบ โดยมีเมืองย่างกุ้ง มัณฑะเลย์และดองยี ทำหน้าที่เป็นเมืองเศรษฐกิจและเมืองยุทธศาสตร์ทางการทหาร ขณะที่เมืองดองอู มิตติลาและป्यों-ลวี่ง จัดเป็นเมืองที่มีความแข็งแกร่งทางการทหารแต่ขาดความโดดเด่นทางเศรษฐกิจ สำหรับเมืองเนปีดอว์นั้น รัฐบาลพม่าได้กำหนดให้เป็นทั้งศูนย์กลางบริหารราชการ ศูนย์กลางการปกครองและศูนย์อำนาจทางการเมืองของรัฐพม่าในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ส่งผลให้รัฐบาลพม่าสามารถแผ่อำนาจทางการเมืองปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยเมืองดองยีเป็นฐานที่มั่นในการปราบปรามกลุ่มกบฏแถบที่ราบสูงฉานและอาศัยเมืองมิตติลาเป็นฐานสะสมกำลังในการควบคุมพื้นที่ยุทธศาสตร์แถบภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ขณะที่เมืองดองอูถูกกำหนดให้เป็นฐานสะสมกำลังเพื่อเข้าปิดล้อมกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์แถบรัฐกะเหรี่ยงและรัฐกะยาห์ ส่วนเมืองมัณฑะเลย์และป्यों-ลวี่ง ได้ถูกกำหนดให้เป็นฐานกระจายอำนาจของกองทัพพม่าเพื่อควบคุมพื้นที่ภาคเหนือและเขตที่ราบสูงฉานตอนบน สำหรับเมืองย่างกุ้งนั้นก็ถูกกำหนดให้เป็นฐานสะสมกำลังในการควบคุมพื้นที่ภาคใต้และเขตชายฝั่งทะเล ลักษณะการดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลทหารพม่าซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเนปีดอว์มีศักยภาพพร้อมสรรพในการแผ่แสนยานุภาพเข้าปกคลุมทุกส่วนภาคของประเทศโดยอาศัยการเชื่อมต่อทางการทหารของเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์และความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์ของตัวเมืองหลวงใหม่ซึ่งตั้งอยู่ตรงบริเวณย่านใจกลาง (Core) และสามารถเปิดทางไปสู่เขตปริมณฑลชนกลุ่มน้อยได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะพื้นที่แถบรัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยาห์ รัฐชินและรัฐอาระกัน

สำหรับสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ กลุ่มเจ็ดหัวเมืองยุทธศาสตร์ได้ถูกกำหนดบทบาททางการทหารไว้อย่างชัดเจนเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการป้องกันประเทศ โดยมีเมืองย่างกุ้งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางกองทัพเรือและจุดส่งกำลังบำรุงทางทะเล ขณะที่มิตติลากลายเป็นศูนย์กลางกองทัพอากาศและศูนย์รวมโครงข่ายอากาศยาน ส่วนเมืองดองอูและเมืองดองยีนั้นถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกองทัพบกโดยเฉพาะเหล่าทหารราบ ทหารม้าและทหารปืนใหญ่ ตลอดจนเป็นฐานสะสมกำลังในการทำสงครามจรยุทธ์กับพวกกะเหรี่ยง กะยาห์และไทยใหญ่ ในขณะที่เมืองป्यों-ลวี่งกลายเป็นศูนย์กลางของเหล่าทหารสื่อสารและศูนย์รวมโครงข่ายโทรคมนาคมอันทันสมัย ตลอดจนทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ให้กับกองทัพและเหล่าทหารฝ่ายเสนานิการ ส่วนเมืองมัณฑะเลย์นั้นได้กลายเป็นฐานยุทธศาสตร์ของทหารฝ่ายช่วยรบ อาทิ เหล่าทหารแพทย์และเหล่าทหารพลานีการ สำหรับราชธานีเนปีดอว์นั้น จัดเป็นศูนย์รวมของทหารเกือบทุกเหล่าเนื่องจากเป็นที่ตั้งของกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะทหารสังกัดกองทัพบกถือว่ามีจำนวนมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ กรุงเนปีดอว์ยังเป็นศูนย์รวมของทหารฝ่ายองครักษ์ซึ่งจัดเป็นกองกำลังที่ทำหน้าที่คุ้มกันความปลอดภัยให้กับกลุ่มผู้นำพม่าและมีขีดความสามารถทางทหารอยู่ในระดับสูง

สำหรับข้อได้เปรียบในยามสงครามนั้น อาจกล่าวได้ว่า กองบัญชาการกระทรวงกลาโหมซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างทะเลสาบเขื่อนเขชันกับกลุ่มเทือกเขาในเขตที่ราบสูงฉานถือเป็นการปรากฏตัวของชุมชนทหารขนาดใหญ่ที่พร้อมสรรพไปด้วยระบบป้อมปราการและระบบอาวุธยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัย ประกอบกับการโอบล้อมของแนวชั้นผาในเขตหุบเขาสะโดงและความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตรของเมืองเปียงมะนาที่ส่งผลให้ราชธานีแห่งใหม่กลายเป็นเมืองที่มีศักยภาพในการต่อต้านการบุกโจมตีจากข้าศึกโดยอาศัยยุทธวิธีสงครามกองโจรและสงครามยืดเยื้อ ขณะเดียวกัน ท่าเลที่ตั้งของกรุงเนปีดอว์ยังจัดว่ามีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติการทางทหารเนื่องจากเต็มไปด้วย ฐานยิงจรวดและฐานยิงขีปนาวุธรูปแบบต่างๆ รวมถึงมีโครงข่ายเชื่อมต่อกับฐานทัพอากาศที่เมืองมิตติลาและเขตไซเบอร์ของเมืองป्यों-ลวี่ง นอกจากนี้ พื้นที่นอกเมืองเนปีดอว์นับตั้งแต่เขตที่ราบสูงฉานไล่เรียงไปจนถึงเมืองดองยีและมัณฑะเลย์ ก็จัดว่าอยู่ไม่ไกลจาก

เขตอุตสาหกรรมเศรษฐกิจและแหล่งเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีความสำคัญต่อการทำสงครามระยะยาว อาทิ แร่ยูเรเนียม ถ่านหิน เหล็กกล้า ดีบุกและทังสแตน จากสภาวการณ์ดังกล่าว เมืองหลวงใหม่จึงกลายสภาพเป็นดินแดนหัวใจทางการทหารซึ่งมีขีดความสามารถในการป้องกันการโจมตีจากคู่ปรปักษ์

ในอีกประการหนึ่ง การก่อตัวของกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ก็จัดเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้การจัดวางระบบป้องกันเมืองหลวงมีความรัดกุมและแน่นหนามากขึ้น โดยหากเกิดการเผชิญหน้าทางการทหาร เมืองอย่างกรุงเทพฯทำหน้าที่เป็นปราการด่านหน้าเพื่อต่อต้านการโจมตีทางทะเลและชะลอการรุกรานของข้าศึก ก่อนการบุกขึ้นเหนือเพื่อโจมตีกองเนปิดอว์ ขณะที่เมืองต้องอาจทำหน้าที่เป็นศูนย์รักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันพื้นที่ด้านใต้ของเมืองหลวงใหม่ และกลายเป็นจุดคั่นชุมโจมตีสู่ข้าศึกที่รุกล้ำเข้ามายังเขตหุบเขาสะโง สำหรับเมืองตองยี่นั้น อาจถูกกำหนดให้เป็นจุดสกัดการรุกคืบของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในเขตรัฐฉาน ซึ่งอาจถูกปลุกปั่นให้ทำการสู้รบกับกองทัพรัฐบาล ขณะที่เมืองมิตติลาอาจทำหน้าที่ลำเลียงเครื่องบินรบและเครื่องบินขับไล่เพื่อเข้าทำลายเวหาของข้าศึกและปกป้องน่านฟ้าของเมืองหลวงใหม่ สำหรับเมืองป๋ยงอู-ลวี่นั้น อาจถูกกำหนดให้เป็นศูนย์วิทยาการสารสนเทศเพื่อจัดส่งข้อมูลทางยุทธศาสตร์ให้กับเมืองหลวงใหม่ รวมถึงนำส่งคลื่นอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมอันทันสมัยเพื่อปกป้องฐานทัพอากาศมิตติลาและกองบัญชาการภาคเนปิดอว์ ส่วนเมืองมัณฑะเลย์นั้นอาจแปลงสภาพเป็นศูนย์รักษาความปลอดภัยเพื่อปกป้องเมืองไซเบอร์แถบเขตป๋ยงอู-ลวี่ ตลอดจนอาจกลายเป็นฐานสะสมกำลังในเขตพม่าภาคเหนือเพื่อระดมพลและลำเลียงอาวุธเข้าโจมตีสู่กรุงเทพฯและตีกระหนาบข้าศึกที่ยกทัพเข้ามาปิดล้อมกรุงเนปิดอว์ จากสภาวะแวดล้อมดังกล่าว การก่อตัวของเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกองทัพพม่าทั้งในยามสงบและยามสงคราม รวมถึงส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบภูมิศาสตร์ทหารในหลากหลายมิติ

การเปลี่ยนแปลงโครงข่ายยุทธศาสตร์ภาคพื้นดิน

นับเนื่องตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปิดอว์ โครงข่ายยุทธศาสตร์ภาคพื้นดินของรัฐบาลพม่า ได้รับการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องโดยมีการสร้างเส้นทางรถยนต์และเส้นทางรถไฟครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศ สำหรับเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์นั้น อาจกล่าวได้ว่า แทบทุกเมืองล้วนมีทำเลที่ตั้งแบบโครงข่ายคมนาคม (Highway Centers) ซึ่งส่งผลดีต่อการแผ่อำนาจทางการเมืองการปกครอง รวมถึงการลำเลียงยุทธปัจจัยและการเคลื่อนย้ายกำลังทางการทหาร โดยมีกรุงย่างกุ้งทำหน้าที่เป็นชุมทางคมนาคมที่เชื่อมต่อระหว่างเขตพม่าตอนใต้กับเขตชายฝั่งทะเล รวมถึงทำหน้าที่เป็นสถานีต้นทางและสถานีปลายทางเพื่อเชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองแถบพม่าภาคกลางและพม่าภาคเหนือ ในขณะที่เมืองตองอูทำหน้าที่เป็นปากทางและจุดผ่านแดนก่อนการเดินทางเข้าสู่กรุงเนปิดอว์ รวมถึงกลายเป็นศูนย์รวมของเส้นทางยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่รัฐกะเหรี่ยงและรัฐกะยาห์ ส่วนเมืองตองยี่นั้น ได้ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นชุมทางคมนาคมเพื่อติดต่อกับกลุ่มหัวเมืองในเขตรัฐฉานตอนใต้ได้ขึ้นไปจนถึงภาคสามเหลี่ยมทองคำประชิดติดเขตแดนไทย-ลาว-จีน ขณะที่เมืองมิตติลาถูกกำหนดให้เป็นชุมทางยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่รัฐฉาน ตลอดจนเขตพื้นที่ชนบทในแถบภาคกลาง และภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ส่วนเมืองมัณฑะเลย์และเมืองป๋ยงอู-ลวี่นั้น จัดเป็นสองนคราที่ควบคุมเครือข่ายคมนาคมเพื่อเปิดทางไปสู่เขตพม่าภาคเหนือและเขตที่ราบสูงฉานตอนบน

สำหรับราชธานีเนปิดอว์นั้น จัดเป็นศูนย์กลางแห่งเมืองยุทธศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังดินแดนต่างๆ ได้รอบทิศทาง ตลอดจนมีลักษณะเป็นจุดตัดของโครงข่ายคมนาคมแนวตั้ง (Vertical Line) ไล่เรียงตั้งแต่เมืองย่างกุ้ง ตองอู มิตติลา และมัณฑะเลย์ กับโครงข่ายคมนาคมแนวระนาบ (Horizontal Line) ไล่เรียงตั้งแต่รัฐอาระกันและรัฐชินประชิดติดเขตแดนอินเดีย-บังคลาเทศ พุ่งตรงเข้าสู่รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยาห์และรัฐฉานประชิดติดเขตแดนไทย-ลาว-จีน นอกจากนี้ เนปิดอว์ยังถูก

ร้อยเรียงและยึดโยงเข้ากับกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบโดยอาศัยโครงข่ายคมนาคมสายหลัก อาทิ เส้นทางรถไฟ และเส้นทางรถยนต์สายต่างๆ-มันชะเลย์ กับโครงข่ายคมนาคมสายพิเศษ อาทิ ทางด่วนสายต่างๆ-เนปีดอร์ และถนนสายเนปีดอร์-พินลวง-ตองยี สภาพความเปลี่ยนแปลงของโครงข่ายคมนาคมย่อมส่งผลให้รัฐบาลพม่าที่เมืองเนปีดอร์มีศักยภาพพร้อมสรรพในการลำเลียงยุทธปัจจัยและเคลื่อนย้ายกำลังทหารได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกในการปราบปรามกลุ่มกบฏตามแนวชายแดนและกำราบการลุกฮือของฝูงชนตามกลุ่มหัวเมืองต่างๆ ขณะเดียวกัน การปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ในลักษณะดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดการก่อตัวของศูนย์อำนาจทางโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ภายในประเทศพม่า โดยมีกรุงเนปีดอร์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหลัก และมีเมืองยุทธศาสตร์อื่นๆ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรอง โดยแต่ละศูนย์ต่างถูกร้อยเรียงเชื่อมโยงเพื่อตอบสนองพลังอำนาจทางยุทธศาสตร์ของกรุงเนปีดอร์ เป็นสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงโครงข่ายยุทธศาสตร์ใต้พื้นดิน

สิ่งที่น่าจับตามองอีกประการหนึ่งคือการก่อสร้างอุโมงค์ลับซึ่งถือเป็นวัตรกรรมของระบบป้อมปราการและโครงข่ายยุทธศาสตร์ใต้พื้นดินของประเทศพม่าในศตวรรษที่ 21 โดยเมื่อช่วงกลางปี ค.ศ.2009 สำนักข่าว DVB ได้ทำการแพร่ภาพอุโมงค์ลับภายในประเทศพม่า ซึ่งบางอุโมงค์ได้ถูกออกแบบให้เป็นที่เก็บซ่อนจีปนาวุธและติดตั้งด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย ขณะเดียวกัน สำนักข่าว DVB ยังได้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการปรากฏตัวของช่างเทคนิคชาวเกาหลีเหนือในสถานที่ลับแห่งหนึ่งของกรุงเนปีดอร์ โดยเป็นที่คาดการณ์กันว่ากลุ่มช่างเทคนิคดังกล่าวอาจกำลังถ่ายทอดเทคโนโลยีการก่อสร้างอุโมงค์ให้กับรัฐบาลพม่า สำหรับเหตุผลของการขุดอุโมงค์นั้นอาจแบ่งออกได้เป็นสามปัจจัยหลัก โดยประการแรก การก่อสร้างอุโมงค์ถือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธวิธีสงครามกองโจรและสงครามยืดเยื้อเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับการป้องกันประเทศและการดักรับโจมตีข้าศึก ขณะเดียวกัน การก่อสร้างอุโมงค์ก็จัดเป็นเรื่องปกติในประวัติศาสตร์สงคราม อาทิ การขุดอุโมงค์ของทหารเวียดนามเพื่อป้องกันการโจมตีจากสหรัฐอเมริกาและเพิ่มขีดความสามารถในการต่อกรกับทหารเวียดนามใต้ หรือการขุดอุโมงค์ของทหารเกาหลีเหนือเพื่อป้องกันการโจมตีจากสหรัฐอเมริกาและเพิ่มศักยภาพในการสู้รบกับทหารเกาหลีใต้ ส่วนในกรณีของพม่านั้น การขุดอุโมงค์ขนาดใหญ่อาจถูกใช้เป็นหลุมหลบภัยเพื่อต่อต้านจีปนาวุธและการโจมตีทางอากาศจากสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร²³² นอกจากนี้ กองทัพพม่ายุคปัจจุบันก็เริ่มให้ความสำคัญกับการทำสงครามอุโมงค์ (Tunnel Warfare) โดยมีการเปิดสอนรายวิชาเกี่ยวกับสงครามอุโมงค์ภายในสถาบันทหารชั้นนำต่างๆ อาทิ วิทยาลัยป้องกันประเทศที่เมืองป๋ยงอู-ลวี่²³³

สำหรับเหตุผลประการที่สอง อาจเป็นไปได้ว่ารัฐบาลทหารพม่ากำลังเตรียมพัฒนาอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงหรือที่เรียกกันว่า WMD (Weapon of Mass Destruction) ซึ่งประกอบด้วยอาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี-ชีวภาพ และจีปนาวุธพิสัยต่างๆ โดยการก่อสร้างอุโมงค์ลับย่อมส่งผลดีต่อการเก็บซ่อนอาวุธร้ายแรงเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบจากนานาชาติ ขณะเดียวกัน โครงข่ายอุโมงค์ใต้ดินยังเป็นประโยชน์ต่อการเก็บซ่อนเครื่องบินรบ รถถังประจัญบาน ปืนต่อสู้อากาศยาน และอาวุธนิวเคลียร์รูปแบบต่างๆ เพื่อหลบเลี่ยงการโจมตีจากข้าศึก ส่วนเหตุผลประการสุดท้ายนั้น การก่อสร้างอุโมงค์ถือเป็นกระบวนการเสริมสร้างโครงข่ายยุทธศาสตร์ทางการปกครองใต้ดิน โดย อุโมงค์ลับในประเทศพม่าอาจมีจำนวนประมาณ 400-800 แห่ง ครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศซึ่งอุโมงค์ส่วนใหญ่จะถูกเชื่อมต่อด้วยท่อใยแก้วนำแสง ขณะที่บางอุโมงค์

232

รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดูในรายงานพิเศษเกี่ยวกับยุทธวิธีสงครามและการสร้างอุโมงค์ลับของรัฐบาลพม่า(Digging the Tunnel) ซึ่งออกอากาศผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ และถูกเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักข่าว DVB

233

Maung Aung Myoe, *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*, 39-41.

ถูกเชื่อมต่อด้วยเส้นทางใต้ดินขนาดใหญ่²³⁴ จากลักษณะการดังกล่าว การขุดอุโมงค์ใต้ดินจึงส่งผลดีต่อการขยายอำนาจทางการเมือง และการทหารของกองทัพพม่า ไม่ว่าจะเป็น การใช้โครงข่ายใยแก้วนำแสงเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหวของฝูงชน และกองกำลังแบ่งแยกดินแดน รวมถึง การใช้อุโมงค์เป็นห้องควบคุมอำนาจการยุทธในยามสงคราม

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างอุโมงค์ลับกับเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า โครงข่ายอุโมงค์ลับของประเทศพม่าถูกยึดโยงและเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายคมนาคมใต้พื้นดิน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1. อุโมงค์ลับเมืองย่างกุ้ง ถูกติดตั้งด้วยระบบคอมพิวเตอร์และระบบใยแก้วนำแสงที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันการโจมตีทางอากาศ ขณะเดียวกัน กองทัพพม่ายังมีโครงการพัฒนาอุโมงค์เมืองย่างกุ้งให้กลายเป็นที่เก็บซ่อนเรือรบและเรือประจัญบานต่างๆ โดยมีการผันน้ำจากเขตสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิรวดีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการซ่อมรบและฝึกยุทธนาวีใต้พื้นดินซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อการหลบเลี่ยงการตรวจสอบจากข้าศึก สำหรับเครือข่ายอุโมงค์เมืองย่างกุ้งนั้น จัดว่ามีความสลับซับซ้อนโดยมีการฝังท่อใยแก้วนำแสงเพื่อเชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองแถบมณฑลย่างกุ้ง มณฑลอิวดี มณฑลพะโค รัฐมอญ และมณฑลตะนาวศรี 2. อุโมงค์ลับเมืองตองอู จัดเป็นอุโมงค์เก็บซ่อนรถถังยานเกราะ และปืนต่อสู้อากาศยานขนาดต่างๆ บางอุโมงค์ถูกออกแบบให้มีลักษณะเป็นหลุมหลบภัยโดยจะมีอาคารขนาดเล็กสร้างครอบทับปากอุโมงค์อีกต่อหนึ่งซึ่งส่งผลดีต่อการหลบเลี่ยงการตรวจสอบจากดาวเทียมและอากาศยานข้าศึก อุโมงค์ลับเมืองตองอูแม้จะประกอบด้วยโครงข่ายขนาดเล็กแต่ก็ทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงไปยังเมืองฮ่อโดวิน เมืองตันตองในเขตรัฐกะเหรี่ยงและราชธานีเนปีดอว์ 3. อุโมงค์ลับเมืองตองยี จัดเป็นอุโมงค์ที่ซ่อนตัวอยู่ในถ้ำและโตรกผาของเขตที่ราบสูงฉานโดยปากทางเข้าอุโมงค์ล้วนถูกกำบังด้วยพุ่มไม้เพื่ออำนวยความสะดวกในการพรางสิ่งปลูกสร้างทางยุทธศาสตร์ ภายในอุโมงค์ถูกออกแบบให้เป็นที่เก็บซ่อนขีปนาวุธพิสัยต่างๆ สำหรับโครงข่ายของอุโมงค์เมืองตองยีนั้น จัดว่ามีความสลับซับซ้อนโดยมีโครงข่ายใยแก้วนำแสงเชื่อมโยงไปยังเมืองกะลอ อองบาน พินลวง เนปีดอว์ ลอยก่อและน้ำซาง 4. อุโมงค์ลับเมืองมิตติลา จัดเป็นอุโมงค์ที่ซ่อนตัวอยู่ในเขตตัวเมือง เขตภูเขาเมิงหวู่ รวมถึงฐานทัพอากาศยานเต๊ะและสนามบินเซะปิ่นกอน ภายในถูกออกแบบเป็นที่เก็บซ่อนเครื่องบินรบและเครื่องบินขับไล่รุ่นต่างๆ โดยมีโครงข่ายใยแก้วนำแสงเชื่อมต่อไปยังเมืองมณฑะเลย์ ปยั๋งอู-ลวี่ง ยะเมตติงและเนปีดอว์

5. อุโมงค์ลับเมืองมณฑะเลย์ จัดเป็นอุโมงค์ที่ซ่อนตัวอยู่ในเขตเทือกเขาทางฟากตะวันออกของตัวเมือง ภายในถูกออกแบบเป็นที่เก็บซ่อนขีปนาวุธ และปืนต่อสู้อากาศยาน ตลอดจนถูกเชื่อมต่อกับเมืองต่างๆ ด้วยท่อใยแก้วนำแสง อาทิ เมืองปยั๋งอู-ลวี่ง ลาโซ สะกาย และ มิตติลา 6. อุโมงค์ลับเมืองปยั๋งอู-ลวี่ง จัดเป็นอุโมงค์ที่ซ่อนตัวอยู่ในเขตป่าเขาแถบที่ราบสูงฉานตอนบน รวมถึงภายในพื้นที่ของวิทยาลัยป้องกันประเทศ และโรงเรียนทหารต่างๆ ภายในถูกออกแบบเป็นที่เก็บซ่อนระบบคอมพิวเตอร์ ระบบใยแก้วนำแสง ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและระบบป้องกันการโจมตีทางอากาศ อุโมงค์ลับเมืองปยั๋งอู-ลวี่งแม้ว่าจะมีโครงข่ายที่ไม่สลับซับซ้อนมากนักแต่ก็มีเส้นทางใยแก้วนำแสงเชื่อมต่อกับเมืองมณฑะเลย์ เมืองลาโซ เมืองหล่ากาย รวมถึงเมืองต่างๆ ซึ่งอยู่ใกล้กับเขตอิทธิพลของกองกำลังเผ่าว้าและโกกั้ง นอกจากนี้ อุโมงค์เมืองปยั๋งอู-ลวี่ง ยังจัดว่ามีความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีเนื่องจากถูกเชื่อมต่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเมืองไซเบอร์ 7. อุโมงค์ลับเมืองเนปีดอว์ จัดเป็นอุโมงค์ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศพม่าซ่อนตัวอยู่ในเขตเทือกเขาพะโค เขตเมืองเปียงมะนา เขตกองบัญชาการกระทรวงกลาโหมและเขตป่าเขาแถบที่ราบสูงฉาน ภายในอุโมงค์ถูกออกแบบให้เป็นคลังสรรพาวุธ ห้องควบคุมอำนาจการยุทธ สนามฝึกจำลองยุทธ หลุมหลบภัยสำหรับเจ้าหน้าที่ทหาร หลุมหลบภัยสำหรับเจ้าหน้าที่พล

234

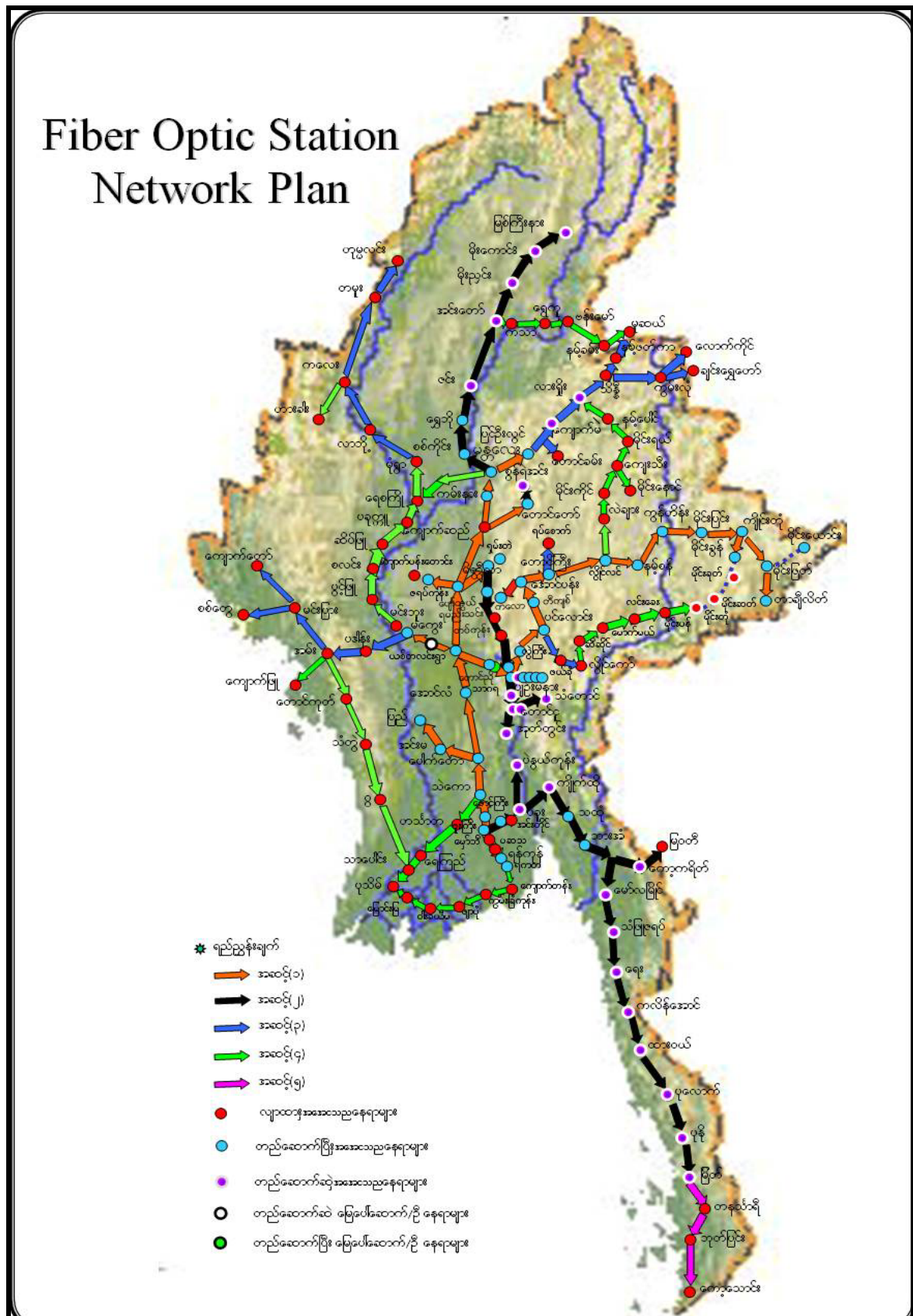
สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักข่าว DVB (Democratic Voice of Burma) ณ กรุงเทพมหานคร, ธันวาคม 2009.

เรือน หลุมหลบภัยสำหรับประชาชน ตลอดจนฐานเก็บซ่อนรถถังยานเกราะ รถถังประจัญบาน เครื่องบินรบ เครื่องบินขับไล่ ปืนต่อสู้อากาศยาน ฐานยิงจรวดและขีปนาวุธพิสัยต่างๆ (ยิงจากฐานไซโลใต้ดิน) อุโมงค์ลับเมืองเนปโดว์จัดว่ามีความลึกจากพื้นดินประมาณ 200-500 ฟุต และเปรียบประดุจกับป้อมปราการใต้ดิน คล้ายคลึงกับเมืองใต้ดินในกรุงเปียงยางของเกาหลีเหนือและเมืองใต้ดินแถบไซบีเรียตะวันออกของรัสเซีย นอกจากนี้ วัสดุที่ใช้ก่อสร้างยังถูกออกแบบให้มีความทนทานต่อแผ่นดินไหวหรือการโจมตีจากขีปนาวุธพิสัยต่างๆ ส่วนโครงข่ายของอุโมงค์ก็จัดว่ามีความสลับซับซ้อนโดยสามารถเชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองแถบมณฑลมันฉะเล่ย์ มณฑลเมกเว มณฑลพะโค รัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง และ รัฐกะยาห์²³⁵ จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การขุดอุโมงค์ในเขตเจ็ดกลุ่มหัวเมืองยุทธศาสตร์ ตลอดจนกลุ่มหัวเมืองอื่นๆ ทั่วประเทศปกครองประเทศพม่า จึงเป็นนวัตกรรมทางยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการปรับเปลี่ยนระบบภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงของรัฐพม่าในศตวรรษที่ 21 โดยการก่อตัวของอุโมงค์ลับและโครงข่ายยุทธศาสตร์ได้พื้นดินย่อมส่งผลดีต่อกองทัพพม่าในการแผ่แสนยานุภาพทางการทหารครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศ

จากการประมวลและวิเคราะห์ในเบื้องต้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหารถือเป็นการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงและระบบภูมิรัฐศาสตร์ครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศพม่า โดยการเติบโตของเมืองทหารชั้นนำซึ่งถูกร้อยเรียงและยึดโยงด้วยเส้นทางคมนาคมและเครือข่ายอุโมงค์ใต้ดินย่อมส่งผลให้เกิดการก่อตัวของระบบป้อมปราการขนาดใหญ่ที่มีขีดความสามารถพร้อมสรรพในการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก ขณะเดียวกัน การสถาปนาศูนย์อำนาจแห่งใหม่ตรงบริเวณย่านใจกลาง (Core) และถูกเชื่อมต่อกับโครงข่ายคมนาคมอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลให้รัฐบาลพม่าสามารถเคลื่อนย้ายกำลังได้รอบทิศทาง ตลอดจนส่งผลดีต่อการแผ่อำนาจทางการเมืองปกครองครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศ

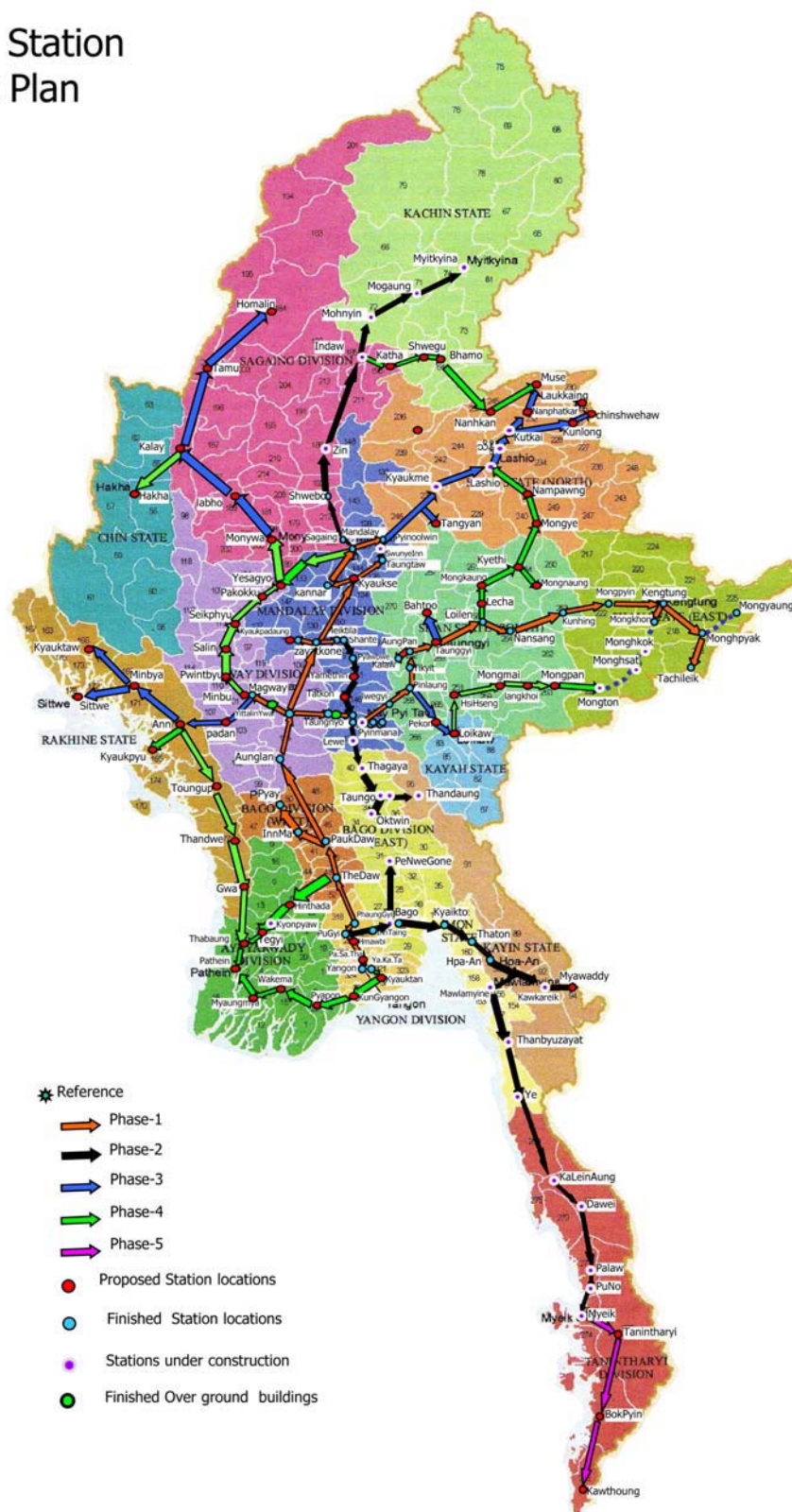
235

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอุโมงค์ลับตามเมืองยุทธศาสตร์ต่างๆ ผ่านการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักข่าว DVB รวมถึงการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของไทย และเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ข้อมูลเกี่ยวกับอุโมงค์ลับในพม่าจะถูกศึกษาและเผยแพร่ผ่านทางสำนักข่าว DVB ซึ่งมีทั้งภาพถ่าย และเอกสารทางยุทธศาสตร์ที่พอใช้เป็นหลักฐานยืนยันถึงการมีอยู่จริงของอุโมงค์ต่างๆ ภายในประเทศพม่า ได้อย่างค่อนข้างชัดเจน แต่การประมวลข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวและชุดข้อมูลที่หลากหลาย อาทิ หน่วยข่าวกรองของไทย หน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกา สำนักข่าวของประเทศจีนและรัสเซีย รวมถึง สำนักข่าวที่สนับสนุนและเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายรัฐบาลทหารพม่า ก็นับเป็นกระบวนการสำคัญในการสืบค้นและสร้างความเที่ยงตรงให้กับข้อมูล แต่กระนั้นก็ตาม เมื่อผู้วิจัยพยายามสืบค้นฐานข้อมูลเพิ่มเติมกลับไม่พบแหล่งอ้างอิงใดๆ ที่กล่าวถึงโครงข่ายอุโมงค์ลับในพม่าได้อย่างหนักแน่นเท่ากับสำนักข่าว DVB โดยฝ่ายรัฐบาลพม่านั้น ไม่ปรากฏคำแถลงการณ์หรือการขยับขยายข้อมูลเพื่อหักล้างการนำเสนอของฝ่าย DVB อย่างชัดเจน แต่สิ่งที่รัฐบาลพม่าแสดงออกมานั้น คือการจับกุมและจำคุกนายทหารที่นำแผนผังและชุดข้อมูลเกี่ยวกับอุโมงค์ลับมาเผยแพร่ให้กับสำนักข่าว DVB ในขณะที่ แหล่งข้อมูลอื่นๆ อาทิ หน่วยข่าวกรองของไทย หน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกา หรือสื่อพลัดถิ่นอื่นๆ เช่น Irrawaddy/Mizzima กลับปรากฏว่าข้อมูลเกี่ยวกับอุโมงค์ลับในพม่า ส่วนใหญ่แล้ว มักอาศัยฐานข้อมูลจากสำนักข่าว DVB เป็นสำคัญ ขณะที่ฐานข้อมูลจากสำนักข่าวของประเทศจีน-รัสเซีย ซึ่งถือเป็นสื่อต่างประเทศที่มีท่าทีสนับสนุนรัฐบาลพม่า กลับไม่ปรากฏการรายงานข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับเครือข่ายอุโมงค์ลับ จากกรณีดังกล่าว การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอุโมงค์ลับภายในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอชี้แจงเป็นการเบื้องต้นว่าฐานข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่ ล้วนมาจากสำนักข่าว DVB ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมมาประมวลประกอบกันแล้ว ถือว่ามีความหนักแน่นในเชิงหลักฐานมากกว่าฐานข้อมูลอื่นๆ แต่กระนั้นก็ตาม ความน่าเชื่อถือต่างๆ เกี่ยวกับอุโมงค์ลับในพม่า ก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณและความเชื่อส่วนบุคคล โดยท้ายที่สุดแล้ว การนำชุดข้อมูลและหลักฐานจากหลายๆ แหล่ง มาประมวลเพื่อขังน้ำหนักเกี่ยวกับเครือข่ายอุโมงค์ลับในพม่า ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มความหนักแน่นให้กับชุดข้อมูลต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าวอาจจำเป็นต้องใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูลกันต่อไป

แผนที่ 31 โครงข่ายใยแก้วนำแสงและอุโมงค์ใต้ดินภายในประเทศพม่า (ต้นฉบับภาษาพม่า)
 แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

Fiber Optic Station Network Plan

แผนที่ 32 โครงข่ายใยแก้วนำแสงและจุดโหนดใต้ดินภายในประเทศพม่า (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

รูปภาพ 25 อุโมงค์ลับในเขตเมืองตองยีซึ่งเจาะเข้าไปในปากถ้ำและแนวภูเขาหินแกรนิต
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

รูปภาพ 26 พื้นที่ภายในอุโมงค์ลับแห่งหนึ่งในเขตพม่าภาคกลาง
แหล่งที่มา: ได้รับความเอื้อเฟื้อจากสำนักข่าว DVB

บทสรุป

ภัยคุกคามทางการเมืองและแรงบีบบังคับทางยุทธศาสตร์ อาทิ การขยายตัวของกลุ่มปฏิวัติประชาธิปไตยและความสับสนเสี่ยงอันเกิดจากการถูกรุกรานโดยมหาอำนาจตะวันตก ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อฐานอำนาจของรัฐบาลพม่า ตลอดจนทำให้กลุ่มผู้นำทหารเริ่มหวาดวิตกเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่แปรเปลี่ยนไป สถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้รัฐบาลพม่าตัดสินใจเคลื่อนย้ายศูนย์บริหารราชการและที่ทำการกระทรวงกลาโหมจากกรุงย่างกุ้งมายังกรุงเนปีดอว์ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับการดำรงอยู่ของระบอบเผด็จการ ขณะเดียวกัน การสถาปนาเมืองหลวงใหม่ตรงบริเวณย่านใจกลางซึ่งถูกเชื่อมต่อและยึดโยงด้วยโครงข่ายคมนาคมอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลให้กลุ่มผู้นำพมามีศักยภาพพร้อมสรรพในการแผ่อำนาจทางการเมืองและการทหารครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าว จัดเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศพม่า โดยสามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็นห้าส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง: อดีตศูนย์อำนาจรัฐ ณ กรุงย่างกุ้ง ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเชิงอำนาจที่ผันผวนและพร่ามัว ได้ถูกปรับเปลี่ยนแทนที่ด้วยศูนย์อำนาจแห่งใหม่ ณ กรุงเนปีดอว์ ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างที่แข็งแกร่งและมั่นคง โดยการโยกย้ายศูนย์อำนาจของรัฐบาลออกจากพื้นที่ซึ่งเสี่ยงต่อการลุกฮือของฝูงชน ย่อมส่งผลให้กลุ่มผู้นำทหารคลายความกังวลใจเกี่ยวกับภัยคุกคามทางการเมืองในเขตเมืองหลวงเก่า ขณะเดียวกัน ความเข้มงวดของระบบรักษาความปลอดภัยและการจัดวางโครงสร้างผังเมืองในเขตราชธานีใหม่ ย่อมส่งผลให้กลุ่มผู้นำพมามีศักยภาพในการปราบปรามการลุกฮือของฝูงชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีขีดความสามารถในการครองอำนาจอย่างยาวนานผ่านตำแหน่งที่ตั้งและความแข็งแกร่งของราชธานีใหม่ ในอีกประการหนึ่ง การก่อตัวของศูนย์บริหารราชการขนาดใหญ่ ก็จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านบริหารรัฐกิจซึ่งส่งผลให้กลุ่มข้าราชการพลเรือนและกลุ่มข้าราชการทหารถูกบังคับโยกย้ายเข้ามาประจำการยังเขตเมืองหลวงใหม่ โดยรัฐบาลพม่าได้ทำการแยกพื้นที่ของข้าราชการทั้งสองฝ่าย ออกจากกันอย่างชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริหารและการบังคับบัญชา ส่วนประชาชนซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่รอบเมืองหลวงใหม่และเขตปริมณฑลข้างเคียง ก็จัดเป็นกลุ่มมวลชนที่สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ขณะที่กลุ่มมวลชนซึ่งต่อต้านอำนาจรัฐและคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการปฏิวัติประชาธิปไตย กลับยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กรุงย่างกุ้งและถูกตัดขาดจากฐานอำนาจของรัฐบาล ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการแยกขั้วทางการเมือง (Political Polarization) อย่างชัดเจน โดยฝ่ายรัฐบาลพม่า ณ กรุงเนปีดอว์ ย่อมมีความได้เปรียบในการกระชับอำนาจผ่านการควบคุมเครือข่ายข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร และกลุ่มมวลชนภาครัฐ ในขณะที่กลุ่มพรรคฝ่ายค้านและกลุ่มเครือข่ายประชาธิปไตย ณ กรุงย่างกุ้ง กลับตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและไม่สามารถปิดล้อมสถานที่ราชการหรือทำการกดดันคุกคามรัฐบาล ได้อีกต่อไป

ประเด็นที่สอง: ศูนย์บัญชาการรบของรัฐบาลพม่าได้ถูกปรับเปลี่ยนโยกย้ายจากเขตสามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดี เข้าไปยังเขตลุ่มแม่น้ำสะโตงตอนบน โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถือเป็นการลดความสับสนเสี่ยงอันเกิดจากการถูกรุกรานทางทะเล รวมถึงเป็นการเพิ่มพื้นที่ตั้งรับเพื่อชะลอการรุกคืบของข้าศึก ตลอดจนเป็นการคัดเลือกภูมิประเทศอันเกิดจากการทับซ้อนระหว่างเขตที่ราบกับเขตภูเขาเพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะในการรุกรบผ่านยุทธวิธีสงครามกองโจรและสงครามยืดเยื้อ ขณะเดียวกัน การสถาปนาศูนย์บัญชาการรบแห่งใหม่ ยังส่งผลให้เกิดการก่อตัวของแนวปะทะและแนวปรางทางธรรมชาติครอบคลุมพื้นที่ปริมณฑลรอบเขตเมืองหลวง โดยไล่เรียงตั้งแต่แนวเทือกเขาอาระกัน แนวแม่น้ำอิระวดี และ แนวเทือกเขาพะโค ทางฟากตะวันตก แนวแม่น้ำสาละวิน และ แนวเทือกเขามาน ทางฟากตะวันออก แนวหุบเขาสะโตง ทางด้านใต้ และ แนวหุบเขาชินวิน-มู-อิระวดี ทางด้านเหนือ การก่อรูปของแนวปะทะในลักษณะดังกล่าว ย่อมส่งผลให้กรุงเนปีดอว์ปลอดภัยจากการถูกโจมตีแบบฉับพลัน รวมถึงเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถให้กับการตั้งรับและการป้องกันตามแนวลึก ในอีกประการหนึ่ง การเคลื่อนย้ายที่ทำการ

กระทรวงกลาโหมมายังเขตเมืองหลวงใหม่ ยังส่งผลให้เกิดการก่อตัวของภาคทหารเนปิดอร์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ การบังคับบัญชาและการป้องกันพื้นที่รอบเขตเมืองหลวง ในขณะเดียวกัน การก่อสร้างชุมชนทหารขนาดใหญ่ซึ่งประกอบไปด้วย กองบัญชาการ คลังสรรพาวุธ คลังเสบียง ฐานยิงขีปนาวุธ อุโมงค์ใต้ดิน และสิ่งอำนวยความสะดวกทางยุทธศาสตร์ต่างๆ ก็ จัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ราชธานีแห่งใหม่กลายเป็นป्राการเหล็กที่ยากต่อการรุกรานและชิงชัย รวมถึง ส่งผลให้กรุงเนปิดอร์ ดำรงสภาพเป็นดินแดนหัวใจทางยุทธศาสตร์ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของกองทัพพม่าในศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่สาม: การสถาปนาราชธานีแห่งใหม่พร้อมกับการพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงภายในประเทศพม่า โดยการโยกย้ายศูนย์อำนาจมายังกรุงเนปิดอร์ ย่อมส่งผลให้ เกิดการขยายตัวของกลุ่มเมืองยุทธศาสตร์ในเขตภาคพื้นทวีป อาทิ ตองอู ตองยี มิตติลา มัณฑะเลย์ และ ปะยั๋ง-ลวี่ง ใน ขณะเดียวกัน การเติบโตของกลุ่มเมืองยุทธศาสตร์ก็ถูกเชื่อมต่อและยึดโยงด้วยเส้นทางรถยนต์ เส้นทางรถไฟ และเครือข่ายอุโมงค์ ใต้ดิน ซึ่งจัดเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์พม่า สืบเนื่องจากในช่วงก่อนการเถลิงอำนาจของกลุ่ม ผู้นำทหาร ระบบโครงสร้างพื้นฐานของรัฐพม่า ไม่ว่าจะเป็น ถนน สะพาน และทางรถไฟ ล้วนอยู่ในสภาพทรุดโทรมและมี คุณภาพต่ำกว่าระดับมาตรฐาน แต่ในปัจจุบัน กลับพบว่าโครงข่ายคมนาคมภายในประเทศพม่าล้วนได้รับการพัฒนาและมีการเพิ่ม เส้นทางอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่าส่งผลดีต่อการเดินทาง รวมถึงการเคลื่อนย้ายกำลังทหารและการลำเลียงยุทธปัจจัย นอกจากนี้ การ ก่อสร้างเครือข่ายอุโมงค์พร้อมกับการติดตั้งระบบใยแก้วนำแสง ก็จัดเป็นการก่อตัวของโครงข่ายยุทธศาสตร์ใต้พื้นดินเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกองทัพ ทั้งในแง่ของการป้องกันประเทศ และการแผ่อำนาจทางการทหาร สภาการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่ม คณะทหาร ณ กรุงเนปิดอร์ ประสบความสำเร็จในการแผ่แสนยานุภาพครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศโดยอาศัยการเชื่อมต่อ ของแนวโครงข่ายยุทธศาสตร์ซึ่งมีลักษณะครอบคลุมทั้งบนดินและใต้ดิน

ประเด็นที่สี่: ตำแหน่งที่ตั้งของกรุงเนปิดอร์และกลุ่มเมืองยุทธศาสตร์ทหารในเขตภาคพื้นทวีป ส่วนใหญ่แล้ว มักตั้งอยู่ใน เขตภูมิศาสตร์ที่เรียกกันว่า “Dry Zone” หรือ “เขตแล้งพม่า” โดย Michael Aung-Thwin นักภูมิศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ พม่า ได้ให้หรืออธิบายว่า แกนกลางของ “Dry Zone” ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 12 ถึง 24 กับเส้นลองจิจูดที่ 94 ถึง 98 โดย “Dry Zone” จัดเป็นเขตภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของรัฐพม่า ซึ่งถึงแม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ ในเขตภูมิอากาศแบบร้อนแห้ง แต่การการก่อตัวของแม่น้ำอิระวดี-แม่น้ำสะโตง-ลำคลองธรรมชาติและเครือข่ายชลประทานอัน สลับซับซ้อน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ “Dry Zone” กลายเป็นอยู่อาศัยน้ำและอารยธรรมอันเก่าแก่ของชนเผ่าพม่าตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยราชธานีของกษัตริย์พม่าโบราณ (ยกเว้นเมืองหงสาวดี) ล้วนมีที่ตั้งอยู่ในเขต “Dry Zone” แทบทั้งสิ้น²³⁶ นอกจากนั้น “Dry Zone” ยังเปรียบประดุจกับจิตวิญญาณของชนเผ่าพม่า รวมถึงเป็นดินแดนทางยุทธศาสตร์ที่เอื้อประโยชน์ต่อ การตั้งรับทางการทหาร ซึ่งนับเป็นข้อได้เปรียบที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากเขต “Delta” หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เขตสามเหลี่ยม ปากแม่น้ำ” อันประกอบด้วยเมืองย่างกุ้ง เมืองหงสาวดี (พะโค) เมืองพะสิม และ เมืองมะตะมะ เป็นอาทิ โดยดินแดนดังกล่าว จัดว่ามีความเสี่ยงต่อการถูกรุกรานทางทะเลและมักเป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะมหาอำนาจ ตะวันตก รวมถึงเป็นเขตที่มีลักษณะพื้นดินอ่อนไหวและเสี่ยงต่อการถูกทำลายจากคลื่นยักษ์และพายุไซโคลน สำหรับทำเลที่ตั้ง ของกรุงเนปิดอร์นั้น โดยทางภูมิศาสตร์แล้ว ถือว่าตั้งอยู่ทางชายขอบด้านใต้ของเขต “Dry Zone” ซึ่งถือเป็นเขตที่มีลักษณะพื้นดิน ทรงตัวและปลอดภัยจากการทำลายของอุทกภัยและवादภัย ตลอดจนเป็นดินแดนที่มีความใกล้ชิดในทางยุทธศาสตร์และ

236

รายละเอียดเกี่ยวกับ Dry Zone โปรดศึกษาเพิ่มเติมได้ใน Michael Aung-Thwin, *Irrigation in the Heartland of Burma: Foundations of the Pre-Colonial Burmese State* (De Kalb, IL: Northern Illinois University, 1990).

ประวัติศาสตร์กับกลุ่มเมืองในเขตพื้นที่ตอนใน อาทิ มัตถิลยา มัณฑะเลย์ ตองอู และตองยี นอกจากนี้ ลักษณะการขยายตัวของเส้นทางรถยนต์ เส้นทางรถไฟ รวมถึงเครือข่ายอุโมงค์และเส้นทางใยแก้วนำแสง ในปัจจุบัน ก็นับว่ามีขอบข่ายและความหนาแน่นของเส้นทาง กระจุกตัวอยู่ในเขต “Dry Zone” แทบทั้งสิ้น โดยมีราชธานีเนปิตอร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและศูนย์รวมโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ระบบภูมิศาสตร์ของเขต “Dry Zone” ถูกยกระดับให้มีความโดดเด่นอีกครั้งหนึ่ง และส่งผลให้ “Dry Zone” กลายเป็นแกนกลางทางยุทธศาสตร์ของรัฐพม่า ในศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่ห้า: ถึงแม้ว่ากรุงย่างกุ้งจะกลายเป็นมหานครที่มีความสัมพันธ์ต่อการลุกฮือทางการเมือง การก่อตัวของภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการถูกรุกรานทางทะเลโดยกองกำลังต่างชาติ แต่ด้วยความสำคัญทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องจากการเป็นเมืองท่าขนาดใหญ่ ย่อมส่งผลให้รัฐบาลทหารยังคงให้ความสำคัญกับเมืองย่างกุ้งในฐานะชุมทางการค้าและพาณิชย์กรรมซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในประเทศพม่า นอกจากนี้ ถึงแม้จะมีการโยกย้ายศูนย์บริหารราชการและศูนย์บัญชาการรบไปยังกรุงเนปิตอร์ แต่ความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ของกรุงย่างกุ้ง กลับส่งผลให้รัฐบาลพม่าจำเป็นต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการทหารให้กับเมืองย่างกุ้ง ควบคู่ไปกับการก่อสร้างชุมชนยุทธศาสตร์ขนาดใหญ่ในเขตราชธานีใหม่ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้นครย่างกุ้งแปลงสภาพเป็นศูนย์กลางป้องกันการโจมตีทางทะเลประจำเขต “Delta” รวมถึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหารเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกรุงเนปิตอร์ อีกต่อหนึ่ง จากสภาพเงื่อนไขดังกล่าว กรุงย่างกุ้งกับกรุงเนปิตอร์จึงมีความสัมพันธ์ทางการทหารที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตาม ในบริบททางการเมือง อาจกล่าวได้ว่าทั้งสองนครถือเป็นสองศูนย์อำนาจที่มีการแยกตัวทางการเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งรัฐบาลทหารพม่า ณ กรุงเนปิตอร์ ถือเป็นส่วนได้เปรียบในการแผ่แสนยานุภาพเข้าควบคุมเมืองย่างกุ้งโดยอาศัยความเข้มแข็งของกองทัพและขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายกำลังผ่านแนวโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร

ในส่วนของประเทศไทย การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปิตอร์ จัดเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศเพื่อนบ้านทางฟากตะวันตก รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของประเทศไทยที่มีต่อรัฐพม่า โดยสามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ ออกเป็นสามส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง: การโยกย้ายศูนย์บริหารราชการมายังกรุงเนปิตอร์ ส่งผลให้ช่องทางการติดต่อระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลพม่าถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบจาก “กรุงเทพฯ-ย่างกุ้ง” เป็น “กรุงเทพฯ-เนปิตอร์” โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานราชการไทย สืบเนื่องจากในอดีต กระบวนการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประเทศพม่า ตลอดจนการจัดประชุมและการสัมมนารูปแบบต่างๆ มักรวมศูนย์อยู่ที่กรุงย่างกุ้ง แทบทั้งหมด ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่ของฝ่ายรัฐบาลไทย อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย มักคุ้นเคยกับการเดินทางมาพบปะหรือปฏิบัติราชการที่กรุงย่างกุ้งมากกว่ากรุงเนปิตอร์ ขณะเดียวกัน กระบวนการรับรู้ของคนไทยส่วนใหญ่ มักมองว่ากรุงย่างกุ้งยังคงเป็นศูนย์รวมของระบบข้อมูลข่าวสาร และเป็นเมืองที่มีความสำคัญมากที่สุดในประเทศพม่า ในขณะที่องค์ความรู้เกี่ยวกับกรุงเนปิตอร์ กลับเป็นเรื่องลึกลับและห่างไกลจากการรับรู้ของสังคมไทย โดยมีเพียงเฉพาะผู้นำระดับสูงและข้าราชการไทยบางส่วนที่มีโอกาสเดินทางไปเยือนกรุงเนปิตอร์ อย่างเป็นทางการ จากกรณีดังกล่าว การผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับกรุงเนปิตอร์ ไม่ว่าจะเป็น ที่ตั้งของหน่วยงานราชการหรือโครงสร้างการบริหารรัฐกิจ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยเปิดโลกทัศน์และปรับเปลี่ยนเพดานทางความคิดให้กับกลุ่มข้าราชการไทย อันอาจยังประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อพม่า ไม่น่าจะน้อย

ประเด็นที่สอง: การโยกย้ายที่ทำการกระทรวงกลาโหมมายังกรุงเนปิดอว์ ย่อมส่งผลให้กองทัพไทยจำเป็นต้องศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิยุทธศาสตร์ภายในประเทศพม่าอย่างเป็นระบบ สืบเนื่องจากการปรับเปลี่ยนตำแหน่งของศูนย์บัญชาการรบย่อมส่งผลให้กรุงเนปิดอว์กลายสภาพเป็นดินแดนหัวใจทางการทหารของรัฐพม่า ในขณะที่ดินแดนหัวใจทางการทหารของไทย กลับยังคงดำรงอยู่ที่กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับกองทัพพม่าซึ่งเคยกระทำกันเป็นปกติในกรุงย่างกุ้ง ก็อาจพบกับอุปสรรคและข้อจำกัดนานาประการ เนื่องจากข้อมูลเชิงลึกส่วนใหญ่ล้วนถูกจัดเก็บอย่างรัดกุมภายในกรุงเนปิดอว์ ประกอบกับสภาพพื้นฐานของเมืองหลวงใหม่ซึ่งมีลักษณะเป็นเมืองปิดและยากต่อการเข้าถึง ก็อาจส่งผลให้การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ต่างๆ ภายในเขตกระทรวงกลาโหมพม่า เต็มไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐไทยที่มีต่อรัฐพม่า ไม่น่าจะน้อย จากกรณีดังกล่าว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางยุทธศาสตร์ของกรุงเนปิดอว์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกองทัพไทย โดยในอนาคต หากเกิดกรณีพิพาทเรื่องเส้นเขตแดน หรือการปะทะทางการทหาร กองทัพไทยต้องมีความพร้อมในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกรุงเนปิดอว์ เพื่อคงความได้เปรียบในการวางแผนยุทธการ

ประเด็นที่สาม: การสถาปนากรุงเนปิดอว์พร้อมกับการพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร ย่อมส่งผลให้กองทัพไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโลกทัศน์เกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงและการลำเลียงยุทธปัจจัยของประเทศพม่า โดยในอดีต หน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยมักมองว่าระบบคมนาคมขนส่งภายในประเทศพม่า ล้วนมีสภาพล้าหลังและไม่อาจเทียบชั้นได้กับระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย แต่ในยุคปัจจุบัน รัฐบาลทหารพม่าได้ทำการปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยสังเกตได้จากการขยายช่องทางเดินรถไฟ การเพิ่มจำนวนรางรถไฟ หรือแม้กระทั่ง การก่อสร้างเครือข่ายอุโมงค์ใต้ดิน นอกจากนี้ รัฐบาลพม่ายังได้เร่งดำเนินโครงการพัฒนาเมืองทหารชั้นนำต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ โดยสังเกตได้จาก การก่อสร้างเมืองไซเบอร์ที่ยิ่งอุ-ลวี่ง และการพัฒนาฐานทัพอากาศที่เมืองมิดิลลา ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมส่งผลให้กองทัพพม่ามีศักยภาพพร้อมสรรพในการเคลื่อนย้ายกำลังเข้าปราบปรามกองกำลังแบ่งแยกดินแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นกองกำลังเผ่าว้าและโกกั้งในเขตชายแดนจีน หรือ กองกำลังเผ่ากะเหรี่ยง คะยาห์และไทยใหญ่ ในเขตชายแดนไทย โดยปัจจุบัน รัฐบาลทหารพม่าได้พยายามขยายเส้นทางถนนและเส้นทางรถไฟจากกรุงเนปิดอว์โดยตรงเข้าไปยังพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ การส่งกำลังบำรุงและการลำเลียงยุทธปัจจัย ซึ่งถ้าหากกองทัพพม่าประสบความสำเร็จในการควบคุมชนกลุ่มน้อยแบบเบ็ดเสร็จ การปะทุของปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน รวมถึงการกระทบกระทั่งระหว่างทหารไทยกับทหารพม่า ย่อมเป็นสิ่งที่น่าอาจหลีกเลี่ยงได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการย้ายเมืองหลวงของรัฐบาลพม่าจะส่งผลให้รัฐบาลไทย จำเป็นต้องประมวลข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกรุงเนปิดอว์ รวมถึงต้องเร่งปรับปรุงนโยบายทางการเมืองและความมั่นคงเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ของรัฐพม่าในศตวรรษที่ 21 แต่หากพิจารณาถึงผลกระทบอย่างกว้างทั่ว จะพบว่าความเปลี่ยนแปลงของรัฐไทยในบางช่วงสมัย กลับมีสภาพเงื่อนไขและเหตุปัจจัยที่คล้ายคลึงกับความเปลี่ยนแปลงของรัฐพม่า เช่นเดียวกัน จากกรณีดังกล่าว การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Studies) เกี่ยวกับสภาพเหตุการณ์ของทั้งสองประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการขบมูมมองเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน รวมถึงส่งผลต่อการขยายพรมแดนแห่งการเรียนรู้ทางด้าน “อุษาคเนย์ศึกษา/ Southeast Asian Studies” สำหรับความเหมือนและความต่างระหว่างไทยกับพม่านั้น สามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ ออกได้เป็นสามส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง: การโยกย้ายศูนย์บริหารราชการมายังกรุงเนปิดอว์ถือเป็นเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับการสถาปนาศูนย์ราชการแห่งใหม่ของไทยในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีการโยกย้ายหน่วยงานราชการบางส่วนออกจากเขตกรุงเทพมหานครเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางด้านบริหารรัฐกิจ และเป็นการช่วยลดความแออัดในเขตเมืองหลวง สำหรับลักษณะของศูนย์ราชการ รัฐบาลไทยได้ทำการก่อสร้างถนนขนาดหลายเลนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเดินทางของข้าราชการ ตลอดจนมีการก่อสร้างที่ทำการของศาลปกครอง ศาลฎีกา กรมสืบสวนสอบสวนพิเศษ กรมการกงสุล (กระทรวงการต่างประเทศ) และกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งแต่ละพื้นที่ล้วนมีการจัดวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ในสมัยของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร รัฐบาลไทยยังได้ริเริ่มโครงการ “เมืองใหม่นครนายก” เพื่อกำหนดให้เป็นทั้งศูนย์ราชการและศูนย์อำนาจแห่งใหม่ของรัฐบาลไทย อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวก็ถูกคัดค้านอย่างหนักจากฝ่ายการเมืองและภาคประชาสังคม จนทำให้ต้องยุติโครงการและส่งผลให้กรุงเทพมหานครยังคงทำหน้าที่เป็นศูนย์อำนาจของรัฐบาลไทย สืบต่อไป

สำหรับในกรณีของพม่า นั้น ถึงแม้จะมีการจัดตั้งศูนย์ราชการแห่งใหม่ คล้ายคลึงกับไทย หรือแม้กระทั่งมาเลเซีย ในกรณีของเมืองปุตราจายา แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การโยกย้ายศูนย์บริหารราชการของพม่าล้วนถือกำเนิดขึ้นควบคู่กับการสถาปนาเมืองหลวงใหม่ โดยมีการเคลื่อนย้ายกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เกือบทั้งหมดเข้ามายังเขตพื้นที่รอบกรุงเนปิดอว์ ตลอดจนมีการเคลื่อนย้ายกระทรวงกลาโหมเข้ามายังพื้นที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการภาคเนปิดอว์ ซึ่งแตกต่างจากกรณีของไทย ที่กระทรวงกลาโหมและหน่วยงานราชการส่วนใหญ่ ยังคงตั้งอยู่ภายในเขตกรุงเทพมหานคร จากสภาพเงื่อนไขดังกล่าว การเคลื่อนย้ายหน่วยงานราชการของรัฐบาลพม่าจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการย้ายเมืองหลวง ซึ่งมีขอบข่ายงานที่สลับซับซ้อนมากกว่าการจัดตั้งศูนย์ราชการปากเกร็ดของไทย โดยสามารถสังเกตได้จากการก่อสร้างชุมชนทหารขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่กระทรวงกลาโหม ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางคมนาคมรอบเขตเมืองหลวงตามแนวระเบียงโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร นอกจากนี้ ท่าเลที่ตั้งของกรุงเนปิดอว์ยังอยู่ห่างไกลจากกรุงย่างกุ้งเป็นระยะทางมากกว่า 200 ไมล์ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากจังหวัดนนทบุรีซึ่งมีท่าเลอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครและดำรงสภาพเป็นเขตปริมณฑลชั้นใน สภาวะการณดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า การย้ายเมืองหลวงของรัฐบาลพม่าล้วนถูกขับเคลื่อนผลักดันด้วยเงื่อนไขทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง เป็นสำคัญ

ประเด็นที่สอง: การลุกฮือของฝูงชนและความขัดแย้งระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจประชาชน ถือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปกติในสังคมการเมืองไทยและพม่า สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น การเคลื่อนขบวนของกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อปิดล้อมสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญต่างๆ ถือเป็นเหตุการณ์ที่สามารถสืบค้นได้จากพฤติกรรมทางของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มแนวร่วมเพื่อประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. โดยเฉพาะการรุกรทางยุทธศาสตร์ของกลุ่ม นปช. ซึ่งมีการปรับรูปแบบทั้งแบบดาวฤกษ์และดาวกระจาย ตลอดจนมีการเคลื่อนฝูงชนเข้าปิดล้อมอาคารรัฐสภา กองบัญชาการกองทัพภาคที่ 1 และ กองพลทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ชัยยอมจำนนต่อข้อเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่ม นปช. สิ่งที่น่าสนใจในช่วงเหตุการณ์ดังกล่าว คือการเคลื่อนกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมที่สี่แยกคอกวัวและถนนตะนาว เมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ.2010 โดยสภาพถนนที่คับแคบและความแน่นหนาของอาคารบ้านเรือน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายอาวุธหนักเพื่อควบคุมฝูงชนเต็มไปด้วยข้อจำกัดนานาประการ ขณะเดียวกัน แรงบีบคั้นของระบบผังเมืองยังส่งผลให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างกองทัพกับกองกำลังกลุ่มผู้ชุมนุมจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงถึงขั้นต่อสู้ตะลุมบอนแบบประชิดตัว นอกจากนี้ การเบียดเสียดของอาคารบ้านเรือนยังส่งผลให้กลุ่มผู้ไม่หวังดีซึ่งแฝงตัวเข้ามาในช่วงเหตุการณ์ชุลมุน ถือโอกาสลอบวางระเบิดและยิงอาวุธร้ายแรงเข้าใส่เจ้าหน้าที่และฝูงชน โดยมี

การหลบซ่อนอยู่ตามซอกตึกและอาคารชั้นลอยของสิ่งปลูกสร้างเพื่อหลบเลี่ยงการโจมตีและระดมยิงฝูงชนจากที่สูง ทำยที่สุดสถานะมิกสัญญได้สิ้นสุดลง ด้วยการประกาศถอนกำลังของทั้งสองฝ่ายซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก กรณีความขัดแย้งดังกล่าว ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่ม นปช. และกองกำลังไม่ทราบฝ่าย ถือเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีขีดความสามารถพร้อมสรรพในการต่อกรกับกองทัพและรัฐบาล นอกจากนี้ เหตุการณ์ดังกล่าวยังส่งผลให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นศูนย์กลางความขัดแย้งระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจประชาชน อย่างแท้จริง

สำหรับในกรณีของพม่า นั้น การประท้วงเมื่อปี ค.ศ.1988 และ ในปี ค.ศ.2007 ก็นับเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลให้กรุงย่างกุ้งกลายเป็นสมรภูมิรบระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจประชาชน คู่เดียวกัน โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1988 ฝูงชนจำนวนมากได้เคลื่อนตัวเข้าปิดล้อมสถานที่ราชการ พร้อมกับนำอาวุธประจำกาย เช่น ดาบ มีด มีหน้ำสาม และระเบิดเพลิง เข้าต่อสู้ตะลุมบอนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอย่างหนักหน่วง จนทำให้ต้องมีการขอกำลังเสริมจากกองทัพอากาศเพื่อเพิ่มอำนาจในการข่มขวัญฝูงชน ส่วนในปี ค.ศ.2007 ประชาชนในกรุงย่างกุ้งบางส่วนต่างออกมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพระสงฆ์ รวมถึงมีการเดินขบวนโอบล้อมกลุ่มพระสงฆ์เพื่อทำหน้าที่เป็นโล่มนุษย์ให้กับขบวนธรรมยาตรา แต่ในกรณีของประเทศไทยนั้น กลุ่มผู้ชุมนุม นปช.กลับมีการพัฒนายุทธศาสตร์การต่อสู้แนวใหม่ โดยมีการปล่อยทุและลูกโป่งสวรรค์เพื่อรบกวนการบินของเฮลิคอปเตอร์ ซึ่งถูกส่งมาปฏิบัติการโปรยใบปลิวแจ้งเตือนฝูงชนให้ออกจากพื้นที่การชุมนุม ในขณะเดียวกัน กลุ่ม นปช.ยังมีการปรับรูปขบวนโดยดึงเอาพระสงฆ์และสตรีเข้ามาอยู่แนวหน้าเพื่อทำหน้าที่เป็นโล่มนุษย์ให้กับกลุ่มผู้ชุมนุม จนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปรับรูปขบวนโดยดึงเอาตำรวจหญิงเข้ามาอยู่แนวหน้าเพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างกองกำลังทั้งสองฝ่าย สำหรับสิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ พลเมืองของกรุงย่างกุ้ง โดยส่วนใหญ่แล้ว มักเป็นกลุ่มที่สนับสนุนวัฒนธรรมการปฏิบัติประชาธิปไตย รวมถึงเป็นมวลชนหลักที่ทำการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทหาร ซึ่งแตกต่างจากกรณีของประเทศไทยที่พลเมืองกรุงเทพมหานครกลับไม่ใช่มวลชนหลักในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล แต่มวลชนหลักกลับกลายเป็นกลุ่มคนชนบทจากต่างจังหวัดที่ถูกปลุกกระดมให้มาปักหลักต่อสู้กับรัฐบาล อย่างเข้มข้นและยาวนาน ในอีกประการหนึ่ง ขณะที่การชุมนุมยังคงเป็นไปอย่างยืดเยื้อ ศูนย์อำนาจของรัฐบาลไทยกลับยังคงดำรงอยู่ที่เขตกรุงเทพมหานคร แต่สำหรับกรณีของพม่า นั้น ศูนย์อำนาจของรัฐบาลได้ถูกปรับเปลี่ยนไปยังกรุงเนปีดอว์ อย่างเป็นทางการ ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลพม่าปลอดภัยจากการถูกปิดล้อมจากฝูงชน รวมถึงทำการบริหารประเทศได้ตามปกติ ท่ามกลางความปั่นป่วนทางการเมืองในเขตมหานครย่างกุ้ง

ประเด็นที่สาม: การโยกย้ายศูนย์บัญชาการรบมายังกรุงเนปีดอว์ พร้อมกับการพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร ถือเป็นเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง โดยในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ค.ศ.1938-1944) ได้เคยมีแผนการที่จะย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ มายังเพชรบูรณ์ เพื่อหลบหนีการโจมตีจากฝ่ายสัมพันธมิตรในเขตอ่าวไทย ตลอดจนเป็นการเพิ่มพื้นที่ตั้งรับตามหลักยุทธศาสตร์การป้องกันตามแนวลึก โดยลักษณะภูมิประเทศของเมืองเพชรบูรณ์ซึ่งถูกโอบล้อมด้วยขุนเขาและแนวป่า ย่อมส่งผลดีต่อการทำสงครามจรยุทธ์เพื่อค้ำชูโจมตีข้าศึก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าโครงการนครเพชรบูรณ์ จะถูกคัดค้านจากกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม จนทำให้การย้ายเมืองหลวงต้องยุติลง แต่รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามกลับทำการสถาปนาศูนย์อำนาจทางการเมืองแห่งใหม่ ณ เมืองลพบุรี เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งกำลังบำรุงและการลำเลียงยุทธปัจจัย โดยมีการแบ่งพื้นที่เมืองลพบุรีออกเป็นสองส่วนหลัก อันได้แก่ 1. เขตเมืองเก่า ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไป และ 2. เขตเมืองใหม่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการทหารสำหรับเขตเมืองใหม่นั้น รัฐบาลไทยได้ทำการก่อสร้างค่ายทหารเป็นจำนวนมาก อาทิ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและศูนย์การทหารปืนใหญ่โลกกระเทียม ขณะเดียวกัน พื้นที่ของเขตเมืองใหม่ซึ่งตั้งอยู่ตรงฝั่งขวาของทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ก็มีลักษณะภูมิประเทศแบบที่ค่อนข้างสลับกับแปลงเพาะปลูกทางการเกษตร รวมถึงถูกโอบล้อมด้วยขุนเขาและแนวป่า

ซึ่งนับว่าส่งผลดีต่อการดำเนินยุทธวิธีสงครามยึดเชื้อและสงครามกองโจร ส่วนพื้นที่ของเขตเมืองเก่าซึ่งตั้งอยู่ทางปากตะวันตกของทางรถไฟ กลับมีลักษณะเป็นที่ลุ่มต่ำและปราศจากการก่อดำของภูมิประเทศแบบป่าทึบและเขาสูง²³⁷

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การก่อสร้างเส้นทางสายยุทธศาสตร์จากเมืองลพบุรีตัดตรงขึ้นไปยังเขตปริมณฑล ข้างเคียง อันประกอบด้วย ถนนไชยวิบูลย์ ซึ่งมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังเมืองเพชรบูรณ์ พิจิตรและพิษณุโลก ผ่านแนวผืนป่าของเทือกเขาเพชรบูรณ์ และถนนสุระนารายณ์ ซึ่งมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังเมืองชัยภูมิ ขอนแก่นและนครราชสีมา ผ่านแนวผืนป่าของเทือกเขาเขตพญาเย็น²³⁸ นอกจากนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังได้เร่งทำการพัฒนาเมืองทหารขึ้นน่าต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ โดยมีการเพิ่มจำนวนค่ายทหารควบคู่กับการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์แนวตั้ง ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพฯ อุทยา สระบุรี ลพบุรี และเพชรบูรณ์ และกลุ่มโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์แนวระนาบ ซึ่งประกอบด้วย นครสวรรค์ พิษณุโลก ขอนแก่นและนครราชสีมา ปรากฏการณ์ดังกล่าวถือเป็นการกระชับอำนาจทางการเมืองโดยมีกลุ่มเมืองในเขตลุ่มแม่น้ำป่าสัก อาทิ สระบุรี ลพบุรีและเพชรบูรณ์ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางทางยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ขณะเดียวกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังส่งผลให้รัฐบาลไทยมีศักยภาพพร้อมสรรพในการแผ่อำนาจทางการเมืองครอบคลุมทั้งพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคอีสาน ตามลำดับ ในอีกประการหนึ่ง การเชื่อมโยงทางยุทธศาสตร์จากเมืองลพบุรีมุ่งตรงไปยังกรุงเทพมหานคร นครราชสีมาและพิษณุโลก ย่อมส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายกำลังทหารครอบคลุมจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ ในเขตพื้นที่ของกองทัพภาคที่ 1 กองทัพภาคที่ 2 และกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งนับว่าส่งผลดีต่อการกระชับอำนาจทางการเมืองการทหารของฝ่ายรัฐบาลไทย

สำหรับในกรณีของพม่า นั้น อาจกล่าวได้ว่า การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปีดอว์พร้อมกับการสถาปนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหาร ล้วนมีความละม้ายคล้ายคลึงกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง โดยความหวาดระแวงเกี่ยวกับการถูกรุกรานจากต่างชาติย่อมส่งผลให้เกิดความพยายามที่จะเคลื่อนย้ายศูนย์บัญชาการ การรบเข้าไปยังพื้นที่ซึ่งปลอดภัยจากการโจมตีของข้าศึก ขณะเดียวกัน ความจำเป็นในการกระชับอำนาจก็จัดเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทหารครอบคลุมทุกส่วนภาคของประเทศ สำหรับข้อแตกต่างระหว่างกรณีของไทยกับพม่า คือ บทบาทของกรุงเนปีดอว์ ซึ่งดำรงสภาพเป็นเมืองหลวงใหม่ และมีสถานะภาพเป็นดินแดนหัวใจทางการเมืองการทหารของรัฐบาลพม่าอย่างแท้จริง ขณะที่บทบาทของเมืองเพชรบูรณ์และเมืองลพบุรี แม้จะมีความโดดเด่นทางการเมืองการทหาร แต่ก็ดำรงสภาพเป็นเพียงกลุ่มเมืองต่างจังหวัด หาใช่ราชธานีใหม่เฉกเช่นกรุงเนปีดอว์ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงข่ายยุทธศาสตร์ของรัฐบาลพม่าซึ่งก่อตัวขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ก็จัดว่ามีความสลับซับซ้อนและมีความทันสมัยมากกว่าโครงข่ายยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งก่อตัวขึ้นในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความแตกต่างในบางประการ แต่เหตุการณ์ของทั้งสองประเทศ ก็สะท้อนให้เห็นถึงความหวาดระแวงของกลุ่มผู้นำทหารอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงบีบคั้นทางยุทธศาสตร์และการก่อตัวของฉากทัศน์แห่งสงคราม (War Scenario) โดยปรากฏการณ์ดังกล่าว ย่อมส่งผลให้เกิดการจัดสร้างระบบป้อมปราการและการพัฒนาโครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับการบุกรุกจากกองกำลังต่างชาติ ซึ่งทั้งผู้นำทหารพม่าและอดีตผู้นำทหารไทย ต่างก็ตกอยู่ในสภาพเงื่อนไข เดียวกัน

237

รายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ของลพบุรี สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ใน นุปผา ทิพย์สภาพกุล, *การวางผังเมืองลพบุรีของจอมพล ป.พิบูลสงคราม*, (ลพบุรี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2533).

238

เพ็ญอ้าง.

จากการสรุปประเด็นตลอดเนื้อหา อาจกล่าวได้ว่า การสถาปนาราชธานีเนปโคว ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและความมั่นคงภายในสหภาพพม่า ตลอดจนส่งผลให้รัฐบาลพม่าประสบความสำเร็จในการกระชับอำนาจและแผ่แสนยานุภาพทางการทหารอย่างต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถือเป็นพัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิยุทธศาสตร์ของประเทศพม่าในศตวรรษที่ 21 และในขณะเดียวกัน ก็ส่งผลให้รัฐบาลเพื่อนบ้านอย่างไทย จำเป็นต้องหันมาพิจารณาปัจจัยและประเมินสถานการณ์กันอย่างถ้วนทั่ว เพื่อให้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อนบ้านทางฟากตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ อาทิ กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารัฐบาลพม่าจะมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ทางการเมือง และการทหาร อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยชิ้นเล็กๆ เรื่อง “เนปโคว: ราชธานีแห่งใหม่กับการเปลี่ยนทางการเมืองและความมั่นคงในสหภาพพม่า” ก็ถูกผลิตและรังสรรค์ออกมาเพื่อรับใช้สังคมไทยและพร้อมเป็นเครื่องมือให้กับหน่วยงานราชการไทยในการจัดวางท่าทีและดำเนินนโยบายที่เหมาะสมต่อรัฐบาลทหารพม่า สืบต่อไป

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาอังกฤษ

- “A Rangoon Diary” *The Irrawaddy* 15, no. 11, November 2007.
- Ang Chin Geok. *Aung San Suu Kyi towards a New Freedom*. Sydney: Prentice Hall, 1998.
- Aung Lwin Oo. “A Capital Error.” *The Irrawaddy* 14, no.5 May 2006.
- Aung San Suu Kyi. “Speech to a Mass Rally at the Shwedagon Pagoda.” In *Freedom from Fear and Other Writings*, edited by Michael Aris. London: Penguin Books, 1991.
- Aung Saw. “A Growing Tatmadaw.” *The Irrawaddy* 14, no. 3, March 2006.
- Aung Saw. “Behold a New Empire.” *The Irrawaddy* 14, no. 10, October 2006.
- Aung Saw. “Terror in the City.” *The Irrawaddy* 13, no. 5 May, 2005.
- Aung-Thwin, Michael. *Irrigation in the Heartland of Burma: Foundations of the Pre-Colonial Burmese State*. De Kalb, IL: Northern Illinois University, 1990.
- Ball, Desmond. *Burma’s Military Secrets: Signals Intelligence (SIGINT) from 1941 to Cyber Warfare*. Bangkok: White Lotus, 1998.
- Blackburn, Terence. *The British Humiliation of Burma*. Bangkok: Orchid Press, 2000.
- Blair, Edward. “Beyond Rangoon.” *The Irrawaddy* 14, no. 5, May 2006.
- Blythe, Samuel. “Myanmar’s Junta Fears US Invasion.” *Asia Times*, 28 April 2006.
- Brill, Marlene. *Building the Capital City*. New York: Scholastic Library Publishing, 1996.
- Cady, John F. *A History of Burma*. New York: Columbia University Press, 1977.
- Callahan, Mary P. “Cracks in the Edifice? Military-Society Relations in Burma since 1988.” In *Burma/Myanmar: Strong Regime Weak State?* Adelaide: Crawford House Publishing, 2001.
- Callahan, Mary P. *Making Enemies: War & State Building in Burma*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2003.
- Carlson, Lucile and Philbrick, Allen K. *Geography and World Politics*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1958.
- Clausewitz, Carl Von. *On War*, eds. and trans. Howard, Michael and Paret, Peter. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1976.

- Clements, Alan and Kean Leslie. *Burma's Revolution of the Spirit: the Struggle for Democratic Freedom and Dignity*. Bangkok: Orchid Press, 1995.
- Collins, John M. *Military Geography*. Washington, D.C.: Potomac Books, 1998.
- Cornish, Vaughan. *The Great Capitals: An Historical Geography*. New York: George H. Doran Company, 1923.
- Daw Mya Sein. *The Administration of Burma*. Singapore: Oxford University Press, 1973.
- De Blij, Harm J. *Systematic Political Geography*. New York: John Wiley & Sons, 1967.
- Dhida Saraya. *Mandalay the Capital City, the Center of the Universe*. Bangkok: Muang Boran Publishing House, 1995.
- Dulyapak Preecharushh. *Naypyidaw The New Capital of Burma*. Bangkok: White Lotus, 2009.
- Fink, Christina. *Living Silence: Burma under Military Rule*. London: Zed Books, 2001.
- Glassner, Martin Ira. *Political Geography*. Mississauga: John Wiley & Sons Canada Ltd, 1993.
- Gravers, Mikael. *Nationalism as Political Paranoia in Burma: An Essay on the Historical Practice of Power*. London: Routledge, 1999.
- Hall, D.G.E. *Burma*. London: Hutchinson's University Library, 1988.
- Heinl, Robert Debs. *Victory at High Tide: The Inchon-Seoul Campaign*. New York: J.B. Lippincott, 1968.
- Herbert Thirkell White. *A Civil Servant in Burma*. London: E. Arnold, 1913.
- Hilberseimer, Ludwig. *The Nature of Cities: Origin, Growth, and Decline*. Chicago: Paul Theobald & Co., 1955.
- Huntington, Samuel. *The Soldiers and the State: the Theory of Politics in Civil/Military Relations*. Cambridge: Harvard University Press, 1957.
- Janowitz, Morris. *The Military in the Development of New Nations*. Chicago: Chicago University Press, 1964.
- Kin Oung. *Who Killed Aung San?* Bangkok: White Lotus, 1993.
- Koenig, William. *The Burmese Polity, 1752-1819: Political Administration and Social Organization in the Early Konbaung Period*. Michigan: University of Michigan, 1990.
- Krass, Frauke, Hartmut Gaese and Mi Mi Kyi. *Megacity Yangon: Transformation Processes and Modern Developments*. Münster: Lit Verlag, 2007.
- Latimer, Jon. *Burma: The Forgotten War*. London: John Murray, 2004.

- Lehman, F.K., ed. *Military Rule in Burma since 1962: A Kaleidoscope of Views*. Singapore: Maruzen Asia, 1981.
- Lintner, Bertil. *Burma in Revolt: Opium and Insurgency since 1948*. Chiang Mai: Silkworm Books, 2000.
- Lintner, Bertil. *Outrage: Burma's Struggle for Democracy*. Hong Kong: Review Publishing, 1989.
- MacDonald, Martin. *Kawthoulei Dreams, Malaria Nights: Burma's Civil War*. Bangkok: White Lotus, 1999.
- Malik, Mohan. "Burma's Role in Regional Security." In *Burma/Myanmar, Strong Regime, Weak State?* Adelaide: Crawford House Publishing, 2001.
- Mangold, Tom and Penycate, John. *The Tunnels of Cu Chi: A Remarkable Story of War in Vietnam*. London: Orion Books, 2005.
- Maung Aung Myoe. *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009.
- Maung Aung Myoe. *Building the Tatmadaw: the Organizational Development of the Armed Forces in Myanmar, 1948-98*. Canberra: Australian National University: Strategic & Defence Studies Centre, 1998.
- Maung Aung Myoe. *Military Doctrine and Strategy in Myanmar: A Historical Perspective*. Canberra: Australian National University: Strategic & Defence Studies Centre, 2000.
- Maung Htin Aung. *A History of Burma*. New York: Columbia University Press, 1967.
- McCarthy, Terry. "Paranoia Time for Burma's Generals." *Canberra Times*, 4 April 1991.
- Ministry of Information. *Chronicle of National Development: Comparison between Period Proceeding 1988 and after (Up to 31-12-2007)*. Yangon: Ministry of Information, 2007.
- Ministry of Information. *Myanmar Today*. 4 no.2, May 2001.
- Moe Gyo. "Counter Measures." *The Irrawaddy* 8. no. 8, August 2000.
- Monson, Christine. *Rangoon*. San Francisco: Harper Collins, 1985.
- Min Lwin. "The Chinese Road to Mandalay." *The Irrawaddy* 17, no. 2, March-April 2009.
- Mya Maung. *The Burmese Road to Capitalism: Economic Growth versus Democracy*. Westwood: Praeger, 1998.
- Myanmar Times (English). Vol. 15 no. 292, 14 November 2005.
- Mya Win. *Tatmadaw's Traditional Role in National Politics*. Yangon: News and Periodical Enterprises, 1992.

- “Naypyidaw: a Dusty Work in Progress.” *The Irrawaddy* 14, no.10, October 2006.
- “Naypyidaw’s Capital Progress.” *The Irrawaddy* 14, no.10, October 2006.
- Naypyitaw Development Committee & Design Printing Services Co.,Ltd. *The Map of Naypyitaw (First Edition)*. Yangon: Zabu Aye Printing House, 2007.
- Neill, William, J.V. *Urban Planning and Cultural Identity*. London: Routledge, 2004.
- Nisbet, John. *Burma under British Rule – and Before*, VI, London: Archibald Constable and Co. Ltd, 1901.
- O’Connor, V.C. Scott. *Mandalay and Other Cities of the Past in Burma*. Bangkok: White Lotus, 1996 (Second Reprint).
- Parker, Clive. “Naypyidaw: A Dusty Work in Progress.” *The Irrawaddy* 14. no. 10, October 2006.
- Parker, Clive. “Rangoon Bets on Business.” *The Irrawaddy* 14, no. 5, May 2006.
- Pearn, B.R. *A History of Rangoon*. Rangoon: American Baptist Mission Press, 1939.
- Pedersen, Morten. “International Policy on Burma: Coercion, Persuasion, or Cooperation? Assessing the Claims.” In *Burma/Myanmar, Strong Regime, Weak State?* Adelaide: Crawford House Publishing, 2001.
- Peltier, Louis C. and G. Etzel Percy. *Military Geography*. Princeton, NJ: Van Nostrand Co. Inc, 1966.
- Phayre, Sir Arthur. *History of Burma*. Bangkok: Orchid Press, 1998.
- Potts, Deborah. “Capital Relocation in Africa: The Case of Lilongwe in Malawi.” *The Geographical Journal*, July 1985.
- “Rangoon’s Fire Zones.” *The Irrawaddy*, 8, no. 8, August 2000.
- Scupham, Peter. *Hinterland*. Oxford: Oxford University Press, 1977.
- Seekins, Donald M. *The Disorder into Order: The Army State in Burma since 1962*. Bangkok: White Lotus, 2002.
- Seekins, Donald M. “The State and the City: Rangoon under Military Rule, 1958-2002.” Paper presented at the Conference on Burma/Myanmar Research and Its Future: Implications for Scholars and Policymakers, University of Gothenburg, Sweden, 22 September 2002.
- Selth, Andrew. *Burma’s Armed Forces: Power Without Glory*. Norwalk: EastBridge, 2001.
- Selth, Andrew. “Burma’s Maritime Strategy.” In *Maritime Strategies in Asia*, ed. Jurgren Schwarz, Wilfreind A. Herrmann and Hanns-Frank Seller. Bangkok: White Lotus, 2002.
- Selth, Andrew. *Burma: A Strategic Perspective*. San Francisco: The Asia Foundation, 2001.

- Selth, Andrew. *Transforming the Tatmadaw: The Burmese Armed Forces since 1988*. Canberra: Australian National University: Strategic & Defence Studies Centre, 1996.
- Silverstein, Josef. *Burma: Military Rule and the Politics of Stagnation*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1977.
- Silverstein, Josef. *Burmese Politics: The Dilemma of National Unity*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 1980.
- Silverstein, Josef. "Why is Myanmar's Junta afraid of letting Foreign Aid Workers help Cyclone Victims." *International Herald Tribune*, 9 May 2008.
- Singer, Noel F. *Old Rangoon: City of the Shwedagon*. Scotland: Paul Strachan/Kiscadale Publications, 1998.
- Slim, William. *Defeat into Victory*. New York: David McKay, 1961.
- Smith, Martin. *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity*. London: Zed Books, 1991.
- Steinberg, David I. *Burma/Myanmar: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press, 2010.
- Steinberg, David. "Democracy, Power, and Economy in Myanmar: Donor Dilemmas." *Asian Survey*, August 1991.
- Steinberg, David. *The State of Myanmar*. Washington D.C.: Georgetown University Press, 2001.
- Stibbe, Philip G. *Return via Rangoon: A Young Chindit Survives the Jungle and Japanese Captivity*. London: Leo Cooper, 1995.
- Taylor, Robert. *The State in Burma*. London: Hurst & Company, 1987.
- Taylor, Robert, ed. *Burma: Political Economy under Military Rule*. London: Hurst & Company, 2001.
- Than Than New. *Yangon: The Emergence of a New Special Order in Myanmar's Capital City*. Melbourne, Deakin University: Centre for Australia-Asian Studies (CAAS), 1997.
- Thant Myint-U. *The Making of Modern Burma*. London: Cambridge University Press, 2001.
- The Burmah Oil Company Limited. *The Motor Road of Burma*. Rangoon: The Burmah Oil Company Limited, 1948.
- Tucker, Shellby. *Burma: The Curse of Independence*. London: Pluto Press, 2001.
- Wai Sann. "Left to Rot." *The Irrawaddy* 17, no. 5, August 2009.
- Yindee Lertcharoenchok. "Burmese Leaders Call Thailand a 'True Friend'", *The Nation* 13 April 1989.
- Zumwalt, E.R. *On Watch: A Memoir*. New York: New York Times, 1976.

เอกสารภาษาไทย

- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. *พม่าฝ่าเมือง*. กรุงเทพฯ: มติชน, 2536.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. *การเมืองการปกครองรัสเซีย*. กรุงเทพฯ: วาสนา, 2007.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. *ภูมิรัฐศาสตร์*. นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, 2002.
- โกสุม สายจันทร์. *พม่าในความสัมพันธ์ทางการเมืองกับต่างประเทศ*. เชียงใหม่: โชตนาพรินท์, 2549.
- ชาญชัย วรรณวงศ์. *การศึกษาวิเคราะห์สงครามไทยรบพม่า เฉพาะเรื่องยุทธศาสตร์และยุทธวิธีทางการทหาร พ.ศ. 2310-พ.ศ.2397*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2527.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *พม่า: ประวัติศาสตร์และการเมือง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2544.
- ดุสิตภาค ปรีชาวัชร, *ผ่านการเมืองพม่า: ความขัดแย้ง ความมั่นคง ในโลกที่ไร้พรมแดน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2551.
- ดาวเชิงหวา,เจียแนจอง และพรพิมล ตรีโชติ (บรรณาธิการ). *ชนชาติวันและปัญหาเสียดิน*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ทวี ทองสว่างและคณะ. *ภูมิศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 1980.
- ธิดา สารระยา. *มณฑลพะเยา: นครราชธานี ศูนย์กลางแห่งจักรวาล*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2538.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. *ทหารกับสังคมนิยมพม่า*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.
- นวลจันทร์ คำปิงส์. *พม่า*. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง, 2546.
- บงอร ปิยะพันธุ์. *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2537.
- บุญเทียม พลายชมพู่. *พม่า: ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2548.
- บุญเทียม พลายชมพู่. *พม่า: ประวัติศาสตร์อารยธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2549.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. *คดีพม่าประธานเหมาเจ้าคอง*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551.
- บุปผา ทิพย์สภาพกุล. *การวางผังเมืองลพบุรี ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม*. ลพบุรี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2533.
- พรพิมล ตรีโชติ. *การต่างประเทศพม่า: ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและชนกลุ่มน้อย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2008.
- พรพิมล ตรีโชติ. *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2542.
- พันธุ์สุริย ลดาวัลย์. *การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองพม่า*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.

ภมรี สุรเกียรติ. พลวัตของสงครามไทย-พม่า ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2548.

รัชนิดา ยืนยง. ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายไทยต่อสหภาพเมียนมาร์ในยุคพลเอกเปรม ติณสูลานนท์กับยุคหลังพล
เอกเปรม ติณสูลานนท์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539.

วิรัช นิยมธรรม. คิดแบบพม่า: ว่าด้วยชาติและวีรบุรุษในตำราเรียน. มหาสารคาม:

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

วิรัช-อรนุช นิยมธรรม. เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า. พิษณุโลก: ศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.

เวณิกา บุญมาลี. พม่า: นโยบายต่างประเทศสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540.

ศูนย์อินโดจีนศึกษา. ข้อมูลพื้นฐานสหภาพพม่า. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552.

สมชาย เชะพรหมพันธุ์. ภูมิศาสตร์การเมืองเบื้องต้น. ชลบุรี: ศิลปาบรรณาการ, 1992.

สมบูรณ์ วรพงษ์. รถที่ยาวสุดท้ายจากตองยี. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2537.

สมิตร์ ปิติพัฒน์และคณะ. ชุมชนไทในพม่าตอนเหนือ: รัฐฐานตอนใต้ ภาคมณฑลและคำตีหลวง. กรุงเทพฯ:

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

สุนทร ชุตินทรานนท์. พม่ารบไทย: ว่าด้วยการสงครามระหว่างไทยกับพม่า. กรุงเทพฯ: มติชน, 2542.

สุนทร ชุตินทรานนท์. บุเรงนอง (กะยอติหนนรชา) กษัตริย์พม่าในโลกทัศน์ไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2548.

สุนทร ชุตินทรานนท์. สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310: ศึกษาจากพงศาวดารพม่าฉบับราชวงศ์
คองบอง. กรุงเทพฯ: มติชน, 2552.

สุรชาติ บำรุงสุข. สงคราม: จากยุคบุพกาลสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โครงการวิถิทรสน์, 2541.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. รัฐฉาน (เมืองไต) พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองร่วมสมัย.

กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2552.

อรนุช นิยมธรรม. โครงการวิจัยเรื่อง “การแปลเอกสารท้องถิ่นของประเทศพม่า: ประวัติศาสตร์และ

ภูมิศาสตร์เมือง”. ฝายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย (สกว.) กำลังอยู่ในช่วงการแปลเอกสาร.

อัคนี มูลเมฆ. รัฐฉาน: ประวัติศาสตร์และการปฏิวัติ. กรุงเทพฯ: มติชน, 2548.

ฮอลล์, ดี.จี.อี., ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บรรณาธิการ). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: สุวรรณภูมิ-

อุษาคเนย์ภาคพิศดาร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2549.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Aung Kyaw Tha. "Seven Companies Working to Upgrade Yangon-Mandalay Union Highway." *New Light of Myanmar on the Web*, 9 March 2006, <http://www.myanmar.gov.mm/NLM-2003/enlm/mar9_rg5.html> (3 March 2010).
- Aung Lwin Oo. "Rangoon Moves Ministries to Pyinmana." *Burmanet News on the Web*, 7 November 2005. <<http://www.burmanet.org/news/2005/11/07/irrawaddy-rangoon-moves-ministries-to-pyinmana-aung-lwin-oo/>> (30 November 2005).
- Aung-Thwin, Michael. "From Rangoon to Pyinmana." *Burmanet News on the Web*, 26 November 2005. <<http://www.burmanet.org/news/2005/11/28/bangkok-post-from-rangoon-to-pyinmana>> (15 December 2005).
- "Burma Junta Plants More Landmines to 'Protect' New Capital." *Burmanet News on the Web*, 22 March 2006, <www.burmanet.org/news/2006/03/22/-64k> (23 May 2006).
- Campbell, Scott. "The Changing Role and Identity of Capital Cities in the Global Era." (Paper presented at the Association of American Geographers Annual Meeting, Pittsburgh, 4-8 April 2000), <<http://www.personal.umich.edu/~sdcamp/AAG2000.html>> (8 May 2008).
- "Construction of Myanmar New Capital Continues." *People's Daily on the Web*, 24 December 2009, <<http://english.people.com.cn/90001/90777/90851/6851523.html>> (3 April 2010).
- Howley, Kerry. "Myanmar signs on to UN Plan for Asian Highway link to Europe." *The Myanmar Times on the Web*, May 2004. <<http://www.myanmar.gov.mm/myanmartimes/no214/MyanmarTimes11-214/003.htm>> (27 May 2005).
- Kyaw Hsan (Brig-Gen), trans. "Atrocities of Thangyaung (a) Myint Soe (b) Sao Khun Kyaw of SSA (South) and ABSDF, and terrorist acts committed by ABSDF upon the nation and the people." Press Conference No. 2/2006, 22 February 2006. <http://mission.itu.int/MISSIONS/Myanmar/pressrelease/press%202_2006.htm> (15 January 2007).
- Maung Aung Myoe. "The Road to Naypyitaw: Making Sense of the Myanmar Government's Decision to Move its Capital." *ARI Working Paper on the Web*, No. 79, November 2006. <www.ari.nus.edu.sg/pub/wps.htm> (20 June 2007).
- Maung Chan. "Burma Capital Moves to Pyinmana, WHY?" *Boxun News on the Web*, 11 November 2005. <<http://www.peacehall.com/news/gb/english/2005/11/200511110401.shtml>> (12 December 2005).

Ministry of Foreign Affairs, Myanmar. "Inauguration Ceremony of Paunglaung Multi-Purpose Dam Project." 29 March 2005.

<http://www.mofa.gov.mm/news/mar25_05_1.html> (14 April 2005).

Information Committee of the State Peace and Development Council. "Bomb Blast, Unlicensed Vehicles and Damages Caused by Strong Earthquake." Press Conference, 28 December 2004. <http://www.mofa.gov.mm/declarations/press_29_dec_04.html> (26 November 2005).

Morris, Kylie. "Burma begins Move to New Capital." *BBC News on the Web*, 6 November 2005. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4412502.stm>> (28 November 2005).

Min Lwin. "Junta Orders Air Force Base Relocated." *The Irrawaddy on the web*, 1 December 2008, <http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=14722> (11 January 2007).

Myint Shwe. "The Move to Pyinmana." *Bangkok Post on the Web*, 4 December 2005. <http://www.bangkokpost.com/Perspective/04Dec2005_pers01.php> (1 January 2006).

Nanda .Kyaw Thu. "Tyranny of the Absurd. Assessing the Implications of the Pyinmana Move." *Burma Issues on the Web*, 1 January 2006.

<<http://www.burmaissues.org/En/Newsletter/BINews2006-01-01.html>> (18 March 2006).

Nwafor, James C. "The Relocation of Nigeria's Federal Capital: A Device for Greater Territorial Integration and National Unity." University of Nigeria, Department of Geography, 29 September 2005.

<<http://www.springerlink.com/content/f51hx07h27250687/>> (28 January 2007).

Paddock, Richard C. "Abrupt Relocation of Burma Capital linked to Astrology." *The Boston Globe on the Web*, 1 January 2006.

<http://www.boston.com/news/world/asia/articles/2006/01/01/abrupt_relocation_of_burma_capital_linked_to_astrology/> (5 June 2006).

Parker, Clive. "Inside Myanmar's Secret Capital." *Asia Times on the Web*, 28 October 2006. <http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/HJ28Ae01.html> (11 January 2007).

Selth, Andrew. "Burma's Armed Forces: Looking down the Barrel." *Regional Outlook Paper*, No. 21, 2009. <www.griffith.edu.au/business/griffith-asia-institute> (1 April 2009).

Selth, Andrew. "Burma and the Threat of Invasion: Regime Fantasy or Strategic Reality." *Regional Outlook Paper*, No. 17, 2008. <www.griffith.edu.au/business/griffith-asia-institute> (1 April 2009).

Selth, Andrew. "Burma and Nuclear Proliferation: Policies and Perceptions." *Regional Outlook Paper*, No. 12, 2007, <www.griffith.edu.au/business/griffith-asia-institute> (1 April 2009).

Shah Paung. "Junta Moves to Pyinmana for Armed Forces Day."

Burmanet News on the Web, 27 March 2006.

<www.burmanet.org/news/2006/03/27/ - 64k> (9 April 2006).

Siddharth Varadarajan. "Naypyitaw-Dictatorship by Cartography-Geometry."

Himal Southasian on the Web, February 2007,

<<http://svaradarajan.blogspot.com/2007/02/dictatorship-by-cartography-geometry.html>>

(1 June 2009).

"Than Shwe Watch." *The Irrawaddy on the Web*, 10 March 2009

<http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=5597> (1 June 2009).

Wai Moe. "USDA to Organize Referendum, Election." *The Irrawaddy on the Web*,

11 February 2008 <http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=10260>

(1 June 2009).

ภาคผนวก (1)

ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองย่างกุ้ง

ย่างกุ้ง เริ่มปรากฏหลักฐานในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 6 โดยมีลักษณะเป็นหมู่บ้านประมงชาวมอญ และสถานที่ประดิษฐานพระมหาเจดีย์ชเวดากองอันศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาพระเจ้าอลองพญา (ค.ศ. 1752-1760) ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์คองบอง ได้ยกทัพเข้าโจมตีเมืองย่างกุ้งเพื่อเปิดทางไปสู่การปิดล้อมกองทหารมอญซึ่งตั้งมั่นอยู่ที่เมืองหงสาวดี ครั้นเมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ.1755 พระเจ้าอลองพญาได้ประกาศบูรณะเมืองย่างกุ้งเพื่อพัฒนาให้กลายเป็นเมืองท่าชั้นนำของจักรวรรดิพม่า ตลอดจนมีการก่อสร้างค่ายคูประตูหอรบเลาะเลียบบไปตามชายฝั่งแม่น้ำเพื่อแปลงสภาพกรุงย่างกุ้งให้กลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ในเขตสามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดี (B.R.Pearn 1939: 49-52) ต่อมาเมื่อสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่หนึ่ง ก่อตัวขึ้นในปี ค.ศ.1824-1826 กองทัพอังกฤษได้ระดมสรรพกำลังทางทะเล โดยมีการลำเลียงเรือรบ Diana ซึ่งมีระวางขับน้ำ 60 แรงม้า พร้อมด้วยฝูงเรือบริวารอีกจำนวนมาก มุ่งหน้าเข้าประชิดเมืองย่างกุ้งตามแนวเส้นทางอ่าวมะตะมะ-แม่น้ำย่างกุ้ง เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กองทัพอังกฤษประสบความสำเร็จในการผนวกดินแดนอาระกันและตะนาวศรีโดยอาศัยเมืองย่างกุ้งเป็นฐานขยายอำนาจและส่งกำลังบำรุง(B.R.Pearn: 111-113) ครั้นเมื่อสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่สอง ก่อตัวขึ้นในปี ค.ศ.1852 กองทัพอังกฤษได้เข้ายึดครองย่างกุ้งอีกครั้ง พร้อมกับสถาปนากรุงย่างกุ้งให้กลายเป็นศูนย์บริหารราชการและศูนย์การค้าชั้นนำในเขตพม่าตอนล่าง (Lower Burma) โดยมีการก่อสร้างสถานีการค้า สถานที่ราชการ ตลอดจนค่ายทหารและท่าเรือน้ำลึกตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ (B.R.Pearn: 163-173) ต่อมาเมื่อสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่สาม ก่อตัวขึ้นในปี ค.ศ.1885 ย่างกุ้งได้แปลงสภาพเป็นฐานกระโจนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Springboard) เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนกำลังของกองทัพอังกฤษในการลำเลียงเรือรบเข้าปิดล้อมราชธานีมณฑลเสฉวนตามลำแม่น้ำอิระวดี (มีเส้นทางน้ำเชื่อมต่อกับแม่น้ำย่างกุ้ง) ท้ายที่สุด การยุทธ์ได้จบลงด้วยชัยชนะของกองทหารอังกฤษซึ่งส่งผลให้ดินแดนพม่าถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบอบอาณานิคมแบบเต็มตัว

ตลอดช่วงสมัยอาณานิคม ย่างกุ้งได้ทำหน้าที่เป็นเมืองหลวงและศูนย์บริหารราชการของกลุ่มข้าหลวงอังกฤษ รวมถึงกลายเป็มนานครที่มีความรุ่งเรืองทางการค้าและวัฒนธรรมแถบภาคพื้นอุษาคเนย์ (ศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Noel F. Singer 1998) ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ย่างกุ้งตกอยู่ภายใต้การปกครองของทหารญี่ปุ่น ตลอดจนแปลงสภาพเป็นฐานส่งกำลังบำรุงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพญี่ปุ่นในการปิดล้อมพื้นที่ยุทธศาสตร์รอบอ่าวมะตะมะและมหาสมุทรอินเดีย ครั้นเมื่อพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี ค.ศ.1948 ย่างกุ้งยังคงดำรงสภาพเป็นเมืองหลวงและที่ทำกากระทรวงกลาโหมของกองทัพพม่า โดยในสมัยนายกรัฐมนตรีอูอูจนถึงรัฐบาลรักษารณณวิน (ค.ศ.1948-1961) กองทัพพม่าได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นสองภาคทหารหลัก (Military Command) อันได้แก่ ภาคทหารตอนใต้ ซึ่งมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่ย่างกุ้งกับภาคทหารตอนเหนือ ซึ่งมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เม-มโย (Maymyo) ปัจจุบันเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเมืองป๋ยงอุ-ลวี่ง - Pyin Oo Lwin (Maung Aung Myoe 2009: 92) การจัดแบ่งพื้นที่ในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้ย่างกุ้งกลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่มีอำนาจทางการทหารแบบเต็มพิกัด รวมถึงมีขอบข่ายการบังคับบัญชาครอบคลุมพื้นที่ของรัฐอาระกัน ปากน้ำอิระวดี ปากน้ำสะโตง รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยาห์ รัฐมอญ และมณฑลตะนาวศรี อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปลายปี ค.ศ.1961 จนถึงปี ค.ศ.1998 รัฐบาลพม่าได้ทำการเพิ่มจำนวนกองทัพอากาศจากสองภาคเป็นสิบสองภาคทหารเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการป้องกันประเทศและจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้อดีดภาคทหารด้านใต้อันมีศูนย์กลางอยู่ที่ย่างกุ้ง ถูกถ่ายโอนและแปลงสภาพไปสู่หกภาคทหารใหม่ อันประกอบด้วย 1. ภาคทหารตะวันตก (แถบรัฐอาระกัน มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองชิดต่วย ปัจจุบันได้ย้ายศูนย์กลางมาอยู่ที่เมืองอาม) 2.ภาคทหารตอนใต้ (แถบมณฑลพะโคและมณฑลเมกเว มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองตอง

อุ เป็นชื่อใหม่ที่ใช้เรียกแทนภาคทวารวดีเดิม) 3.ภาคทวารวดีตอนนอกเฉียงใต้ (แถบรัฐมอญและรัฐกะเหรี่ยง มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ) 4. ภาคทวารวดีฝั่ง (แถบมณฑลตะนาวศรี มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองมะริด) 5. ภาคทวารวดีตอนนอกเฉียงใต้ (แถบมณฑลอิระวดี มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพะสิม) และ 6.ภาคทวารวดีฝั่ง (มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองย่างกุ้ง) (Maung Aung Myoe: 93-95) การเพิ่มจำนวนเขตปกครองทวารวดีเป็นความเปลี่ยนแปลงทางภูมิยุทธศาสตร์ซึ่งส่งผลให้ขอบข่ายอำนาจการควบคุมของเมืองย่างกุ้งถูกลดทอนลงอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงปลายปี ค.ศ.2006 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลพม่าประกาศจัดตั้งภาคทวารวดีแห่งที่สิบสามขึ้น ณ ราชธานีเนปีดอว์ ความโดดเด่นของย่างกุ้งในฐานะดินแดนหัวใจทางการทหารได้ค่อยๆ ลดลงลง เนื่องจากมีการโยกย้ายที่ทำการกระทรวงกลาโหมจากย่างกุ้งมายังเมืองหลวงใหม่ อย่างเป็นทางการ

ภาคผนวก (2)

ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองตองอู

D.G.E.Hall ได้ให้ทรรศนะอธิบายว่า เมืองตองอูเริ่มก่อตัวขึ้นในปี ค.ศ.1280 โดยมีฐานะเป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันการล่าทาสจากพวกกะเหรี่ยง ต่อมาเมืองตองอูได้กลายเป็นสถานที่ลี้ภัยของชาวพม่าซึ่งหลบหนีการกดขี่จากพวกไทยใหญ่หลังการล่มสลายของกรุงพุกามเมื่อปี ค.ศ.1287 โดยชาวพม่าที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งแถบเมืองตองอูได้อาศัยความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำสะโดง และเขตป่าไม้ตามแนวเทือกเขาพะโค เป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารและหลบหนีการโจมตีจากข้าศึก (Hall 1988: 29-30) ครั้นเมื่อเข้าสู่รัชสมัยพระเจ้ามังจืใหญ่ (ค.ศ.1486-1531) ตองอูได้รับการสถาปนาให้เป็นราชธานีแห่งใหม่และศูนย์อำนาจทางการเมืองของรัฐพม่าในเขตลุ่มน้ำสะโดง โดยมีการขยายแนวคูน้ำและปรับแต่งค่ายคูประตูหอรบเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก ต่อมาในปี ค.ศ. 1540 พระเจ้าตะเบงชเวตี้ (ค.ศ.1531-1551) ได้ทำการโยกย้ายราชธานีจากเมืองตองอูลงมายังเมืองหงสาวดีเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าแถบชายฝั่งทะเล โดยเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองตองอูเริ่มเสื่อมถอยลงตามลำดับ ครั้นเมื่อเข้าสู่สมัยราชวงศ์คองบอง (ค.ศ.1752-1885) ตองอูได้กลายเป็นเมืองขนาดกลางซึ่งตั้งอยู่ในเขตไชยวัฒนะอันเป็นหนึ่งในสิบหกเขตปกครองหลักที่อยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์พม่า (ดินแดนไชยวัฒนะประกอบด้วยกลุ่มหัวเมืองต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำสะโดง อาทิ ตองใหญ่ ตองอู เปียงมะนา ชัยวดี และเกตุมาลี) (ภมรี สุรเกียรติ 2548: 101-118, 156) ต่อมาในสมัยอาณาจักรมอญกลับมามีความโดดเด่นอีกครั้งในฐานะเมืองซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดตัดระหว่าง “เขตพม่าตอนล่าง (Lower Burma)” อันมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองย่างกุ้ง กับ “เขตพม่าตอนบน (Upper Burma)” อันมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองมันตะเลย์ โดยอังกฤษได้สร้างเส้นทางรถไฟสายย่างกุ้ง-ตองอู หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทางรถไฟสายหุบเขาสะโดง (Sittang Valley State Railway) เพื่อใช้เป็นฐานส่งกำลังบำรุง ตลอดจนมีการก่อสร้างค่ายทหารรอบเมืองตองอูเพื่อใช้เป็นฐานปิดล้อมกลุ่มหัวเมืองในเขตพม่าตอนบน (William Slim 1961)

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เมืองตองอูได้แปลงสภาพเป็นสมรภูมิรบระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารจีน (ฝ่ายสัมพันธมิตร) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ยุทธภูมิตองอู” (Battle of Toungoo) โดยแต่ละฝ่ายต่างทุ่มสรรพกำลังเพื่อครอบครองจุดยุทธศาสตร์รอบเมือง ซึ่งหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสบความสำเร็จในการพิชิตเมืองตองอู ฝ่ายที่กุมชัยชนะย่อมมีความได้เปรียบในการควบคุมเส้นทางสายย่างกุ้ง-มันตะเลย์ รวมถึงสามารถเคลื่อนกำลังเข้าสู่รัฐกะเหรี่ยง รัฐยะโฮร์และรัฐฉานเพื่อเปิดทางไปสู่ภาคเหนือของไทยและมณฑลยูนนานของจีน ท้ายที่สุด การยุทธ์ได้จบลงด้วยชัยชนะของกองทัพจีนซึ่งส่งผลให้ฝ่ายสัมพันธมิตรสามารถใช้เมืองตองอูเป็นฐานสะสมกำลังในการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากเขตหุบเขาสะโดง ต่อมาหลังจากพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมืองตองอูได้กลายเป็นฐานปฏิบัติการสงครามจรยุทธ์ของกองกำลังกะเหรี่ยง

ตลอดจนกลายเป็นฐานสะสมอาวุธของทหารกะเหรี่ยงเพื่อใช้ในการ โจมตีรัฐบาลพม่าซึ่งตั้งมั่นอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง (William Slim 1961) จนกระทั่งเข้าสู่สมัยของนายพลเนวิน กองทัพพม่าได้ทำการยึดครองเมืองตองอูเพื่อขับไล่พวกกะเหรี่ยงกลับเข้าไปยังเขตป่าเขา ตลอดจนทำการแปลงสภาพเมืองตองอูให้กลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ในเขตลุ่มน้ำสะโตงเพื่อใช้เป็นฐานปิดล้อม กองกำลังแบ่งแยกดินแดนในเขตชายแดนตะวันออก

ภาคผนวก (3)

ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองเปียงมะนา

สารานุกรมพม่าได้ให้อรรถาธิบายว่าเปียงมะนาจัดเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวพม่า ชาวปะโอ และชาวไทยใหญ่ ซึ่งดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูก ลำสัตว์และหาของป่า ต่อมาหลังการล่มสลายของกรุงพุกามเมื่อปี ค.ศ.1287 ชาวพม่าได้อพยพเข้ามาแะพักแรมเมืองเปียงมะนาก่อนที่จะเดินทางลี้ภัยเข้าไปยังเมืองตองอูในเขตลุ่มน้ำสะโตง ครั้นเมื่อเข้าสู่ยุคราชวงศ์ตองอู (ค.ศ.1485-1752) และราชวงศ์คองบอง (ค.ศ.1752-1885) เปียงมะนากลายเป็นเมืองที่ตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของกษัตริย์พม่าโดยถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนไชยวัฒนธรรมควบคู่กับเมืองตองอู เมืองเกตุมวดี และกลุ่มหัวเมืองต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำสะโตง ขณะเดียวกัน เปียงมะนาก็นับเป็นเมืองที่ถูกเรียกขานในชื่อต่างๆ อาทิ “ແ່ນຈາງ” หรือ “ningjaung” โดยคำว่า “ແ່ນຈາງ” นั้น หมายถึง ดินแดนละเวน เนื่องจากเปียงมะนามักถูกละเวนจากการเก็บภาษีอากรเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยป่าทึบ และหนองน้ำ ส่วนคำว่า “ningjaung” นั้น หมายถึง “ท่าข้าม” โดยทำนน้ำของเมืองเปียงมะนาจะมีสะพานทอดข้ามคลองงะไล่กัเพื่อติดต่อค้าขายกับเมืองห้วยเก่ากัยะซึ่งเป็นตลาดการค้าบริเวณฝั่งตรงข้ามทางด้านเหนือของคลอง ต่อมาในปี ค.ศ.1876 พระเจ้ามินดง (ค.ศ.1853-1878) กษัตริย์แห่งราชวงศ์คองบองได้สร้างพระเจดีย์มารเซงเพื่อเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของเมืองเปียงมะนา และในปี ค.ศ.1883 กลุ่มขุนนางจากราชสำนักมณฑลพะโล่และชาวเมืองเปียงมะนาได้ร่วมใจกันก่อสร้างพระเจดีย์โลกะหยัแห่งหนึ่ง ซึ่งมีความหมายว่า “ปราบโลกภัย” โดยมีการก่อสร้างวิหารและศาลาเก้าห้องโอบล้อมพระเจดีย์อย่างวิจิตรงดงาม (วิรัช-อรนุช นิยมธรรม 2551: 42-45)

ต่อมาในสมัยอาณานิคม กลุ่มข้าหลวงชาวอังกฤษได้ทำการสำรวจพื้นที่แถบเมืองเปียงมะนาและยะแมตังจนนำไปสู่การค้นพบร่องรอยเครือข่ายชลประทานโบราณ อาทิ เขื่อน ฝ่ายและอ่างเก็บน้ำละเลียบไปตามลำน้ำสะโตงและแนวคลองซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม สถานีวิจัยพันธุ์ข้าวและสถานีวิจัยป่าไม้รอบๆ เขตเมืองเปียงมะนา ต่อมาในปี ค.ศ. 1888 ได้มีการก่อตั้งคณะเทศบาลเมืองเปียงมะนา รวมถึงมีการก่อสร้างสถานที่ราชการและศาลปกครองทางด้านตะวันตกของตัวเมืองซึ่งส่งผลให้เปียงมะนาถูกยกระดับเป็นเมืองขนาดกลางในเขตจังหวัดยะแมตัง (วิรัช-อรนุช: 42-45) ต่อมารัฐบาลอังกฤษได้ทำการขยายเส้นทางรถไฟจากเมืองตองอูเข้ามายังเมืองเปียงมะนาเพื่อเปิดทางไปสู่เมืองมณฑลพะโล่ รวมถึงมีการสร้างทางรถไฟเพิ่มเติมจากเปียงมะนามุ่งตรงเข้าสู่เมืองเจ้ากัปะคอง พุกาม มยั๋งฉ่าง ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และเมืององลาน แปร ไล่เรียงไปจนถึงเมืองย่างกุ้ง ทางด้านใต้ การพัฒนาเส้นทางดังกล่าวส่งผลให้เปียงมะนาเปลี่ยนเป็นดินแดนหัวใจที่ควบคุมโครงข่ายรถไฟสองสายหลักของประเทศพม่า อันได้แก่ 1.ทางรถไฟสายหุบเขาอิรวดี (Irrawaddy Valley State Railway) ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่รองรับการขนส่งสินค้าจากเมืองย่างกุ้งไปยังเมืองมณฑลพะโล่โดยเลาะเลียบไปตามลำแม่น้ำอิรวดี และ 2.ทางรถไฟสายหุบเขาสะโตง (Sittang Valley State Railway) ซึ่งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่รองรับการขนส่งกำลังทหารจากเมืองย่างกุ้งไปยังเมืองตองอูและขยายต่อไปยังเมืองเปียงมะนา-มณฑลพะโล่โดยเลาะเลียบไปตามลำแม่น้ำสะโตง (John Nisbet 1901) นอกจากนี้ รัฐบาลอังกฤษยังได้ทำการปรับปรุงเส้นทางรถยนต์จากย่างกุ้งผ่านเปียงมะนาไป

ยังมณฑลเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเดินทางระหว่างเขตพม่าตอนล่างกับเขตพม่าตอนบน โดยผู้สัญจรที่เดินทางตามเส้นทางดังกล่าวมักเข้ามาแวะพักที่เมืองเปียงมะนา เนื่องจากตั้งอยู่ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างเมืองย่างกุ้งกับเมืองมณฑล (The Burma Oil Company 1948: 15)

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพญี่ปุ่นได้ทำการปกครองประเทศพม่าโดยมีการจัดตั้งภาคทหารอย่างกึ่ง ภาคทหารตะวันตกเฉียงเหนือและภาคทหารตะวันตกเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการระดมพลและป้องกันการโจมตีจากฝ่ายสัมพันธมิตร ขณะเดียวกัน ทหารญี่ปุ่นก็ได้ทำการยุบกองทัพกู้ชาติพม่า (Burma Independence Army-BIA) แล้วทำการสถาปนาองค์กรทหารหน่วยใหม่ที่มีชื่อเรียกว่า กองทัพป้องกันพม่า (Burma Defence Army-BDA) โดยมีการฝึกหัดยุทธวิธีการสู้รบให้กับทหารพม่าตามแบบฉบับกองทัพญี่ปุ่นประกอบกับการจัดตั้งกองบัญชาการหลักในเขตเมืองเปียงมะนา ทั้งนี้เนื่องจากเปียงมะนามีที่ตั้งอยู่ใกล้กับเขตทหารทั้งสามภาค ตลอดจนเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ควบคุมเส้นทางรถไฟสายหุบเขาสะโคงและเส้นทางรถยนต์จากย่างกุ้งไปมณฑล Mary P. Callahan ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า การก่อเกิดของกองทัพป้องกันพม่าถือเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ เนื่องจากสมาชิกของกองทัพไม่ว่าจะเป็น แกนนำขบวนการสามสิบสหาย กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มชาวนาพม่า ต่างร่วมทุกข์ร่วมสุขกันเพื่อฝ่าฟันอุปสรรคในยามสงคราม รวมถึงเริ่มตระหนักถึงจิตวิญญาณแห่งความรักชาติอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน กองทัพป้องกันพม่าก็เริ่มฝึกวิชาทหารอย่างหนักหน่วงที่เมืองเปียงมะนาซึ่งถือเป็นปฐมบทแห่งการก่อเกิดกองทัพพม่าสมัยใหม่ที่มีขีดความสามารถในการร่วมรบกับทหารญี่ปุ่นและขับไล่กองทัพอังกฤษออกจากมาตุภูมิ (Mary P. Callahan 2003: 58-60)

พัฒนาการและการเติบโตดังกล่าวล้วนมีเมืองเปียงมะนาเป็นศูนย์กลางของความเข้มแข็งทางยุทธศาสตร์เนื่องจากเปียงมะนาถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของกองทัพพม่า ไม่ว่าจะเป็น แหล่งรวบรวมจิตวิญญาณแห่งการต่อสู้ แหล่งฝึกหัดวิชาทหารสมัยใหม่ และศูนย์บัญชาการรบของกองทัพป้องกันพม่า ท้ายที่สุด ทหารพม่าซึ่งร่วมรบกับทหารญี่ปุ่นก็ประสบความสำเร็จในการขับไล่กองทัพอังกฤษออกนอกประเทศ แต่เวลาต่อมา ชาวพม่าส่วนใหญ่เริ่มไม่พอใจการกดขี่ข่มเหงของกองทัพญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการตักตวงทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและการนำโคกระบือของชาวบ้านไปเป็นเสบียงให้กับกองทัพ แรงบีบบังคับดังกล่าวส่งผลให้กองทัพพม่าหันไปร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อขับไล่ญี่ปุ่นออกนอกประเทศ โดยในช่วงเวลาดังกล่าว เปียงมะนาก็กลายเป็นศูนย์กลางจิตวิญญาณแห่งการต่อสู้ของกองทัพพม่า โดยนายพลอองซานได้ตั้งกองบัญชาการหลักอยู่ที่เมืองเปียงมะนาและเคลื่อนกำลังทหารเข้าไปยังเขตเทือกเขาพะโคและเทือกเขาฉาน เพื่อต่อล้อให้ทหารญี่ปุ่นถลำลึกเข้ามาแล้วจึงค่อยตีกระหนาบจนทหารญี่ปุ่นต้องอ่อนแรงและล่าถอยออกไป ท้ายที่สุด การยุทธ์ได้สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของกองทัพพม่า โดยมีเปียงมะนาเป็นดินแดนหัวใจแห่งการทำสงครามจรยุทธ์ (William Slim 1961)

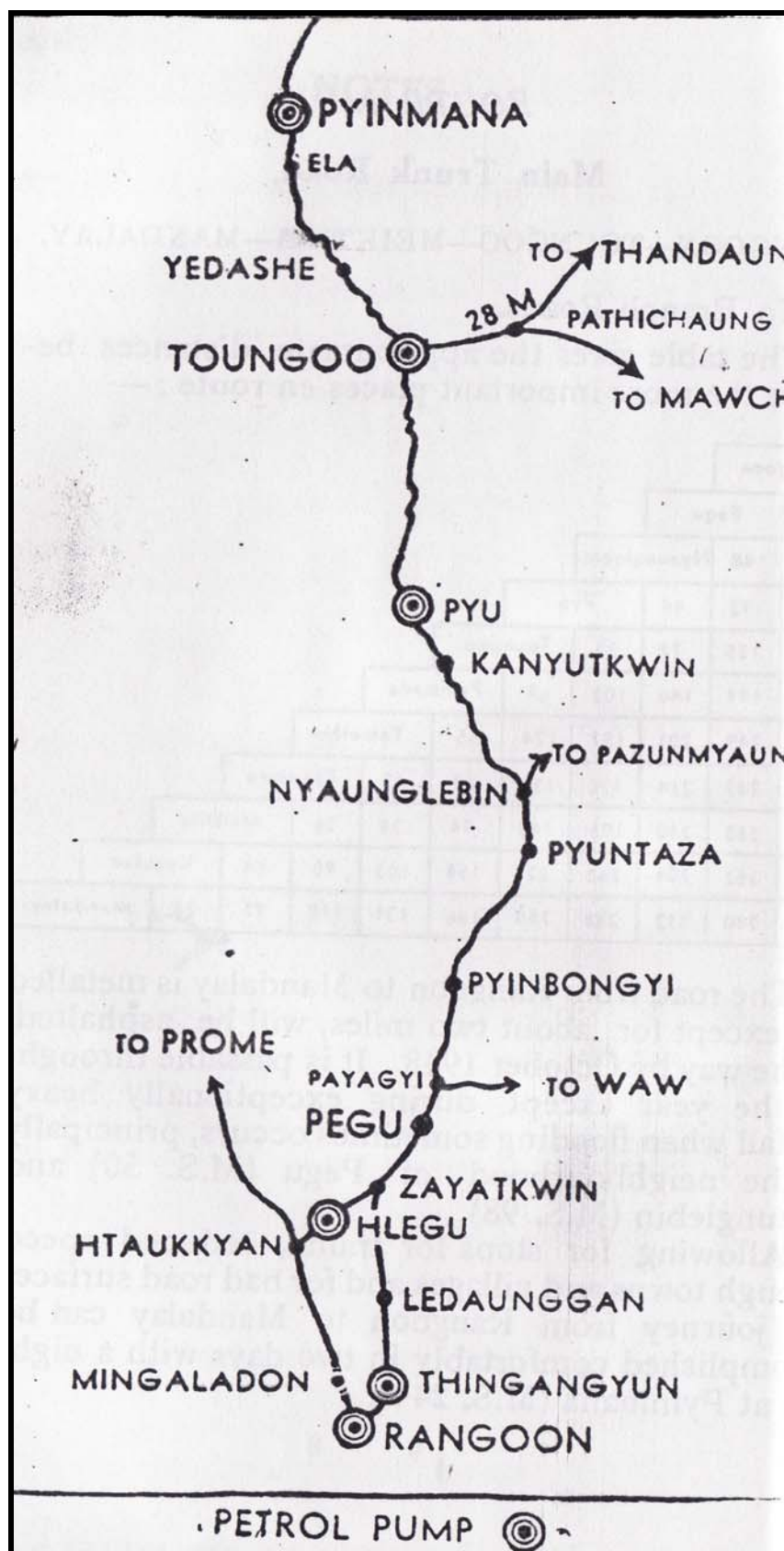
ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1970 เปียงมะนาได้กลายเป็นฐานที่มั่นและกองบัญชาการหลักของพรรคคอมมิวนิสต์พม่า เนื่องจากตั้งอยู่บนจุดยุทธศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังรัฐฉาน รัฐชิน รัฐกะเหรี่ยงและรัฐกะยาห์ ประกอบกับมีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำสงครามกองโจรและสงครามปฏิวัติ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพม่าได้ตัดสินใจทุ่มสรรพกำลังทางการทหารเพื่อขับไล่กองกำลังคอมมิวนิสต์ออกจากเปียงมะนา โดยท้ายที่สุด การสู้รบก็สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของกองทัพพม่า โดยมีการใช้เมืองเปียงมะนาและเมืองตองอุเป็นฐานขับไล่พรรคคอมมิวนิสต์ออกจากเขตหุบเขาสะโคง (William Slim 1961) ครั้นเมื่อเข้าสู่สมัยนายพลเนวิน เปียงมะนาถูกยกระดับให้เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์และการเกษตร โดยมีการปรับปรุงเส้นทางรถไฟและโครงข่ายถนนรอบเมืองเปียงมะนา ตลอดจนมีปรับปรุงพื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และอุทยานเกษตรของรัฐบาล ขณะเดียวกัน ข้อมูลจากสารานุกรมพม่า ก็ได้ให้รายละเอียดที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมืองเปียงมะนา โดยหากพิจารณาจากโครงสร้างผังเมือง เปียงมะนาจัดว่ามีพื้นที่ประมาณ 2 ตารางไมล์ ตัวเมืองถูกแบ่งออกเป็นซีกตะวันตกกับซีก

ตะวันออกโดยมีทางรถไฟสายอย่างกรุงเทพฯ-มณฑลยี่ ตัดผ่านใจกลางเมือง (วิรัช-อรนุช: 43) สำหรับพื้นที่ทางด้านตะวันตกจะมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มสลับกับโคกสูง และเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ เจดีย์मारเซง เจดีย์โลหะหยั่งแห่งสำนักงานเหมืองแร่ กรมป่าไม้และหนองช้างกั้ง ขณะที่พื้นที่ปากตะวันออกจะมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มสลับกับแปลงเพาะปลูกทางการเกษตร ตลอดจนมีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นตรงเขตตลาดเทศบาล ความโดดเด่นของบริเวณดังกล่าว คือลักษณะผังเมืองแบบตารางหมากรุกซึ่งทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานที่ค่อนข้างเป็นระเบียบ รวมถึงมีการกระจายตัวของสถานที่ราชการหลายแห่ง อาทิ กรมจัดการทรัพยากรน้ำ กรมบริหารกิจการขนส่ง โรงเรียนวิทยาการเกษตร และสนามกีฬาปองลอง นอกจากนี้ พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเปียงมะนั้นยังถือเป็นดินแดนหัวใจทางการเกษตรเนื่องจากเป็นที่ตั้งของเขื่อนเยชินนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยวนศาสตร์ วิทยาลัยสัตวบาลและกรมวิจัยทางการเกษตร สำหรับโครงสร้างของประชกรนั้น ชาวเมืองเปียงมะนั้นส่วนใหญ่ก็มีเชื้อสายพม่า ปะโอ และไทยใหญ่ โดยมีประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย และทำฟาร์มเกษตร โดยมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ อาทิ ข้าว งา ถั่ว ข้าวโพด อ้อย ทานตะวัน ไม้สักและไม้แดง ต่อมาเมืองเปียงมะนั้นเริ่มขยายตัวมากขึ้นสืบเนื่องจากความสำคัญทางการเกษตรและการเป็นศูนย์รวมโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงไปยังกลุ่มหัวเมืองต่างๆ (คุลยภาค 2551: 135-159) ความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้เปียงมะนั้นถูกยกระดับเป็นอำเภอขนาดใหญ่ในเขตตอนใต้ของมณฑลยี่ ซึ่งประกอบไปด้วยสามอำเภอหลัก ได้แก่ เปียงมะนั้น แห่และตัดโกง ครั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายปี ค.ศ.2005 รัฐบาลพม่าได้ประกาศโยกย้ายสถานที่ราชการเข้ามายังพื้นที่ปากตะวันตกของเมืองเปียงมะนั้น หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ย่านจัดปโย โดยมีการสถาปนาเมืองเนปิดอว์ ขึ้นเป็นราชธานีแห่งใหม่ อย่างเป็นทางการ

ภาคผนวก (4)

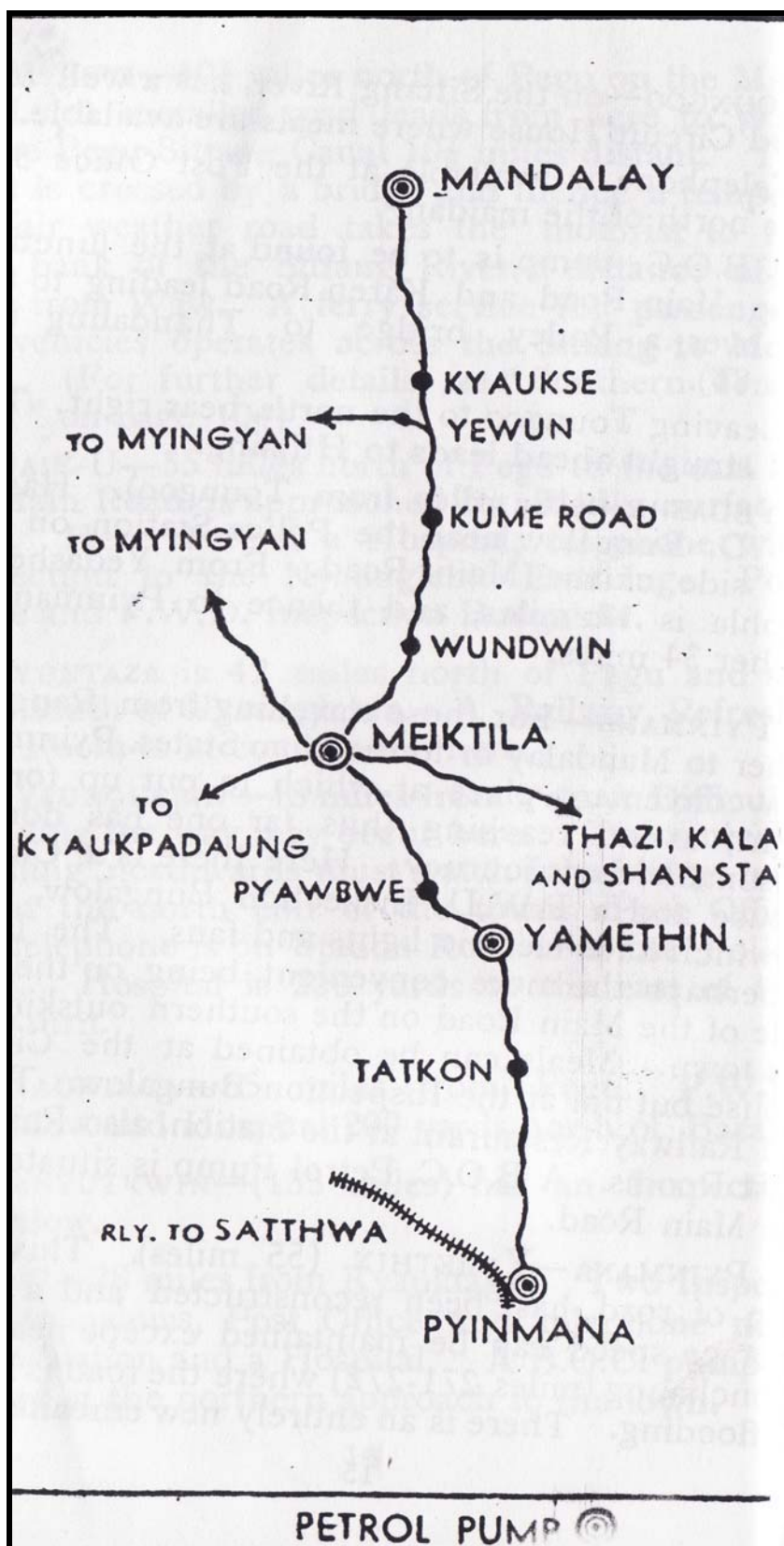
ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองมิตติลา

มิตติลาเริ่มก่อตัวขึ้นในสมัยอาณาจักรพุกาม (ค.ศ.1044-1287) โดยมีฐานะเป็นหมู่บ้านชลประทานและแหล่งปลูกข้าวแถบพม่ากลาง รวมถึงเป็นสถานที่ประดิษฐานพระเจดีย์ลิ่งปิงกู ซึ่งสร้างขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าอโนรธา (ค.ศ.1044-1077) และพระเจดีย์เวมยั้งตัง ซึ่งสร้างขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าอลองสิทฺฐ (ค.ศ.1113-1167) แห่งราชวงศ์พุกาม (อรนุช นิยมธรรม 2553) ต่อมาในสมัยราชวงศ์ตองอูยุคต้น (ค.ศ.1485-1599) มิตติลาได้กลายสภาพเป็นเมืองยุทธศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานแถบมิตติลา-ยะแมตัง โดยมีลักษณะเป็นแหล่งป้อนเสบียงอาหารและกำลังคนให้กับกองทัพพม่า ต่อมาหลังการล่มสลายของกรุงหงสาวดีเมื่อปี ค.ศ.1599 เจ้าชายนยองยาน (พระอนุชาของพระเจ้าันทบุเรง) ได้อาศัยพื้นที่รอบเมืองมิตติลาและเมืองนยองยาน (ตั้งอยู่ใกล้กับมิตติลา) เป็นฐานสะสมกำลังทหารเพื่อเข้าโจมตีกลุ่มหัวเมืองในเขตลุ่มแม่น้ำชีนควิน แม่น้ำมู และแม่น้ำอิรวดี (ภมรี สุรเกียรติ: 150) ซึ่งส่งผลให้พระองค์ประสบความสำเร็จในการรวบรวมดินแดนจนนำไปสู่การสถาปนาตัวเองขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ตองอูยุคฟื้นฟู (ค.ศ.1599-1752) ต่อมาในสมัยราชวงศ์คองบอง (ค.ศ.1752-1885) มิตติลาได้กลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่ในขอบข่ายปริมณฑลอำนาจของกษัตริย์พม่า โดยมิตติลามักทำหน้าที่เป็นปราการชั้นในเพื่อปราบปรามกบฏและเหนี่ยวรั้งข้าศึกก่อนการเคลื่อนทัพเข้าสู่เมืองหลวง ทั้งนี้เนื่องจากมิตติลามีทำเลอยู่ใกล้กับราชธานีพม่าสมัยราชวงศ์คองบอง ซึ่งได้แก่ เชวโบ อังวะ อมรปุระและมณฑลยี่ ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคอาณานิคม กลุ่มข้าหลวงชาวอังกฤษได้ทำการพัฒนาเครือข่ายชลประทานและเครือข่ายคมนาคมรอบเมืองมิตติลา จนนำไปสู่การจัดตั้งเขตจังหวัดมิตติลาเพื่อยกระดับให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ยุทธศาสตร์ในเขตพม่าตอนบน โดยระหว่างช่วงปี ค.ศ.1886-1888 รัฐบาลอังกฤษได้สร้างถนนเชื่อมโยระหว่างมิตติลากับรัฐฉานตอนใต้ รวมถึงมีการสร้างเส้นทางรถไฟจากตองอูไปยังมิตติลา (อรนุช นิยมธรรม 2553) ซึ่งส่งผลให้มิตติลาแปลงสภาพเป็นฐานส่งกำลังบำรุงของกองทหารอังกฤษ

แผนที่ 36 เส้นทางเดินรถสายย่างกุ้ง-ตองอู-เปียงมะนา (ปลายสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง)

แหล่งที่มา: The Burmah Oil Company Limited. *The Motor Road of Burma*.
Rangoon: The Burmah Oil Company Limited, 1948.

แผนที่ 37 เส้นทางเดินรถสายเปียงมะนา-มิดดิล-มันทะเลย์ (ปลายสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง)

แหล่งที่มา: The Burmah Oil Company Limited. *The Motor Road of Burma*.
Rangoon: The Burmah Oil Company Limited, 1948.

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง มิดติลาได้กลายเป็นสมรภูมิรบระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารสัมพันธมิตร หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ยุทธภูมิมิดติลา (Battle of Meiktila) โดยกองทัพที่ 14 ภายใต้การบังคับบัญชาของนายพล William Slim ได้เคลื่อนกำลังเข้าโจมตีเมืองมิดติลาเพื่อใช้เป็นฐานสะสมกำลังในการยึดครองย่างกุ้งและปลดปล่อยพม่าออกจากกรอบครองของญี่ปุ่น แต่กองทัพญี่ปุ่นซึ่งตั้งมั่นอยู่ที่เมืองมิดติลาได้ระดมสรรพกำลังเพื่อต่อต้านการรุกของฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างเหนียวแน่น โดยอาศัยทะเลสาบมิดติลาเป็นแนวปราการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก การยุทธ์ได้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นจนกระทั่ง ฝ่ายสัมพันธมิตรตัดสินใจระดมยิงปืนใหญ่ และทิ้งระเบิดเข้าไปในค่ายทหารญี่ปุ่นอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง จนส่งผลให้ทหารญี่ปุ่นได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ท้ายที่สุด การยุทธ์ได้จบลงด้วยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยการครอบครองเครือข่ายคมนาคมรอบเมืองมิดติลาจัดเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้ฝ่ายสัมพันธมิตรประสบความสำเร็จในการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากแผ่นดินพม่า (Jon Latimer 2004) ต่อมาในปี ค.ศ.1948 รัฐบาลพม่าได้ตัดสินใจสร้างสนามบินทหารและฐานทัพอากาศขึ้นที่เมืองมิดติลาเพื่อลำเลียงเครื่องบินรบเข้าสู่โจมตียุทธศาสตร์แถบรัฐฉานและรัฐฉานซึ่งเป็นฐานที่มั่นของกองกำลังแบ่งแยกดินแดน ครั้นเมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ.1953 กองทัพพม่าได้ทำการเคลื่อนย้ายโรงเรียนฝึกหัดการบินจากฐานทัพอากาศมินกาลาดอนและสมอบี แถบเมืองย่างกุ้งเข้ามายังฐานทัพอากาศแถบเมืองมิดติลาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ทหารอากาศซึ่งประจำการอยู่ในเขตจังหวัดมิดติลา ต่อมาระหว่างช่วงปี ค.ศ.1963-1988 กองทัพพม่าได้เพิ่มจำนวนหน่วยงานทหารภายในเมืองมิดติลาอย่างต่อเนื่อง อาทิ กองพันทหารราบเบา กองพันทหารช่าง โรงพยาบาลทหาร โรงเรียนนายเรืออากาศ และสถานีซ่อมบำรุงอากาศยาน (Maung Aung Myoe: 88-91, 122-130) โดยการดำเนินนโยบายดังกล่าวส่งผลให้มิดติลากลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อระบบความมั่นคงของพม่าตลอดช่วงสมัยสงครามเย็น

ภาคผนวก (5)

ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองตองยี

ตองยีจัดเป็นชุมชนเก่าแก่ของพม่าไทใหญ่และปะโอซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ทางฟากตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน โดยมีวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไตกับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาจากกรุงพุกาม ต่อมาตองยีได้กลายเป็นนครรัฐในกลุ่มหัวเมืองไทใหญ่แถบทะเลสาบอินเล โดยมีกตอกอยู่ภายใต้อำนาจอของเจ้าฟ้ารัฐฉานแห่งเมืองยองหัว ต่อมาในสมัยราชวงศ์ตองอูจนถึงปลายราชวงศ์คองบอง ดินแดนทางฟากตะวันตกของแม่น้ำสาละวินได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์พม่า โดยเอกสารของราชสำนักพม่าโบราณมักเรียกขานดินแดนแถบนี้ว่า “กัมโพช หรือ กัมโพชะ” ขณะที่กลุ่มหัวเมืองทางฟากตะวันออกของแม่น้ำสาละวินมักถูกเรียกขานว่า “เขมรัฐ” (เสมอชัย พูลสุวรรณ 2552: 25) ครั้นเมื่อเข้าสู่สมัยอาณานิคม เซอร์ เจมส์ จอร์จ สก็อต ข้าหลวงชาวอังกฤษผู้แต่งหนังสือเรื่อง “The Burman, His Life and Notions” ซึ่งเป็นงานเขียนทางด้านพม่าศึกษาที่ขึ้นชื่อในศตวรรษที่ 19 ได้เดินทางเข้ามาพักผ่อนและจัดตั้งสถานีตากอากาศแถบเมืองตองยีและยองหัว เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ตองยีแปลงสภาพเป็นเมืองตากอากาศของเจ้าอาณานิคมในเขตที่ราบสูงฉาน โดยมีการก่อสร้างโรงแรมและที่พักสวยหรูละเลียบไปตามป่าเขาและผืนน้ำทะเลสาบอินเล นอกจากนี้ รัฐบาลอังกฤษยังได้พัฒนาเมืองตองยีให้กลายเป็นศูนย์บริหารราชการประจำเขตรัฐฉานตอนใต้โดยมีการก่อสร้างอาคารรัฐสภาเพื่อใช้เป็นสถานที่ประชุมของกลุ่มเจ้าฟ้าไทใหญ่ กว่า 30 องค์ (นวลจันทร์ คำปิงส์ 2546: 251-257) ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษ 1900 ตองยีได้แปลงสภาพเป็นกองบัญชาการของตำรวจอังกฤษเพื่อทำการปราบปรามกลุ่มกบฏที่ต่อต้านการปกครองของอังกฤษในเขตรัฐฉานและเขตพม่าตอนบน ครั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ตองยีได้กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่กองกำลังรูปแบบต่างๆ หามั่นที่จะครอบครองและแผ่อิทธิพลทางการทหาร นับตั้งแต่กองทัพ

ญี่ปุ่น กองทัพอังกฤษ กองทัพพม่าและกองทัพจีน (พรพิมล ตรีโชติ 2542: 59-63) สืบเนื่องจากเมืองตองยีเปรียบประดุจกับประตูที่เปิดทางไปสู่กลุ่มหัวเมืองสำคัญในเขตที่ราบสูงฉาน อาทิ เมืองลาโซและเมืองเชียงตุง รวมถึงเป็นศูนย์กลางของเส้นทางสายยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่เมืองมัตติลา มัณฑะเลย์ เปียงมะนา ตลอดจนภาคเหนือของไทยและเขตยูนนานของจีน

ต่อมาในปี ค.ศ.1949 กลุ่มกองกำลังป้องกันชนชาติกะเหรี่ยง (Karen National Defence Organization-KNDO) พร้อมด้วยกองกำลังปะโอได้แผ่อิทธิพลเข้าไปในเขตรัฐฉานและทำการยึดครองเมืองตองยีเพื่อใช้เป็นฐานสะสมกำลังในการบุกโจมตีรัฐบาลพม่า เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลพม่าส่งกองทัพเข้าไปปราบปรามกลุ่มกะเหรี่ยงและถือโอกาสปิดกั้นอยู่ที่เมืองตองยีเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐฉาน (พรพิมล: 59-63) ต่อมาระหว่างช่วงปี ค.ศ.1961-1972 รัฐบาลพม่าได้ทำการสถาปนาภาคทหารตะวันออกโดยมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เมืองตองยีเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการปราบปรามกลุ่มกบฏที่ตั้งมั่นอยู่แถบที่ราบสูงฉาน ซึ่งได้แก่ กองกำลังปะโอ พรรคคอมมิวนิสต์พม่า (กลุ่มธงขาว) กองกำลังก๊กมินตั๋ง กองกำลังเอกราชรัฐฉาน (Shan State Independence Army-SSIA) กองกำลังรัฐฉาน (Shan State Army-SSA) และกองทัพเมืองไตของขุนสำ โดยกองทัพพม่าได้ทำการก่อสร้างค่ายทหารเป็นจำนวนมาก อาทิ กองพลทหารราบที่ 4 และกองพลทหารราบที่ 6 ตลอดจนทำการติดตั้งสถานีข่าวกรองทางการสื่อสารภายในเขตเมืองตองยีเพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะในการตรวจจับความเคลื่อนไหวของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนแถบรัฐฉาน (Maung Aung Myoe : 76-80) ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ตองยีแปลงสภาพเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่มีอำนาจทางการทหารครอบคลุมพื้นที่รัฐฉานแบบเต็มพิกัด อย่างไรก็ตาม ระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1972-1989 กองทัพพม่าได้ทำการจัดตั้งภาคทหารตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นโดยมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เมืองลาโซ ซึ่งส่งผลให้อำนาจการควบคุมของเมืองตองยีถูกจำกัดลงอยู่แค่เฉพาะพื้นที่รัฐฉานตอนใต้ ขณะที่เมืองลาโซมีอำนาจการบังคับบัญชาครอบคลุมพื้นที่รัฐฉานตอนบน ต่อมา กองทัพพม่าได้จัดตั้งภาคทหารสามเหลี่ยมทองคำโดยมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เชียงตุง (Maung Aung Myoe : 93-95) การจัดแบ่งพื้นที่ในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้อำนาจทางการทหารของเมืองตองยีถูกลดทอนและถอยโอนไปยังเมืองเชียงตุง ตลอดจนส่งผลให้ระบบภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงของรัฐฉานถูกรอบคลุมและประกอบไปด้วยสามศูนย์กลางหลัก อันได้แก่ ตองยี ลาโซและเชียงตุง

ภาคผนวก (6)

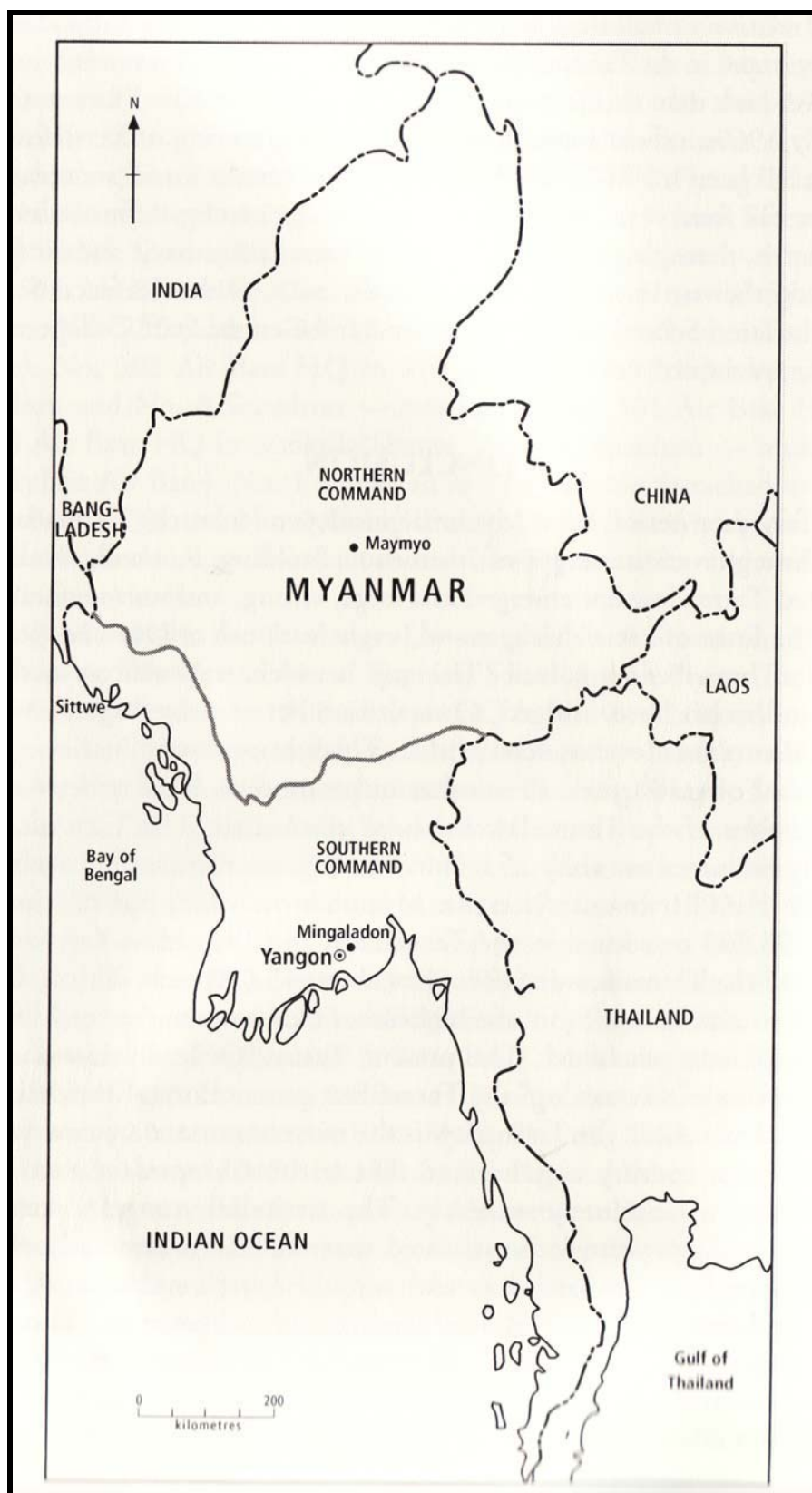
ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองมัณฑะเลย์

ธิดา สาระยา ได้อธิบายว่า มัณฑะเลย์จัดเป็นเมืองใหม่ที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระเจ้ามินดงแห่งราชวงศ์คองบอง (สร้างเมื่อปี ค.ศ.1857) โดยมีสถานภาพเป็นราชธานีสืบต่อจากกรุงอมรปุระและเป็นศูนย์กลางของโลกจักรวาลตามคติความเชื่อแบบพุทธ-พราหมณ์ของรัฐพม่ายุคโบราณ สำหรับเหตุผลของการสร้างเมืองมัณฑะเลย์ จัดว่ามีการตีความกันไปหลากหลายแนวทาง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม โบราณคดีและการทหาร (ธิดา สาระยา 2538) โดยเฉพาะเงื่อนไขทางการทหาร สารานุกรมพม่าและนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายว่า ในสมัยพระเจ้ามินดง เรือกำปั่นอังกฤษสามารถเดินทางตามลำแม่น้ำอิรวดีขึ้นไปได้ไกลถึงเมืองอังวะและอมรปุระ โดยหากมีสงครามเกิดขึ้น กองทัพอังกฤษอาจนำปืนใหญ่ใส่เรือกำปั่นเพื่อใช้โจมตีราชธานีพม่าตามลำแม่น้ำอิรวดี แรงบีบบังคับทางยุทธศาสตร์ส่งผลให้พระเจ้ามินดงประกาศโยกย้ายราชธานีเพื่อหลบหนีจากวิถีเรือปืน โดยทำเลที่ตั้งของเมืองมัณฑะเลย์จัดว่าอยู่ห่างจากลำแม่น้ำอิรวดีมากกว่าเมืองอมรปุระ ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่า (ธิดา สาระยา: 98) จากกรณีดังกล่าว พระเจ้ามินดงอาจรู้สึกปลอดภัยหากมีการตั้งศูนย์อำนาจแห่งใหม่ ณ เมืองมัณฑะเลย์ (แกนกลางของเมืองมัณฑะเลย์อยู่ห่างจากฝั่งน้ำอิรวดีประมาณ 5 ไมล์) อย่างไรก็ตาม เมื่อสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่สาม ก่อตัวขึ้นในปี ค.ศ.1885 กองทัพอังกฤษก็ได้ส่งเรือรบขนาดใหญ่จากฐานทัพเรืออย่างกัวลาลัมเปอร์และน้ำอิรวดีเข้าปิดล้อมเมือง

มณฑลเลย พร้อมกับส่งกองทหารชีปอยของอินเดียยาตราทัพเข้าจู่โจมราชธานีมณฑลเลย จนส่งผลให้ราชวงศ์พม่าต้องสิ้นสูญ และทำให้อังกฤษประสบความสำเร็จในการผนวกดินแดนพม่าแบบเบ็ดเสร็จ

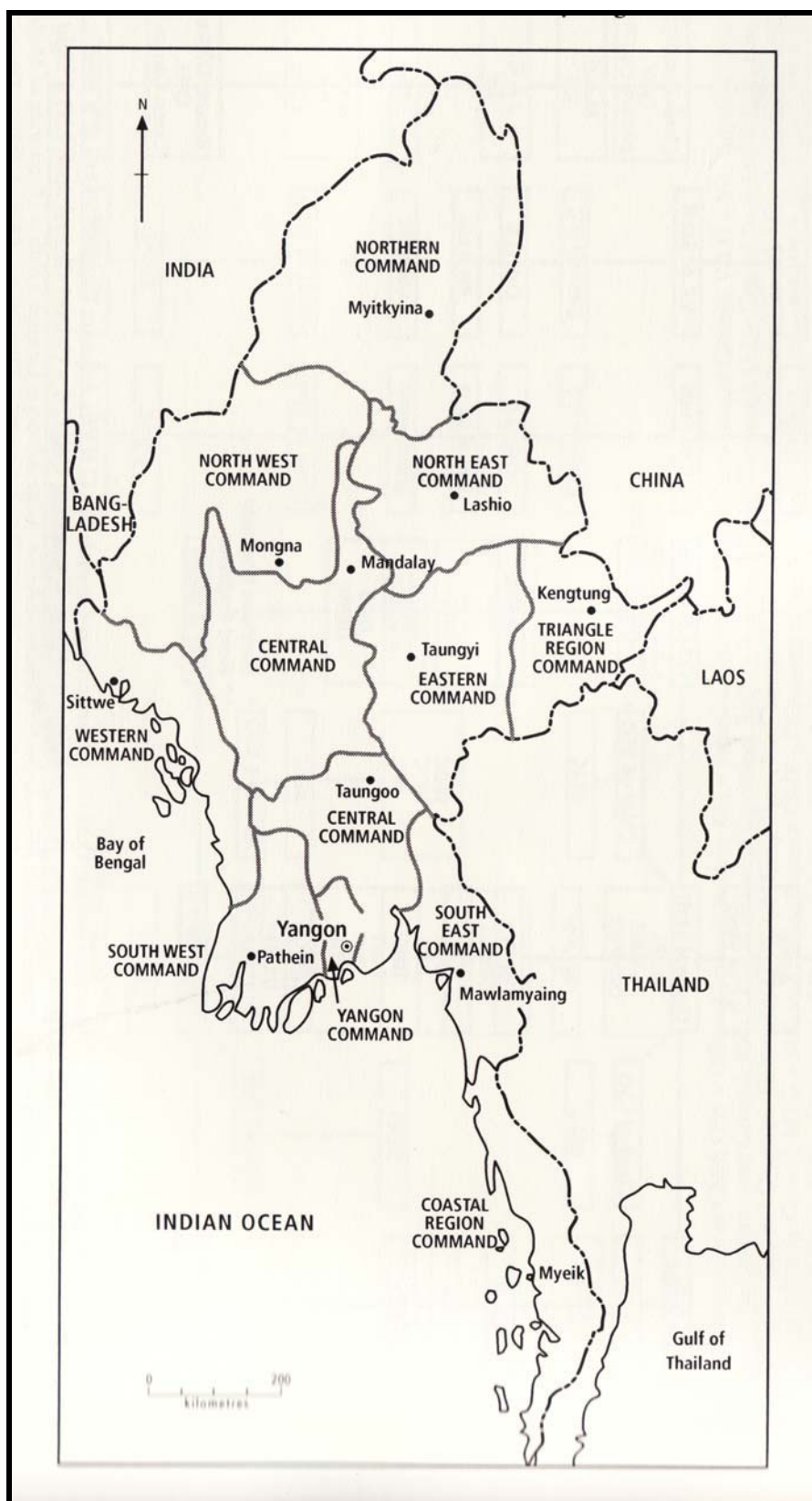
ครั้นเมื่อเข้าสู่สมัยอาณานิคม อังกฤษได้สถาปนามณฑลเลยให้กลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ในเขตพม่าตอนบนเพื่อปราบปรามชาวพม่าที่ลุกฮือต่อต้านการปกครองของอังกฤษโดยมีการปรับเปลี่ยนพระราชวังมณฑลเลยให้กลายเป็นค่ายทหารขนาดใหญ่ หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Fort Dufferin” รวมถึงมีการแปลงสภาพเมืองมณฑลเลยให้กลายเป็นศูนย์การค้าชั้นนำแถบพม่าตอนบนสืบเนื่องจากมณฑลเลยตั้งอยู่บนเส้นทางคาราวานจากจีนผ่านพม่าเข้าไปยังอินเดีย ตลอดจนเป็นฐานรองรับสินค้าจากมณฑลยูนนานของจีนและเป็นสถานีแวะพักของเรือกลไฟที่ลำเลียงสินค้ามาจากเขตพม่าตอนล่าง (V.C. Scott, O'Connor, 1996) ครั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มณฑลเลยได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของทหารญี่ปุ่นโดยมีการยึดครอง “Fort Dufferin” เพื่อใช้เป็นฐานสะสมอาวุธยุทธภัณฑ์เพื่อต่อต้านการโจมตีจากทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ตลอดช่วงสมัยสงคราม มณฑลเลยกลายเป็นยุทธภูมิแห่งการสู้รบระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารสัมพันธมิตร รวมถึงกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เปิดทางไปสู่เขตปริมณฑลข้างเคียง อันได้แก่ อินเดีย จีน ภูฏาน รัฐฉ่านและรัฐฉาน โดยหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสบความสำเร็จในการพิชิตเมืองมณฑลเลย ฝ่ายที่กุมชัยชนะย่อมมีความได้เปรียบในการควบคุมเส้นทางสายยุทธศาสตร์ไม่ว่าจะเป็น ถนนเลโด/สติลเวล (Ledo/Stilwell Road) ถนนพม่า (Burma Road), ถนนสายย่างกุ้ง-มณฑลเลยและเส้นทางแม่น้ำอิระวดีจากย่างกุ้งไปบาโม ท้ายที่สุด การยุทธ์ได้จบลงด้วยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งนำโดยทหารอังกฤษ ทหารราชบุตและทหารกูรข่า โดยมีการทิ้งระเบิดเข้าไปยังเขตพระนครจนส่งผลให้พระราชวังมณฑลเลยถูกทำลายจนกลายเป็นถ้ำถ่าน (Jon Latimer 2004) ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลพม่าได้ประกาศจัดตั้งภาคทหารตอนเหนือซึ่งมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เมืองเม-มโยะ (ปยีงอู-ลวี่ง) ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ขอบข่ายทางการทหารของเมืองมณฑลเลยตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเมืองเม-มโยะ

ต่อมาในปี ค.ศ.1949 กองกำลังกะเหรี่ยงได้แผ่อิทธิพลเข้าไปในเขตพม่าตอนบนและทำการยึดครองเมืองมณฑลเลยเพื่อใช้เป็นฐานสะสมกำลังในการบุกโจมตีเมืองย่างกุ้ง การแตกดับของมณฑลเลยได้สร้างแรงกดดันทางยุทธศาสตร์ให้กับรัฐบาลพม่าเนื่องจากกองกำลังกะเหรี่ยงสามารถสร้างฐานกระโจนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Springboard) เพื่อรุกคืบและบีบคั้นรัฐบาลพม่าผ่านโครงข่ายคมนาคมจากเมืองมณฑลเลยมุ่งตรงสู่เมืองย่างกุ้ง ขณะเดียวกัน การแตกของมณฑลเลยก็สร้างแรงสนับสนุนให้กับประชาชนชาวพม่า เนื่องจากทหารกะเหรี่ยงได้ทำการกวาดล้างข้าราชการพม่าในเมืองมณฑลเลย ตลอดจนทำลายวัดวาอาราม และเผาศรีสังข์ของทางราชการเสียหายเป็นจำนวนมาก ต่อมารัฐบาลพม่าได้ระดมสรรพกำลังแบบเต็มพิกัดเพื่อทำการขับไล่พวกกะเหรี่ยงออกจากเมืองมณฑลเลย โดยการยุทธ์ได้สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของกองทัพพม่า (สมบุญ วรพงษ์ 2537: 78-83) หลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น กองทัพพม่าได้ก่อสร้างค่ายทหารและติดตั้งอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยภายในตัวเมืองมณฑลเลยเพื่อยกระดับให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ซึ่งส่งผลดีต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตรัฐฉานและเขตพม่าภาคเหนือ ครั้นเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายปี ค.ศ.1961 จนถึงปี ค.ศ.1998 รัฐบาลพม่าได้ทำการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงในเขตพม่าตอนบน โดยมีการลดบทบาทของเมืองเม-มโยะ แล้วทำการสถาปนามณฑลเลยให้กลายเป็นเมืองทหารชั้นนำซึ่งมีศักดิ์อำนาจควบคู่กับเมืองตองยี เมืองลาโซ เมืองมิตจิน่า เมืองโมนีวาและเมืองเซียงตุง ต่อมาในปี ค.ศ.1998 จนถึงปี ค.ศ.2006 มณฑลเลยได้กลายเป็นกองบัญชาการหลักประจำภาคทหารตอนกลาง โดยแม่ทัพที่คุมพื้นที่ดังกล่าว จะมีกองทหารภายใต้การบังคับบัญชาจำนวน 17 กองพัน (Andrew Selth 2001 : 298) อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปลายปี ค.ศ. 2006 อำนาจการควบคุมของเมืองมณฑลเลยได้ถูกลดทอนลงบางส่วนเนื่องจากรัฐบาลพม่าได้ประกาศจัดตั้งภาคทหารแห่งที่สิบสามขึ้นโดยมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เมืองเนปีดอว์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่ด้านใต้ของภาคทหารส่วนกลางถูกตัดแบ่งและถ่ายโอนไปยังภาคทหารแห่งใหม่ อย่างเป็นทางการ

แผนที่ 38 ภาพทหารภายในประเทศพม่า ระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1948-1961

แหล่งที่มา: Maung Aung Myoe. *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009.

แผนที่ 38 ภาพทหารภายในประเทศพม่า ระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1989-1998

แหล่งที่มา: Maung Aung Myoe. *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*.
Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009.

ภาคผนวก (7)

ข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองปึงอู-ลวี่ง

ปึงอู-ลวี่ง เริ่มปรากฏหลักฐานเด่นชัดในสมัยปลายราชวงศ์ตองอูยุคฟื้นฟูจนถึงช่วงต้นราชวงศ์คองบอง โดยมีฐานะเป็นเมืองขนาดเล็กที่ตั้งอยู่บนเส้นทางคาราวานระหว่างราชธานีพม่ากับกลุ่มหัวเมืองเจ้าฟ้ารัฐฉาน อาทิ เมืองสืป้อ เมืองมิด เมืองล่าเสี้ยว (ลาโซ) และเมืองแสนหวี ต่อมาพระเจ้าอลองพญา ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์คองบองได้เปิดยุทธนาการกับกลุ่มนครรัฐแถบลุ่มน้ำสาละวิน จนนำไปสู่การกวาดต้อนเชลยศึกชาวไทยใหญ่ จำนวนหลายพันคน โดยกลุ่มคนดังกล่าวได้ถูกแทรกเข้ามตั้งถิ่นฐานอยู่รอบๆเมืองปึงอู-ลวี่ง ครั้นเมื่อเข้าสู่รัชสมัยพระเจ้ามังระ (ค.ศ. 1763-1776) ปึงอู-ลวี่งได้กลายเป็นสถานที่ตั้งทัพของกองทหารจีนซึ่งเคลื่อนกำลังจากเขตยูนนานเพื่อเข้าโจมตีกรุงอังวะ โดยยังคงปรากฏซากป้อมโบราณตามแบบสถาปัตยกรรมจีนในเขตชานเมืองปึงอู-ลวี่ง ต่อมาพระเจ้ามินดง ได้ทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่แถบเมืองปึงอู-ลวี่ง เพื่อส่งเสริมเครือข่ายชลประทานให้กับพื้นที่ปริมณฑลรอบเมืองมันทะเลย์ (White, Herbert Thirkell 1913)

ครั้นเมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ.1886-1887 พันโทเมย์ (May) แม่ทัพอังกฤษประจำกองพลทหารราบเบงกอล ได้เดินทางมาแวะพักและตั้งค่ายทหารอยู่ที่เมืองปึงอู-ลวี่ง ก่อนจะเคลื่อนทัพเข้าโจมตีดินแดนรัฐฉานตอนบน ในเวลาต่อมา กลุ่มข้าหลวงชาวอังกฤษได้ทำการก่อสร้างสถานีตากอากาศขึ้นที่เมืองปึงอู-ลวี่งสืบเนื่องจากสภาพอากาศที่เย็นสบายและสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการปลูกพืชเมืองหนาว โดยกลุ่มข้าหลวงอังกฤษได้ทำการเปลี่ยนชื่อเมืองจาก ปึงอู-ลวี่ง เป็น เม-มโยะ (Maymyo) เพื่อเป็นเกียรติแด่พันโทเมย์ นายทหารผู้ปราบปรามกบฏในเขตรัฐฉาน ความโดดเด่นของเมืองเม-มโยะ ในฐานะสถานตากอากาศชั้นนำของเจ้าอาณานิคมส่งผลให้มีข้าราชการชาวอังกฤษ ตลอดจนพ่อค้าชาวยุโรป อินเดีย จีน และกองทหารประจำจากเนปาล เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานรอบๆ เมืองเม-มโยะ เป็นจำนวนมาก รวมถึงมีการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบเมืองให้กลายเป็นสถานีปลูกพืชเมืองหนาว อาทิ สตอเบอร์รี่ กระหล่ำปลี ยูคาลิปตัส ดอกกุหลาบ ดอกทิวลิป และพันธุ์ไม้นานาชนิดจากทวีปยุโรป ต่อมา เม-มโยะ ได้กลายสภาพเป็นเมืองหลวงฤดูร้อนของรัฐบาลอังกฤษ โดยมีการเคลื่อนย้ายสถานที่ราชการและหน่วยงานทหารขึ้นมายังเมืองเม-มโยะ เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาพอากาศที่ชื้นแฉะและร้อนอบอ้าวของเมืองย่างกุ้ง (นวลจันทร์ คำปังศ์ 202-207) ครั้นเมื่อเข้าสู่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เม-มโยะ ได้ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของทหารญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมต่อระหว่างเมืองมันทะเลย์กับลาโซและมณฑลยูนนานของจีนผ่านแนวเส้นทางถนนสายพม่า โดยกองทัพญี่ปุ่นได้ทำการสังหารชาวเมืองเม-มโยะ อย่างโหดเหี้ยม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายยุโรป จีน อินเดีย และลูกครึ่งอังกฤษ-พม่า ซึ่งจัดเป็นฝ่ายเดียวกับทหารสัมพันธมิตรและอาจเป็นภัยคุกคามต่อระบบความมั่นคงของกองทัพญี่ปุ่น (White, Herbert Thirkell 1913)

ต่อมา ในสมัยนายกรัฐมนตรีอุนงูจนถึงรัฐบาลรักษาดินแดนวิน (ค.ศ.1948-1961) กองทัพพม่าได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นสองส่วนหลัก อันได้แก่ ภาคทหารตอนใต้ ซึ่งมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่ย่างกุ้ง กับภาคทหารตอนเหนือ ซึ่งมีกองบัญชาการหลักอยู่ที่เม-มโยะ การจัดแบ่งพื้นที่ในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้เม-มโยะกลายเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่มีอำนาจทางการเมืองแบบเต็มพิกัด รวมถึงมีขอบข่ายการบังคับบัญชาครอบคลุมพื้นที่ของรัฐกะฉิ่น รัฐชิน รัฐฉาน มณฑลสะกาย มณฑลเมกเวและมณฑลมันทะเลย์ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปลายปี ค.ศ.1961 จนถึงปี ค.ศ.1998 รัฐบาลพม่าได้ทำการเพิ่มจำนวนกองทัพอากาศจากสองเป็นสี่กองทัพอากาศ โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้อดีตกองทหารตอนเหนืออันมีศูนย์กลางอยู่ที่เม-มโยะ ถูกถ่ายโอนและแปลงสภาพไปสู่กองทัพอากาศใหม่ อันประกอบด้วย 1.กองทหารตอนเหนือ (แถบรัฐกะฉิ่น มี

ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองมิดจินา และเป็นชื่อใหม่ที่ใช้เรียกแทนภาคทหารส่วนเดิม) 2. ภาคทหารตะวันตกเฉียงเหนือ (แถบรัฐชินและมณฑลเมกเว มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองโมนีวา) 3. ภาคทหารตะวันออกเฉียงเหนือ (แถบรัฐฉานตอนบน มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองลาโซ) 4. ภาคทหารตะวันออก (แถบรัฐฉานตอนใต้ มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองตองยี) 5. ภาคทหารสามเหลี่ยมทองคำ (แถบรัฐฉานส่วนที่ติดกับชายแดนไทย-ลาว-จีน มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเชียงตุง) และ 6. ภาคทหารตอนกลาง (แถบมณฑลมัณฑะเลย์และมณฑลเมกเว มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองมัณฑะเลย์) (Maung Aung Myoe : 93-95) การเพิ่มจำนวนเขตปกครองทหารถือเป็นความเปลี่ยนแปลงทางภูมิยุทธศาสตร์ซึ่งส่งผลให้ขอบข่ายอำนาจการควบคุมของเมืองเม-มโยะถูกลดทอนลงและถูกแทนที่ด้วยการเติบโตของเมืองมัณฑะเลย์ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นกองบัญชาการหลักประจำภาคทหารส่วนกลางและมีอำนาจในการควบคุมบังคับบัญชาเมืองเม-มโยะ อีกต่อหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน เม-มโยะ ยังคงกลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงเรียนทหารจำนวนหลายแห่ง อาทิ วิทยาลัยป้องกันประเทศและโรงเรียนวิศวกรรมป้องกันประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลทหารพม่ายังได้ทำการเปลี่ยนชื่อเมืองจาก เม-มโยะ กลับไปเป็น ปยั๋ง-ลวี่ง เพื่อเป็นการฟื้นฟูลัทธิชาตินิยมและถอยห่างออกจากมรดกของเจ้าอาณานิคมอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

- ดุสิตภาค ปรีชาธิราช, *ผ่าการเมืองพม่า: ความขัดแย้ง ความมั่นคง ในโลกที่ไร้พรมแดน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2551.
- ธิดา สาระยา, *มัณฑะเลย์: นครราชธานี ศูนย์กลางแห่งจักรวาล*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2538.
- นวลจันทร์ คำปิงสุ. *พม่า*. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง, 2546.
- พรพิมล ตรีโชติ. *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2542.
- ภมรี สุรเกียรติ. *พลวัตของสงครามไทย-พม่า ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2548.
- วิรัช-อรนุช นิยมธรรม. *เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า*. พิษณุโลก: ศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- สมบูรณ์ วรพงษ์. *รถเที่ยวสุดท้ายจากตองยี*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2537.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. *รัฐฉาน (เมืองไต) พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2552.
- อรนุช นิยมธรรม. *โครงการวิจัยเรื่อง “การแปลเอกสารท้องถิ่นของประเทศพม่า: ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เมือง”*. ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กำลังอยู่ในช่วงการแปลเอกสาร.
- Callahan, Mary P. *Making Enemies: War & State Building in Burma*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2003.
- Hall, D.G.E. *Burma*. London: Hutchinson's University Library, 1988.
- Herbert Thirkell White. *A Civil Servant in Burma*. London: E. Arnold, 1913.
- Latimer, Jon. *Burma: The Forgotten War*. London: John Murray, 2004.
- Maung Aung Myoe. *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces Since 1948*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2009.
- Nisbet, John. *Burma under British Rule – and Before*, V1, London: Archibald Constable and Co. Ltd, 1901.
- O'Connor, V.C. Scott. *Mandalay and Other Cities of the Past in Burma*. Bangkok: White Lotus, 1996 (Second Reprint).
- Selth, Andrew. *Burma's Armed Forces: Power without Glory*. Norwalk: EastBridge, 2001.
- Singer, Noel F. *Old Rangoon: City of the Shwedagon*. Scotland: Paul Strachan/Kiscadale Publications, 1998.
- Slim, William. *Defeat into Victory*. New York: David McKay, 1961